

ENKAZ DEVRALMAK

2. ÖZET KİTAP

Bu özet, III Bölüm ve 27 Alt Bölümden oluşan 1. ENKAZ DEVRALMAK özet kitabının devamıdır.

BÖLÜM IV

“Şu Palyaçoları Başından At”

Nixon ve Ford Yönetimleri Döneminde CIA

1968 – 1976

28. “O Palyaçolar Orada Ne Yapıyor?”

Helms 1968 baharında, tepesine dikilecek yeni patronun, ya Robert Kennedy, ya da Richard Nixon olacağından korkuyordu. Kennedy, teşkilâtın gücünü istismar etmiş, Helms’e de gayet soğuk ve aşağılayıcı tavırlar almıştı. Başkan adayı olur, sonra da seçilip Başkomutan kisvesini de kuşanırsa, teşkilâtın kendisi hakkındaki gizli dosyalarının tehdidini ensesinde hissedecekti. R. Kennedy seçim kampanyası sırasında bir suikasta kurban gitti. Helms, bu cinayete çok şaşırılmış ama fazla da üzülmemişti doğrusu.

Richard Nixon ise başka türlü bir sorundu. CIA’nın bir yığın tatlı su elitistleri, Kennedy’nin adamları ve dedikoducular ile dolu olduğunu düşünürdü. John Kennedy ile girişip kıl payı kaybettiği seçim yarışı sırasında yaşanan o meşhur TV tartışmasında yediği gollerin paslarını da rakibine, CIA’nın verdiği inanıyordu. Nixon, eğer o seçimleri kazansaydı, gizli operasyonları yürütmek için CIA dışında bir örgüt kuracağını 1962’de kaleme aldığı hatıralarında (Six Crisis – Altı Kriz) yazmıştı. CIA’nın yüreğini sökeceğini belirtiyordu açıkça.

Helms ve Nixon ilk kez 1968 Ağustos’unda, Başkan Johnson’un çiftliğindeki bir yemek sırasında uzun uzadıya konuştular. Nixon Helms’e, K. Vietnamlıların ABD’yi yendiklerine ilişkin düşüncelerinin sürüp sürmediğini sordu. Helms, düşmanın Dien Bien Phu zaferinden beri bu düşüncede olduğunu söyledi. Nixon’un duymak istediği son şeydi bu.

Nixon, seçimleri kazandıktan sonra Johnson’a Helms hakkındaki düşüncelerini sordu, onu görevinde tutmalı mıydı? “Yetenekli ve sadık bir adamdır” dedi Johnson, “Ben olsam tutardım”.

Helms yakında bu sadakatinin faturasının ne olduğunu öğrenecekti.

R. Nixon hiç kimseye güvenmezdi. ABD’ye Başkan olmuştu ama Vietnam bombardımanını gerçekleştiren kendi hava kuvvetleri için “Onlar kendi kıçlarını bile isabetle tokatlayamazlar” türünden eleştiriler yapmayı sürdürüyordu. Ona göre, Dışişleri mensupları, lâcileri içinde kokteyl yudumlamaktan başka bir iş bilmezdi, CIA Vietnam’da hiç bir işi becerememişti, aptallar ordusuydu, şuydu, buydu....

Nixon ve Kissinger kişilik yapıları bakımından birbirleriyle ruh ikizi gibiydiler. Aralarındaki uzlaşmaya göre, gizli operasyonları bizzat kendileri komuta ve kontrol edeceklerdi. Bu tip işlerin başında olmak, şahsî amaçlarını gerçekleştirmek açısından da çok uygundu. Nixon, gizli operasyon ve casusluk faaliyetlerini kendine Beyaz Saray’da siyasi bir kale kurmak amacıyla kullandı, Kissinger de ulusal güvenlik konularının tek patronu konumuna geldi.

Helms, ‘Akil Adamlar’dan oluşan bir heyet kurarak yeni Başkan Nixon için bir rapor hazırlamalarını emretti. Raporun amacı, Nixon’u gizli servisin önemi hakkında aydınlatmaktı. O rapordan alınan bazı öneriler ve tespitler:

- CIA, Başkan tarafından yapılması istenen bir operasyonun başarılı olma şansının olmadığını belirlemişse “Hayır” demesini bilmeli, Başkan da, doğruları söylemesi konusunda teşkilâtını yüreklendirmelidir.
- Gizli operasyonların bir başına, hedef alınan önemli bir meseleyi hallettiğine ender rastlanır. Bu tür operasyonlar, zaman kazanmak ve gerçekleştirilmesi istenen işlere zemin hazırlamak için yapılır.
- Siyasal kimliği olan bir şahsın, bir partinin veya hükümetin, CIA tarafından desteklendiğinin ortaya çıkması, desteklenen şahıs ve kurumlara zarar verir.
- Bundan ABD de iki yönlü zarar görür; dünya kamuoyunda, hem insan haklarına ve ülkelerin halklarına saygı göstermeyen bir devlet damgasını yer, hem de onun bunun işine karışırken yakalanacak kadar beceriksiz ve yeteneksiz olduğu algısını yaratır.
- ABD’nin bir takım ‘kirliliğe’ bulaşmış olduğu algısı devletin, özellikle gençler ve aydınlar nezdindeki itibarını zayıflatmıştır.
- Amerika’daki Yeni Sol hareketi, bu itibar kaybından beslenmiş ve genişlemiştir.
- Uluslar arası ilişkilerde genel kabul görmüş yasaların uygulanması gerektiğini savunan ülkelerin başını çeken ABD’nin, gizlice başka ülkelerin işine karışması veya öyle bir görüntü vermesi saygınlığını zedelemiştir.

Nixon ve Kissinger, bilinçli olarak bu tespit ve önerileri sümen altı ettiler.

Rapor aynı zamanda, CIA’nın fazlasıyla içe döndüğünü, üst kademenin yaklaşık 20 yıldır aynı görevlerde bulunduğunu, yaratıcılık ve vizyondan yoksun kaldığını belirtiyordu. Nixon raporun bu bölümünü beğendi ve teşkilâtın derinliklerine nüfuz edecek kişileri göreve atamaya başladı.

Helms göze girebilmek için Nixon’a günlük istihbarat raporları gönderiyordu ama bunlar okunmadan Başkan’ın kasesinde birikiyordu. Bir gün Kissinger’den bir talimat geldi; Başkan bunları okumuyordu, ona ne söylenecekse mutlaka kendisi vasıtasıyla söylenmeliydi. O günden sonra ne Helms, ne de teşkilâttan her hangi biri Nixon’u yalnız olarak görebildi. Kissinger tüm kontrolü eline almıştı.

Nixon ve Kissinger’in, ikili olarak birlikte çalışma tarzları, gizlilik açısından CIA’dan bile üstündü. Örneğin, ABD’nin düşmanları olan Sovyetler, Çin ve K. Vietnamlılarla yürüttükleri gizli pazarlıklardan CIA’nın ya pek az, ya da hiç haberi olmuyordu. Bunun esas sebebi, CIA’nın verdiği bilgilere itimat etmemeleriydi, özellikle komünistlerin silâh kapasitesiyle ilgili istihbarata. CIA, Rusya’nın sürpriz bir nükleer saldırı yaparak öldürücü ilk darbeyi vurma yetenek ve kapasiteden yoksun olduğunu savunuyor, Nixon ise teşkilâtın, Sovyet nükleer kapasitesini, gerçekte olduğundan % 50 daha az olduğu yönünde tahminlerde bulunduğunu iddia ediyordu. Nixon ayrışmanın tırmandığı bir anda, CIA’yı “Siz kimlerin tarafındasınız?” diye haşlamıştı bir keresinde. Başkan’ın niyeti, anti balistik füze sistemi kurmaktı (Gelecekteki Yıldız Savaşları fantezisinin ön nağmeleri...) Bu çekişmeler üzerine CIA, bir kez daha en temel görevlerinden birini göz ardı ederek, istihbarat raporlarını gerçek veriler yerine Beyaz Saray politikalarına uyacak biçimde kurgulamaya başladı.

CIA, sekiz yıldan beri casus uyduların Sovyet toprakları üzerinde çektiği keşif fotoğrafları üzerinde çalışmalar yürütmekteydi. Şimdi de bu teknolojiyi bir adım öteye götürerek, izlemenin TV kameraları ile yapılmasını mümkün kılacak yeni nesil uyduları geliştirmeye başlamıştı. Helms, elektronik zimbirtaların hiç bir zaman gerçek casusların yerini tutamayacağını savunsa da uydular vasıtasıyla elde edilecek verilerin, Rusya’nın SALT (Stratejik Silâhların Sınırlandırılması) anlaşmasına uyup uymadığını denetlemek açısından yararlı olacağı konusunda Nixon’a teminat verdi. Ne var ki, Sovyetlerin askerî yetenekleri konusundaki ham bilgiler ne kadar artarsa, büyük resmi görmek de o kadar zorlaşıyordu.

Nixon’un Sovyet nükleer kapasitesinin olduğundan eksik rapor edildiği yolundaki takıntısı yüzünden CIA’yı sürekli eleştirmesi sonuçlarını gösterdi; Nixon’lu günlerden, soğuk savaşın ölüm döşegine düştüğü günlere

kadar geçen 13 yıllık süre boyunca, Sovyet nükleer kapasitesi, gerçekte olduğundan çok daha yüksekmiş gibi rapor edildi.

Her şeye rağmen Nixon, Sovyetlere her vesileyle bir darbe vurulması için CIA'nın yapacağı yıkıcı faaliyetlere ihtiyaç duyuyordu. ABD, Sovyetler üzerine baskı kuracak, onları huzursuz edecek her bahaneyi kullanmalı, onları yalnız Moskova'da değil dünyanın her yerinde rahatsız etmeliydi. Helms Nixon'a bir dizi yeni gizli operasyon projesi sunacağını vaat etti.

CIA, yirmi yıldan beri 400 milyon dolardan fazla para harcadığı Radio Free Europe ve Radio Liberty projelerini yeniden ele aldı. Andrei Sakharov ve Alexander Solzhenitsyn gibi rejim karşıtlarının söylemlerini tüm demir perde ülkelerine yaydı. Sovyetler her ne kadar radyo sinyallerini karıştırmak için yılda 150 milyon dolardan fazla para harcarsa da yayınlar etkili oluyor ve Sovyet peyki olan ülkelerdeki direniş ateşini canlı tutuyordu.

Nixon'a göre bunlar eski, bilinen işlerdi. CIA'nın yabancı ülkelerdeki seçimleri manipüle etme konusundaki becerileri Başkanın ilgisini daha fazla çekiyordu.

Teşkilât soğuk savaş boyunca Batı Avrupa'daki bazı politikacıları gizlice desteklemişti. Bunlar arasında Alman Başbakanı Willy Brandt, Fransız Başbakanı Guy Mollet ile İtalya'da genel seçimleri kazanmış tüm Hristiyan Demokrat milletvekilleri de bulunuyordu.

CIA, Roma, Milano ve Napoli'de etkili kişileri satın almak için yirmi yılını ve 65 milyon dolarını harcamıştı. Yabancı güçler, yüzyıllardan beri İtalyan politik yaşamını karıştırıp durmuştu; Komünistler, Naziler, İngilizler, Fransızlar, hepsi... CIA, istediği İtalyan politikacısına para veriyor, istediğinden desteğini çekiyor, şantaj yapıyor, işine gelen yazılı basına yardım ediyor, radyo programları düzenliyor, hasılı manipülasyon adına ne varsa yapıyordu. Bu geleneği devam ettiren Nixon ve Kissinger ikilisine bir mesaj geldi: Sosyalistler İtalya'da iktidarı ele geçirmek üzereydiler. Nixon, Hristiyan Demokratların ve İtalyan neo-faşistlerinin desteklenmesi için 25 milyon dolarlık bir programı onayladı. Para, saray yavrusu ABD Büyükelçilik binasının arka odalarından birinde bizzat Büyükelçi ve CIA istasyon şefinin eliyle ilgililerine dağıtıldı. Önemli bir meblağ da aşırı sağ bir yer altı örgütüne gitti.

Ödemeler işe yaradı, desteklenen aday Giulio Andreotti seçimleri kazandı. Ama aşırı sağa verilen paralar 1970 yılında başarısızlıkla sonuçlanan bir neo-faşist darbe girişimini tetikledi. Faşistler bir çok bombalama eylemi gerçekleştirip suçu İtalyan istihbarat örgütünün yardımıyla solculara attılar. Teşkilâtın Başkanı General Vito Miceli'nin, CIA'nın 800 bin dolarını nakit olarak cebine attığı belirlendi. Miceli, devleti güç kullanarak ele geçirmeye teşebbüs etmekten hüküm giydi. En istikrarlı İtalyan politikacılarından biri olan Andreotti ise son yıllarını, aleyhindeki suç isnatları (aralarında cinayet de vardı) ile boğuşarak mahkemelerde geçirdi. CIA'nın İtalya'da parayla siyasi etkinlik satın alma günleri, Büyükelçi Graham Martin'in Roma'dan G. Vietnam'a tayin edilmesiyle sona erdi.

1969 ve 1970 yılları boyunca Kissinger ve Nixon, CIA'yı, Güneydoğu Asya'daki savaşı gizli biçimde yaygınlaştırmak amacına yönelttiler. Teşkilâta verilen talimatlar arasında, siyasi rüşvet dağıtması maksadıyla G. Vietnam Başkanı Thieu'ya 725 bin dolar ödenmesi, Saygon medyasının manipüle edilmesi, Tayland'da seçim şikeleri düzenlenmesi, K. Vietnam, Kamboçya ve Laos'a komando baskınları tertiplenmesi gibi görevler bulunuyordu.

Güneydoğu Asya'daki çatışmalar yoğunlaşırken Nixon ve Kissinger, Çin Lideri Mao Tse-tung ile gizliden uzlaşma arayışı plânları yapıyordu. Liderlerin bu arayışları, komünist rejimlere karşı savaşı sürdürmekte olan CIA'yı tam anlamıyla kontrpiyede bıraktı. Teşkilât son on yıl boyunca, Çin komünizmini yıpratmak için Tibet'in ruhani lideri, 14. Dalay Lama Tenzen Gyatso'nun gerilla güçlerine milyonlarca dolar akıtmış, silâh ve cephane sağlamıştı.

Gerillalar, Colorado dağlarındaki CIA kamplarında eğitiliyorlardı. Dalay Lama'nın New York ve Cenevre'de gayri resmî Tibet Büyükelçiliği büroları açması için paralar verilmişti. Bütün amaç 'Özgür Tibet' idealini diri tutmak ve Kızılların Batı Çin'deki ordularını rahatsız etmektir. CIA bu amaçlar için 2,5 milyon dolarlık ek ödenek talep edince, Kissinger bu çalışmaların ABD'ye doğrudan ne faydası olduğunu sorguladı, cevabını da kendi verdi; Dalay Lama'nın desteklenmesine devam edildi ama Tibet gerillaları yüz üstü bırakıldı. Fonlar, Çin'e karşı girişilecek başka gizli operasyonlara kaydırıldı.

CIA kendi tabiriyle; "Çin Halk Cumhuriyetini engellemek ve karalamak için dünyanın her yerinde çalışmaktayken ve de Tayvan'ı özgürleştirmek için General Chiang Kai-shek ile işbirliğini sürdürürken", Nixon ve Kissinger, Başkan Mao ve Başbakan Chou En-lai ile Pekin'de pazarlık masasına oturmak üzereydi ve CIA'nın bundan haberi yoktu. Görüşmeler sırasında Chou, Kissinger'a Özgür Tayvan kampanyasında CIA parmağı olup olmadığını sordu. Kissinger de muhatabına CIA'yı gözlerinde fazla büyüttüklerini söyledi. "Aramızdaki ilişkilerin öneminin farkındayız. Bir teşkilât, ufak tefek operasyonlar yapacak diye bu ilişkilerin tehlikeye girmesine müsaade edecek değiliz" sözleriyle de CIA'nın gelecek yıllar boyunca Çin'deki etkinliğinin sonunu getirmiş oldu.

Tayland'da yıllardan beri askerî cunta yönetimi vardı ve bu oluşum ABD'nin bölgede demokrasiyi hakim kılmak biçimindeki iddiasını pek de desteklemiyordu. Tayland topraklarında Hanoi ile savaşmak için barınan binlerce Amerikan askeri bulunmasına rağmen CIA, bu ülkedeki yönetime demokratik bir görünüm kazandırmak için manipülasyonlara başladı. Tayland siyaset arenasına milyonlar akıtıldı ve serbest seçimlerin yapılması sağlandı. Tahmin edilebileceği gibi sivil görünümlü cunta, bu kez bir siyasi parti kılığında seçimleri açık ara kazandı. Ancak iktidar kısa süre sonra, ülkede oluşan demokratik havanın etkisiyle ortaya çıkmaya başlayan çatlak seslere tahammül edemez oldu. Deneme, kısa süre sonra sonlandırıldı ve parlamento kansız bir darbeyle feshedildi. İdareyi tekrar ele alan generaller, Bangkok'taki ABD Büyükelçiliğine giderek olaylar hakkında rapor verirken şöyle dediler: "Demokratik prensiplere saygımız var ve bunları da uygulamaya çalıştık ama siz de gördünüz işte, Tayland henüz demokrasiye hazır değil". Darbeden sonra Kissinger durumu Nixon'a şöyle açıkladı: "Devrim Komuta Konseyi bizim daha önce çalıştığımız adamlar. Değişen bir şey yok. Meraklanmayın, Tayland'da yürütmekte olduğumuz programlar kesintiye uğramadan devam edecek."

Başkan 1970 Şubat'ında, CIA'ya, Kamboçya'da acil olarak harekete geçmesi emrini verdi. CIA ve Pentagon, bir yıllık bir çalışma sonunda bazı hedefler belirlemişti (bunların yanlış yerler olduğu sonradan anlaşıldı). Teorik olarak tarafsız bölge olan Kamboçya topraklarında Kuzey Vietnam'ın gizli savaş yönetim merkezleri olduğundan şüphelenilen altı adet hedefin üzerine 108 bin ton bomba yağdırılmasına, bu gizli bombardıman harekâtının da 17 Mart tarihinde başlatılmasına karar verildi.

O sıralar Helms, Kamboçya'da bir CIA istasyonu kurma hazırlıkları içindeydi. Gizli bombardımanın başladığı gün sağ eğilimli Lou Nol bir darbeyle Kamboçya'da iktidarı ele geçirdi. Darbe CIA ve Amerikan hükümetini şoka uğrattı. Nixon, "**Langley'deki o palyaçolar ne haltlar karıştırıyor orada?**" diye gürleyerek CIA'nın acilen devreye girmesini emretti.

Yeni lider Lou Nol'a acele 10 milyon dolarla, binlerce otomatik silah ulaştırıldı, milyonlarca propaganda broşürü dağıtılarak ABD'nin Kamboçya'yı işgal edeceği söylentisi yayıldı. Nixon, Kamboçya'nın Sihanoukville limanı üzerinden düşmana cephane aktarılmasından çok rahatsızdı. CIA beş yıldan beri uğraşmasına rağmen bu trafiği durdurmayı beceremiyordu. Başkanın, Kamboçyalı generallere rüşvet verilirse kaçakçılığın önlenilebileceği önerisine Helms'ten itiraz geldi: "Silah kaçakçılığından milyonlar kazanan komutanların sadakatini, vereceğimiz üç beş kuruşluk bahşişle satın alamayız." Bu cevaptan hiç tatmin olmayan Nixon, "İstihbarat işlerine yılda 6 milyar dolar para harcıyoruz. Eğer CIA bu kadar sıradan bir işi beceremiyorsa daha önemlileri nasıl halledecek?"

¹ Langley: ABD'nin Virginia eyaletinde, CIA genel merkezinin bulunduğu yer.

diye sordu. İstihbarat zafiyetleri Nixon'u çok rahatsız ediyordu ve bu yüzden teşkilâtla ilişkileri gergindi ancak buna rağmen CIA'ye, yaklaşan Şili seçimlerini manipüle etmesi emrini verdi.

29. "ABD Askeri Bir Çözüm İstiyor"

Meksika'nın Başkanı, ülkesindeki işlerle ilgili olarak kendisine ABD Büyükelçisini değil, CIA istasyon şefini muhatap alırdı. Honduras'ta da CIA istasyon şefleri de, bağlı oldukları Büyükelçiyi takmayarak, ülkenin askerî cuntasıyla doğrudan iş tutarlardı. Latin Amerika ülkelerinden sadece birkaçı demokrasi ve yasaların üstünlüğüne, göstermelikten öte bir bağlılık gösteriyordu. Şili bunlardan biriydi ama oradaki tehdit de Kızılların yükselişiydi. Şili'de Eylül 1970'de yapılacak seçimleri kazanması en olası adaylardan biri solcu Salvador Allende idi. İlimli aday Radomiro Tomic, Demokratlarca desteklenmekteydi ve CIA'nın tercihi de ondan yanaydı. Fakat kazanma ihtimali zayıftı. Jorge Alessandri ise kuvvetli bir ABD yanlısıydı ancak geçmişi yolsuzluklarla dolu olduğundan ABD büyükelçisi, onu desteklenecek bir aday olarak görmüyordu.

CIA, 1964 seçimlerinde para karşılığında satın aldığı oylarla Allende'nin iktidara gelmesini engellemişti. CIA'nın para akıttığı kesimler arasında Katolik Kilisesi, sendikalar, askerî komuta kademesi ve polis teşkilatı da vardı. Eduardo Frei o seçimleri işte bu destek sayesinde kazanabilmişti. Ne var ki, Anayasaya göre 6 yıldan fazla iktidarda kalınamıyordu. CIA istasyon şefi 1970 seçimlerinde Alessandri'nin desteklenmesini salık verdi.

Kissinger tüm dikkatini Güneydoğu Asya olaylarına yöneltmiş olduğundan Şili seçimleriyle çok yakından ilgilenemedi. Sadece Allende'nin seçilmemesi için gerekli bütçeyi onaylamakla yetindi. Ona göre "Sırf halkı sorumsuz diye bir ülkenin Marksizm'e kaymasına izin verilemezdi". Kimin seçileceğiyle pek ilgilenmedi. Onun için önemli olan Allende'nin seçilmemesiydi. CIA, Allende'nin seçilmesi halinde demokrasinin biteceğini iddia ederek işe koyuldu. Amaç halkı korkutmaktı. CIA'nın kampanyasını aptalca bulan Büyükelçi, Şili halkının bu propagandalara prim vermeyeceğini söylüyordu. 4 Eylül 1970'de yapılan seçimleri Allende az bir farkla kazandı. Yasaya göre senato seçim sonuçlarını 50 gün içinde onaylamak durumundaydı. Bu formalitenin ardından iktidar koltuğuna oturması için Allende'nin önünde hiçbir engel kalmayacaktı. CIA'nın seçimlerden önce yapılan manipülasyonlarla ilgili epey tecrübesi vardı ama sonuçlar alındıktan sonra neticeyi tersine çevirmek gibi bir deneyimi yoktu. Üstelik bunu gerçekleştirmek için önünde sadece 7 hafta vardı.

Kissinger önce bir darbe düşündü ama Şili 1932'den beri demokrasiyle yönetiliyordu ve ordu da o zamanda beri siyasi gücü ele geçirmek için herhangi bir girişimde bulunmamıştı. CIA'nın askerî çevrelerde bir etkinliği yoktu ancak ülkenin en zengin işadamı olan A.Edwards vasıtasıyla bir şeyle yapabiliyordu. Edwards, ülkenin bakır madenlerinin çoğunun, en büyük gazetesinin ve Pepsi-Cola şişeleme tesislerinin sahibiydi. Pepsi CEO'su ise Başkan Nixon'un mali açıdan en büyük destekçilerinden idi. Böylece Allende'nin icabına bakabilecek medya olanaklarıyla, parasal kaynaklar birleşmiş oluyordu. Nixon Dışişleri Bakanlığına haber vermeden, Helms'e darbeyi tezgahlamasını emretti.

CIA, Allende operasyonunu iki ayrı yoldan tamamlamayı planlamıştı. Birincisi, siyasi savaş, ekonomik ve diplomatik baskı ve propaganda yöntemleri uygulamaktı. Amaç, Senatodan satın alınacak oylarla Allende iktidarının onaylanmasını engellemektir. İkinci yol ise askerî darbe düzenlenmesiydi ama buradaki engel ordu komutanı General Schneider'in demokrasiye inanmış, anayasaya saygılı ve politikadan uzak duran bir kişilik olmasıydı. Silahlı Kuvvetler bünyesinde darbeye yatkın pek az komutandan biri olan Viaux darbeye teşvik edilebilirdi ama o da kafadan sakat tehlikeli bir tipti. Yine de onunla temas kuruldu.

Bu arada Büyükelçi Korry, CIA'nın kendisinin bilgisi dışında bir darbe tezgahlamakta olduğunun duyumunu aldı ve istasyon şefi Hecksher'e 'Burada benim yönetimim altında olduğunu idrak etmen için 24 saatin var. Bunu kafana sokamayacaksın Şili'yi terk et!' diye bağırırdı. Hemen arkasından Kissinger'a bir telgraf göndererek sitem etti ve Bakanını Şili'de bir darbe yapılmasının desteklenmemesini yoksa ülkeyi Domuzlar Körfezi fiyaskosuna

benzer bir utanca sürükleyeceğine dair uyardı. Bunun üzerine kan beynine sıçrayan Kissinger, büyükelçiye işlere karışmaması talimatını verdi ve CIA istasyon şefine şu telgrafi çekti. “Askerlerle temas kur. **Onlara ABD hükümetinin askeri bir çözüm istediğini söyle.** Askerleri işin sonrasında da desteklemeye devam edeceğiz. En azından ülkede bir darbe iklimi oluşturun. Askeri girişimleri destekleyin.”

Allende'nin seçim zaferinin onaylanmasına sadece iki hafta kalmıştı. Hecksher amirlerini bir kez daha uyararak Viaux'un başa getirilmesinin hem Şili hem de dünya için bir felaket olacağını, çok kan döküleceğini ve işin içinde CIA'nın parmağı olduğunun mutlaka ortaya çıkacağını dile getirdi. Bu uyarılar üzerine CIA genel merkezi tereddüt eder gibi oldu. 13 Ekim'de Hecksher, Viaux'un Şili ordusunun demokrat komutanı Schneider'ı kaçırmayı düşündüğünü Washington'a bildirdi. Üç gün sonra aldığı cevap şöyleydi: “Allende'nin askeri darbeyle gönderilmesi konusundaki politikamız sürmekte. Ancak Viaux bunu tek başına beceremez. General Valenzuele ve darbe yanlısı başka komutanlarla da işbirliğine gidin. İyi Şanslar!”

CIA tarafından Santiago garnizon komutanı General Valenzuele ile işbirliği yapılarak adamlarına 50 bin dolar nakit ve üç adet hafif makineli tüfekle göz yaşartıcı bombalar verildi. Plana göre Schneider Arjantin'e kaçırılacak, Parlamento işgal edilecek ve ordu yönetime el koyacaktı. Allende'nin onay gününe 50 saat kala Schneider vuruldu. Senatonun onayından kısa bir süre sonra da tedavi edildiği hastanede hayatını kaybetti. Cinayetin CIA silahlarıyla işlenmiş olma ihtimali teşkilatı telaşlandırdı ama tetiği çekenin Valenzuele'nin değil Viaux'un adamları olduğu anlaşılınca CIA rahat bir nefes aldı. Schneider'ı Arjantin'e götürmesi için hazırlanmış olan uçak onun yerine CIA'nın parasını ve silahlarını alan Şilili subayı götürdü. CIA oy satın alarak başladığı işi suikastçılara silah temin etmeye kadar vardırmıştı.

Beyaz Saray, Allende'nin başkanlığa gelmesini önleyemeyen CIA'ya çok kızmıştı. Teşkilatın içinden liberal bir kanadın gizli operasyonu sabote ettiğini düşünüyordu. Duruma çok öfkelenen Nixon, Helms'e teşkilattaki solcuları temizlemeye işten kovulacağını söyledi. Ayrıca CIA bütçesi yarıya indirilecekti. Zaten aldığı raporlara göre teşkilat, Nixon'u, Çin'e kapıları açmak, Sovyetleri sindirmek, Vietnam savaşını Amerikan lehine bir sonuçla bitirmek gibi küresel hedeflerine ulaştıracak kabiliyetten uzaktı. Önerilerden biri de gizli operasyonlarla casusluk işini yapacak ayrı bir örgüt kurulması ve CIA'nın bu işlerle uğraşmasına son verilmesiydi. Nixon'a göre CIA hiçbir halta yaramıyordu ve R.Helms de işten çıkarılmalıydı.

Allende'yi devirme çabalarını sürdüren CIA, Şili siyaset ve ekonomisini yıkmak için milyonlarca dolar harcadı. Bu çabalar 1971'de sonuç vermeye başladı. Askeri ve siyasi kesimden edinilen yandaşlar orduyu anayasal çizgiden uzaklaştıracak bir yapı oluşturmaya başladı. Allende bu aşamada ölümcül bir hata yaparak aleyhine oluşan bu yapıdan korunmak için Başkanın Dostları adlı gölge bir ordu kurdu. Bu gölge orduyu Fidel Castro destekliyordu ancak Şili ordusu bunu hazmedemedi.

Darbe 11 Eylül 1973'te hızlı ve korkunç bir biçimde gerçekleşti. Allende başkanlık sarayında Fidel Castro'nun hediye ettiği silahla kendini vurdu. Aynı günün öğleden sonrasında General Pinochet yönetime el koydu. CIA derhal askeri cuntayla sağlam ilişkiler kurdu. Pinochet'nin 17 yıl süren şiddet yönetimi boyunca öldürülen 3200 kişi ve hapse atılıp işkence gören on binlerce insan kalabalığı 'Ölüm Kervanı' diye isimlendirildi. İktidarı sonunda Pinochet, cinayet suçuyla yargılandı. 2006'da mahkeme halen sürerken 91 yaşında öldü. Yurtdışındaki gizli hesaplarından 28 milyon dolar çıktı. 'Ölüm Kervanı' mağdurlarının açtığı davanın iddianamesinde Kissinger da suç ortağı olarak tanımlanmış olup kendisi Şili, Arjantin, İspanya ve Fransız mahkemelerinin takibindedir.

30. “Çok Fena Fırça Yiyeceğiz”

1971 baharında Nixon iktidarı sürerken hükümetin gizli izlemeleri adeta zirve yaptı. CIA, FBI ve Ulusal Güvenlik Ajansı Amerikan vatandaşlarını gözetim altında tutuyor, Savunma Bakanı ve Genel Kurmay Kissinger'ı zaptedebilmek için onun konuşmalarını dinliyordu. Nixon ise Kennedy ve Johnson'un yaptıklarını bir adım öteye

taşıyarak Beyaz Saray ve Camp David'i en son teknoloji dinleme cihazlarıyla donattı. En yakın iş arkadaşlarının çalışma odalarına yerleştirilen telekulaklarla içeriden bilgilerin basına sızdırılması önlenmeye çalışılıyordu. Ancak sızıntılar kesilemiyordu. Haziran ayında *New York Times*, Pentagon'a ait Vietnam savaşının gizli arşiv tutanaklarını yayınlamaya başladı. Sızıntının kaynağı vaktiyle Kissinger'ın işe almış olduğu Elsberg adında eski bir Pentagon çalışanıydı. Duruma müthiş sinirlenen Kissinger ve Nixon, bu tip işleri önleme maksadıyla Beyaz Saray adına casusluk yapması için Plumbers (Tesisatçılar) adlı bir örgüt kurup başına E.H.Hunt adında bencil, ahlak düşkün, beterin beteri birini getirdiler.

17 Haziran 1972 akşamı Helms'in evine bir telefon geldi. Polis, Demokrat Parti Genel Merkezine zorla giren beş kişiyi suçüstü yakalamıştı. Bunların dördü Küba göçmeni, diğeryse McCord adında bir CIA emeklisiydi. Daha fenası, Hunt da işin içindeymiş gibi gözüküyordu. Hunt'ın ismini duyan Helms işin mahiyetini kabaca anlamıştı. McCord elektronik dinleme konusunda uzmandı. Hunt da Nixon'un adamıydı. Büyük ihtimalle telefon dinleme altyapısı kuruyorlardı. Bu tartışmasız federal bir suçtu! Helms, hemen FBI başkanını arayarak Watergate binasına girenlerin Beyaz Saray tarafından tutulmuş olduğunu, bu işin CIA ile ilgisi olmadığını bildirdi. Helms **çok fena halde fırça yiyeceğini düşünüyordu** çünkü yakalananlar eski CIA çalışanıydı ve Beyaz Saray'da çalıştıkları biliniyordu. Ertesi gün Washington Post gazetesi Watergate olayının sorumlusu olarak Oval Ofis'i işaret etti. Ancak Demokrat Parti merkezine yasadışı biçimde girilmesi emrinin Cumhuriyetçi Başkan Nixon tarafından verilip verilmediği bugün dahi kesin olarak bilinmiyor.

Nixon, CIA'ya, ulusal güvenlik adına FBI'yu bu işin dışında tutması talimatını verdi. Bu tehlikeliydi ama CIA, FBI'ya gerekli talimatı iletmişti. Ardından Nixon'un danışmanı, CIA direktör yardımcısı V. Walters'a, teşkilatın örtülü ödeneğinden 1 milyon dolar nakit getirmesini söyledi. Bu para Beyaz Saray tarafından kiraladıklarını açık etmemeleri için sus payı olarak Watergate skandalında tutuklanan eski CIA çalışanlarına ödenecekti. CIA'nın karanlık bütçesinden yapılacak bir ödemeyi ancak Helms, o yurtdışındayken de yardımcısı Walters onaylayabilirdi. Nixon da bunu biliyordu. İstenileni yapmayı reddeden Helms, konu hakkında daha sonra "Beyaz Sarayın istediğini yapsaydım hapsi boylardım. Teşkilatın saygınlığı da ebediyete dek onarılamayacak derecede bozulurdu," şeklinde açıklama yapmıştır.

FBI olaydan uzak durmaları şeklindeki talimattan huzursuz olmaya başlamıştı. FBI başkanı Gray, eğer ulusal güvenlik adına soruşturma yapılmaması isteniyorsa CIA'nın bu emri yazılı olarak vermesini talep etti. Olayın kağıda dökülmesi delil bırakmak anlamına geliyordu ki bu, iki teşkilatın başkanının da işine gelmiyordu. Kısa süre sonra FBI Başkanı Gray, Nixon'u arayarak uyardı: "Teşkilâtınızdan bazı adamlar CIA'yı manipüle etmek suretiyle sizi ölümcül biçimde yaralamaya çalışıyor!" Nixon asır gibi gelen bir duraksamadan sonra Gray'e soruşturmayı başlatabileceğini söyledi. Beş yıl hapis istemiyle yargılanmayı bekleyen McCord, avukatı aracılığıyla CIA'ya bir mesaj gönderdi. Başkanın adamları kendisinden Watergate'e girme işinin bir CIA operasyonu olduğu yönünde ifade vermesini istemişti. Böylece suç CIA'ya mal edilecek, karşılığında kendisi de Başkan'ın özel af yetkisinden yararlandırılarak serbest kalacaktı.

7 Kasım 1972 tarihinde yapılan seçimlerde Nixon ikinci kez başkan oldu. Bu kez CIA ve Dışişleri Bakanlığı kadrolarını darmadağın edip kendi istediği biçimde yeniden yapılandırmaya kararlıydı. 20 Kasım tarihinde Helms'in işine son verdi. Uzlaşmaları uyarınca Helms resmi emeklilik yaşına kadar yani birkaç ay daha görevinde kalacaktı ama Nixon, anlamsız bir kin güderek sözünü tutmadı ve CIA'nın başına yakın adamı James Schlesinger'ı getirdi. Yeni direktöre ilk talimatı şuydu: "Teşkilatın içini dışına çıkart. Palyaçoların hepsini işten at. 40 bin adamları var ama bütün gün gazete okumaktan başka iş yaptıkları yok."

Helms görevdeki son günlerinde teşkilatın çöküşüne yol açabilecek bazı belgeleri yok etmekle uğraştı. Kendisinden sonra Nixon'un bütün dosyaları didik didik etmesinden korkuyordu. İmha etmeye çalıştığı belgeler arasında en önemlileri, insan aklına hükmetmek amacıyla LSD vb. ilaçlarla yapılan deneylerle ilgili olanlardı. Bu belgelerin pek azı günümüze kadar kalabilmiştir. Bir de görevde bulunduğu 6 yıl 7 ay boyunca odasında yaptığı

tüm toplantıların ses kayıtları vardı. Bürosundan ayrılmadan önce bu kasetlerin tamamını imha etmeyi başardı. Helms'in çalışanlarına veda ettiği gün, koca salonda gözleri dolmayan tek kişi yoktu. Hepsi yeni yönetim altında kendilerini zor günlerin beklediğinin farkındaydı.

31. "Gizli Servis Kavramını Değiştirmek"

CIA'nın, bir gizli servis teşkilatı olarak yıkımına doğru giden günler Helms'in ayrılıp Schlesinger'in genel merkez binasına adım atmasıyla başladı. Schlesinger merkezi haberalmanın direktörlüğü görevinde bulunduğu 17 haftalık süre boyunca beş yüzden fazla analiz uzmanı ve binden fazla gizli servis görevlisinin işine son verdi. Karşılığında da bir sürü ölüm tehdidi aldı. Yeni direktör gizli servisin başına Bill Colby'yi getirirken ona **gizli servis kavramının değişmesi gerektiğini anlattı**. Eski tüfeklerin 25 yıldır oynadığı oyunların sonuna gelmişti artık. Teknokrasi günleri başlamalıydı.

Emektarlar, CIA'nın yurtdışında yaptığı tüm çalışmaların SSCB ve Çin'e karşı mücadelenin bir parçası olduğu görüşündeydi. Çatışmaların Kahire veya Katmandu'da olması farketmiyordu, asıl savaş hep Moskova ve Pekin'e karşıydı. Ancak Nixon ve Kissinger komünist dünyanın liderleriyle kadeh tokuşturmaya başladıktan sonra bu mücadelenin ne anlamı kalmıştı ki? Başkanın yumuşama politikaları gizli servisin soğuk savaş dönemi çalışmalarının pabucunu dama atıyordu.

Colby hızla CIA'nın gerçek yeteneklerinin ne olduğunu saptama çabasına girişti. On yıl öncesine dek teşkilât bütçesinin yarısından fazlası gizli operasyonlara ayrılıyordu. Nixon döneminde bu oran %10'un altına düşmüştü. Vietnam savaşı yüzünden yetenekli insanları teşkilât için çalışmaya cezbetmek mümkün olamıyordu. Sayıları giderek artan üniversiteler, yetenekli öğrencileri istihdam etmek için kapılarını arşınlayan CIA görevlilerini kamuoyu baskısı yüzünden içeri bile almaz olmuşlardı. Zorunlu askerliğin de kaldırılması nedeniyle ordu saflarından teşkilata geçişler iyice azalmıştı. CIA istihbarat hizmetlerini müttefik ülkelerin istihbarat teşkilatlarından satın alıyor ya da maaşa bağladığı üçüncü dünya ülkelerinin liderlerinden ediniyordu.

Schlesinger, CIA'nın Kissinger'in patronu olduğu Ulusal Güvenlik Ajansının bir alt birimi haline geldiği kanısındaydı. Küçümsediği bu görevi yardımcısı Walters'a devredip casus uydular, Savunma Bakanlığı İstihbarat Ajansı ve küresel elektronik dinleme gibi birimleri bünyesinde barındıran Ulusal Muhaberat Bürosu'nun başına geçmek istiyordu. Böylece ulusal istihbaratın en tepedeki sorumlusu olarak direk Başkan'a muhatap olacaktı. Ne var ki, bu hayalleri Beyaz Saray'ın işlediği suçlar yüzünden yıkıldı. Watergate skandalı her şeyin önüne geçmeye başlamıştı. "Büyük ideallerle yola çıkmıştım ama işim CIA'yı koruma ve kurtarmaya dönüştü" diye yakınır olmuştu. Watergate skandalında olsun başka eylemlerde olsun CIA'nın faaliyetleriyle ilgili olarak kendisine çok eksik bilgi verildiğini geç farketmişti. Çok kızmıştı, tüm CIA çalışanlarına gönderilen bir talimat yazdı. Hepsinin şu an ve/veya geçmişte üzerinde çalıştığı ve CIA'nın temel yasalarıyla bağdaşmayan işleri bildirmesini istedi. Bununla da yetinmeyerek vaktiyle CIA'de çalışmış olanlarla, teşkilat emeklilerinden de aynı bilgileri rica etti. Kendisinden önce hiçbir direktörün yapmaya cesaret edemediği tehlikeli bir işti bu. CIA anayasası, gizli polislik yapılmasını kesinlikle yasaklıyordu ama soğuk savaş döneminde teşkilât kendi vatandaşları hakkında casusluk yapmış, telefonlarını dinlemiş, mektuplarını okumuş ve Beyaz Saray emriyle cinayet komploları kurmuştu.

Schlesinger'in 9 Mayıs 1973 tarihli talimatıyla aynı gün Watergate olayı Nixon'u çökertmeye başladı. Başkan, General Alexander Haig dışındaki tüm üst düzey Beyaz Saray yetkilisinin işine son vermeye zorlandı. Adalet Bakanı istifa etti. Schlesinger Pentagon'a tayin edildi. Yerini Bill Colby aldı. Hükümette tam bir kargaşa yaşanıyordu. Colby ilk iş olarak, CIA'nın yasadışı işleriyle ilgili dosyaları okumaya başladı. Bu tip işlerin sayısı o an itibarıyla 693'tü. Mayısın son haftası Senato'nun Watergate olayıyla ilgili oturumlar başlatıldı. Kissinger ve Nixon'un, yardımcılarını ve gazetecileri dinlemeye aldığı haberi patlak verdi. Watergate soruşturması için özel yetkili savcı atandı.

Yaşamı boyunca inançlı bir Katolik olan Colby, Robert Kennedy'nin Castro suikast planlarıyla ilgisini, LSD deneylerini, gizli hapisanelerde insanların kobay olarak kullanıldığını öğrendiğinde dehşete düştü. Bu bilgiler dışarıya sızacak olursa teşkilatın sonu gelirdi. Dosyalar kasalara kilitlendi ve Colby teşkilatın işlerinin nasıl düzene sokulacağını hesaplarını yapmaya koyuldu. Ne yazık ki kısa bir süre sonra başına geçtiği birimin öngörüsüzlüğünün kurbanı oldu. Ramazanla Yom Kippur'un aynı günlere denk geldiği 1973 yılında Mısır, İsrail'e savaş açtı ve İsrail işgal altındaki toprakların içlerine kadar girdi. CIA fırtına bulutlarının toplanmakta olduğunu fark edememişti. Savaşın başlamasından birkaç saat önce teşkilat Beyaz Saray'a şu mesajı geçmişti: "Alışlagelmişlerden daha gerçekçi bir tatbikat. Savaş olmayacak." Colby ise şöyle hayıflanıyordu: "Savaşın patlamasından bir gün önce, savaşın patlamayacağını öngörüydük!"

32. "Tipik Faşist İdealler"

7 Mart 1973'te Başkan Nixon, Yunan kökenli varlıklı işadamı T.Pappas'ı Oval Ofis'te kabul etti. Pappas, Nixon'a 1968 seçim kampanyası için 549 bin dolar teslim etmişti. Bu para Yunan askeri cunta liderlerinden bir hediyeydi. Pappas şimdi de Watergate binasına giren Beyaz Saray ajanlarına sus payı olarak ödenmek üzere para getirmişti. Paranın çoğu Dulles zamanından beri CIA'ya çalışan ve 1967 yılında Yunan iktidarına el koyan albaylar cuntasının lideri Papadopoulos'un destekçilerinden gelmekteydi. Sonradan Atina Büyükelçiliğine getirilen R. Keeley albaylar için şöyle diyordu: "Yıllardan beri bir kumpas peşindeki bu adamlar tam anlamıyla birer faşist. 1920'lerde Mussolini'nin temsil ettiği faşizmin tarifine cuk oturuyorlar; devletçilik, tek elden sanayi ve sendika yönetimi, meclis yok, trenler dakik, ağır disiplin ve sansür uygulamaları..... **tipik faşist idealler.**"

Yunan istihbaratı ve askeri kesimi, birbirini takip eden yedi Atina istasyon şefliği döneminde CIA ile müşterek çalışmalar yürütmüşlerdi. Onlara göre CIA ile işbirliği yapmak Beyaz Saray'a giden en kestirme yoldu. Bu yakınlığa rağmen 1967 darbesi CIA için sürpriz oldu. Helms darbe hazırlıklarından haberdardı ama aldığı istihbarat doğrultusunda şartların olgunlaşmadığını sanıyordu. Üstelik darbe öncesi generallerin kendisine haber vermesi gerekiyordu. Çok kızan CIA direktörünü çalışanlardan biri şöyle yatıştırmaya çalışıyordu: "Bu başka bir darbe, bizimle bağlantılı değil. Ortaya yeni çıkmış bir fikir olmalı."

Nixon'un başkanlığa geldiği 1969 Ocak ayına kadar, ABD hükümetinin cuntaya karşı tavrı soğuk ve mesafeliydi. Cunta 20 yıldan beri Atina'da CIA ile işbirliği yapan Pappas'ı, Nixon ve Başkan yardımcısı Spiro Agnew'e para taşınması için kurye olarak kullanıyordu. Agnew, Amerikan tarihinin en etkili Yunan kökenli şahsiyetiydi. Seçimlerden sonra Agnew, dışişleri, savunma ve ticaret bakanlarını da yanına alarak Atina'ya gelmiş ve cuntaya mühim miktarda askeri malzeme, tank, uçak vs. satmıştı. CIA, bu satışların albayların demokrasiye geçişlerini hızlandıracağını savunuyordu. Bu bir yalandı tabii.

1973 yılına gelindiğinde kalkınmış uluslar arasında, muhaliflerine işkence uygulayan Yunan cuntasını destekleyen tek ülke ABD kalmıştı. CIA albayların insan hakları ihlallerini dahi görmezden geliyordu. 1974 baharında cuntanın başkanlığını 22 yıldır CIA ile çalışan General Ioannidis devraldı. General, ABD hükümetiyle olan tüm işlerini CIA vasıtasıyla hallediyor, Atina'daki ABD diplomatik misyonunu yok sayıyordu. CIA de bu durumdan pek hoşnuttu.

Kıbrıs meselesine geçmeden önce adanın tarihi ve genel özelliklerinden bahsetmekte fayda var. Türkiye anakarasına 40 mil, Atina'ya 500 mil uzaklıktaki Kıbrıs, Hz. Muhammed Peygamber zamanından beri Yunanlılar ve İslâm orduları tarafından işgal ve bölünmeler yaşamıştır. Kıbrıs lideri Piskopos Makarios'tan nefret eden Yunan albaylar, onu iktidardan uzaklaştırmak istemekteydi. Kıbrıs'taki Amerikan diplomatlardan W.Crawford durumu seziyordu ama Atina'daki CIA yetkilileri, çok yakın çalıştıkları albayların böyle bir aptallığa asla kalkışmayacakları inancındaydı. Ancak Washington'da, Dışişleri Bakanlığında Kıbrıs masasına bakan Tom Boyatt, CIA'nın Atina'daki arkadaşlarının Makarios'u alaşağı etmekte kararlı olduğunu anladı ve Atina Büyükelçisi H. Tasca'ya gidip Ioannidis ile konuşması talimatını verdi. Makarios'u devirip yerine Atina yanlısı bir hükümet

getirilmesi çabalarından vaz geçilmeliydi. Böyle bir şey yapılırsa Türkler adayı işgal eder ve bu da kimsenin işine gelmezdi. Ancak Tasca, Ioannidis'le daha önce hiç konuşmamıştı çünkü bu işleri hep CIA yapardı...

12 Temmuz 1974 Cumartesi günü, CIA'nın Atina merkezinden Dışişleri Bakanlığına bir telgraf gönderildi: "Müsterih olun. Cunta, Makarios'u devirmeye yönelik herhangi bir hazırlık içinde değil." Bunun üzerine rahatlayan Boyatt hafta sonu tatiline çıkar ama Pazartesi sabaha karşı 3'te acele bakanlığa çağrılır. Cunta saldırmıştır. Boyatt'ın önüne konan iki ayrı bülten birbiriyle çelişmektedir. CIA'nın Nixon ve Kissinger için hazırladığı günlük istihbaratta Ioannidis'in Kıbrıs'a birlik göndermeyeceğine dair teminat verdiği yazarken; Kıbrıs ABD elçiliğinden gelen telgrafta Başkanlık sarayının alevler içinde olduğu ve Kıbrıs güçlerinin büyük ölçüde yok edildiği bildirilmektedir. Bu sırada Ankara'dan Türk ordusunun seferber edildiği haberi gelir. Her ikisi de ABD tarafından eğitilip silahlandırılmış olan iki NATO ordusu, Amerikan silâhlarıyla savaşa tutuşmak üzeredir.

Sonuçta Türkler adanın kuzey sahilinden vurarak Amerikan yapımı tank ve toplarla Kıbrıs'ı ortadan ikiye böldüler. Türk kesimindeki Rumlarla, Rum kesimindeki Türkler kıyıya uğradı. Temmuz ayı boyunca CIA gönderdiği raporlarda Yunan ordusu ve halkının bütünleşmiş vaziyette Ioannidis'in arkasında olduğunu yazdı durdu ama çatışmaların sonunda cunta düştü.

CIA kayıtlarında hatırı sayılır miktarda yanıltıcı istihbarat bulunurdu. Sadece 1974 yılındaki örneklerden bahsedilecek olursa, Portekiz sol darbesi, Hindistan'ın nükleer silah denemeleri için Washington için tam bir sürpriz olmuştu ama bu olay başkaydı. Zira CIA, kendisine uyarıda bulunması gerekenlerle neredeyse aynı yatağı paylaşıyordu ama bu olayları öngörememişti. Boyatt'ın tabiriyle o muazzam ABD istihbarat aygıtı, üç kuruşluk bir Yunan komutan tarafından faka bastırılmıştı.

8 Ağustos 1974'te Nixon, ulusal güvenlik adına, CIA'ye adaletin tecellisini engellemeye dönük emir verdiğini kabul ederek istifa etti. Ertesi gün Kissinger'ın önüne Boyatt'tan gelen bir mesaj kondu. Yazılan şuydu: "CIA, Atina'daki çalışmaları hakkında yalanlar düzmüş ve kasten ABD hükümetini Kıbrıs konusunda yanlış yönlendirmiştir. Bu yalanlar, Yunanistan, Türkiye ve Kıbrıs arasında savaş yaşanmasına yol açarak binlerce insanın hayatına mal olmuştur."

Bir hafta sonra Kıbrıs'taki Atina Büyükelçiliği yakınında silâhlı çatışma çıktı. Büyükelçi R.P. Davies, çatışma sırasında kalbinden vurularak yaşamını yitirdi. Atina'da binlerce insan ABD elçiliğine yürüdü ve binayı ateşe vermeye kalktı. O sıralarda Büyükelçiliğe yeni bir isim atanmıştı: J.Kubisch. Yeni elçi, Atina CIA istasyon şefinin değiştirilmesini istedi. Bu göreve R.Welch gönderildi.

Kubisch Welch'in, eski şefin evinden farklı bir yerde yaşamasını ve koruma almasını önerdi. Atina'daki Amerikan aleyhtarı ortam bunu gerektirirdi. Ancak buna ihtiyaç duymayan yeni şef Welch, Noel gecesi silâhlı adamlarca arabasının önü kesilerek kurşun yağmuruna tutuldu. CIA tarihinde ilk defa bir istasyon şefi suikast kurbanı olmuştu. Büyükelçi Kubisch olay hakkında şu yorumu yaptı: "ABD devletinin baskıcı bir rejimle bu denli içli dışlı olmasının sonucunda ödenmek zorunda kalınan korkunç bir bedel!" Ödenen bu fatura, ABD'nin dış politikasını CIA'ya havale etmesinin oluşturduğu maliyetin yalnızca bir bölümüydü.

33. "CIA İmha Edilecektir"

Başkan Gerald R. Ford ilk Ulusal Güvenlik Kurulu toplantısında gizli bilgilerin basına sızması konusunu gündeme getirdi. Büyük gazetelerin neredeyse hepsi ABD'nin İsrail ve Mısır'a milyonlarca dolarlık askeri malzeme göndermek üzere olduğunu manşete taşımıştı. Buna tolerans gösterilemeyeceğini vurgulayan Ford basının elindeki bazı bilgileri yayınlamasının nasıl engellenebileceğine dair bir plan sunulmasını istedi. Schlesinger bunun için 'Resmi Gizlilik Yasası'nın çıkartılması gerektiğini ama ortamın buna uygun olmadığını, eldeki mevzuat çerçevesinde bu tip yayınların durdurulamayacağını belirtti. Ulusal Güvenlik adına başkanların uydurduğu

yalanlar, gizliliğe riayet kavramının iyice tavsamasına yol açmıştı. Örnek verecek olursak: U-2 meteoroloji uçağıydı aslında, ABD Küba'yı işgal etmeyecekti; Tonkin Körfezinde gemilerimize saldırdılar; Vietnam Savaşına haklı nedenlerle girdik, vs. Nixon'un düşüşüyle bu tip yalanların demokrasilerde bir işe yaramayacağı anlaşılmıştı.

Colby gizlilik konusunun öne çıkmasıyla biriminin daha önemli hale geleceğini, böylece Oval Ofise daha yakın olabileceğini sanmıştı ama kapılar Kissinger ile sağ kolu General Haig tarafından tutulmuştu. Colby, Ford yönetimindeki Beyaz Sarayın iç çemberine hiç giremedi. CIA'nın itibarını kurtarmak adına giriştiği çabalar da Aralık 1974'te hepten dumura uğradı. *New York Times* muhabiri Hersch, teşkilâtın Amerikan vatandaşları hakkında casusluk yaptığına ilişkin bir haber yaptı. Muhabir, Colby ile bir mülakat yapmış, gizli servis direktörü de yasadışı dinleme ve gözetleme konularının, hakkında fazla konuşulmaması gereken aile içi meseleler olduğuna değinmişti. Bu açıklama olayı kabullendiği anlamına geliyordu dolayısıyla gazetenin ertesi günkü manşeti şöyleydi: "CIA'nın savaş karşıtı güçlere karşı büyük operasyonu".

Colby, Schlesinger'ın emri üzerine derlenen ve CIA'nın yasadışı işlerinden bahseden bir raporu Kissinger'e verdi. Kissinger de raporu özetleyip Başkan Ford'a sundu. Kongrenin bu özetle ilgili soruşturması 1975 yılını kapsayacak şekilde sürdü. Gerçi Ford, Temsilciler Meclisi - CIA alt komisyonunda 10 yıl boyunca görev yapmıştı ama Amerikan halkı hakkında casusluk, insan zihnine hükmetme faaliyet ve deneyleri, suikast girişimleri gibi konulardan bihaberdi. Beyaz Sarayda cinayet komploları kurulmaya 20.yüzyılın en saygın Cumhuriyetçi lideri Eisenhower döneminde başlanmıştı. Soruşturmalar sırasında Adalet Bakanlığına vekalet eden Lawrence Silberman, CIA direktöründen kasasında bulunduğu haberini aldığı teşkilâtın yasadışı faaliyetlerini içeren dosyaları istedi. Colby dosyaları verse suçları ifşa eden adam olacak, vermese adaletin tecellisini engellemekten suçlanıp hapsi boylayacaktı. (Silberman daha sonraları Ford'dan CIA direktörlüğü teklifi aldı ama dosyalardan edindiği bilgiler yüzünden bunu kabul etmedi.)

Soruşturmalar sırasında Beyaz Sarayın bilgisi dahilinde bazı yabancı liderlere suikast planları yapılıp yapılmadığı konusu gündeme geldi. Göreve atanması sırasında Helms'e, Allende darbesi olayında CIA'nın parmağı olup olmadığı sorulmuş ancak Helms doğruluk yemini etmiş olmasına rağmen yalan söyleyerek teşkilâtın bu işte parmağı olmadığını söylemişti. Halbuki deliller darbenin CIA tezgahı olduğunu açıkça gösteriyordu. Helms yalan ifade suçundan federal jüri önüne çıkabilirdi. Durumu Başkan Ford ile değerlendiren Helms, soruşturmanın kamuya açılması halinde ortaya fazlasıyla pislik döküleceğini, kendisinin de bazı itiraflara mecbur kalabileceğini söyleyerek şu örneği verdi: Robert Kennedy, Castro'ya suikast girişimlerini bizzat yönetmişti! Muhtemel facianın boyutları büyüydü. Ford, Kennedy suikastının farklı cephelemleri olabileceğini ilk kez öğreniyordu.

Beyaz Saray, CIA ilişkileriyle ilgili sekiz ayrı kongre soruşturması ile karşı karşıyaydı. Oval Ofis artık hasarı önleyemeyeceğini anlamış, en az zararla kurtulma hesapları yapmaya başlamıştı. Başkan Ford, 16 Ocak 1975'te *New York Times* yazarları ve imtiyaz sahiplerine verdiği yemekte CIA'nın geçmişinin irdelenmesinin ulusal çıkarlar açısından olumsuzluk yaratacağını dile getirdi. Eğer sırlar ortaya dökülürse, Truman dahil geçmişteki tüm başkanların itibar kaybedeceğine dikkat çekti. Bu sırların ne olduğuna dair yöneltilen soruya "suikastler" şeklindeki cevap şaşkınlık vericiydi ancak gazetelerin bunu haber yapmaması daha da şaşırtıcıydı.

Nixon'un istifasından üç ay sonra seçilen Kongrede liberal görüşler ağırlıktaydı. Şimdi mesele, Başkanın CIA sırlarından hangilerini Kongreye paylaşacağını saptanmasıydı. Amaç Başkana gelecek zararı sınırlı tutabilmektir. Ancak tüm gayrete rağmen sırların açığa çıkma tehlikesi her geçen gün biraz daha büyüydü.

34. “Saygon Hattı Kesiliyor, Tamam!”

2 Nisan 1975 tarihinde Bill Colby, Beyaz Sarayı arayarak ABD'nin Vietnam savaşını kaybetmek üzere olduğunu bildirdi. Kissinger Büyükelçi G.Martin'e bir tahliye planı hazırlaması talimatını verdi. Amerika'ya inanmış yerel yandaşları ve özellikle Phoenix programına katılmış olanları buradan kurtarmak ABD'nin boynunun borcuydu. Phoenix programı, Colby'nin 1968-1971 yılları arasında Saygonda Büyükelçi olduğu dönemde yönetimine katıldığı paramiliter bir operasyondur. Tutuklamaların, sorgulamaların, işkencelerin yapıldığı uygulamalar sırasında 20 binden fazla Vietkong şüphelisi öldürülmüştü.

Colby tahliye operasyonunun düşmanla yapılacak bir pazarlıkla kan dökülmeden gerçekleşebileceğini düşünüyordu ama Kissinger görüşmeler yoluyla elde edilebilecek bir barış anlaşmasına taraftar değildi. 9 Nisan'da Colby, Beyaz Saraya komünist birliklerinin Güney Vietnam, Laos ve Kamboçya başkentlerini ele geçirmek üzere olduklarını bildirdi. ABD'nin askeri ve istihbarat güçleriyle 20 yıldan beri verdiği uğraş, boşa çıkmak üzereydi. Saygon'un düşmesi durumunda hayatları riske girecek binlerce ABD vatandaşı ve onbinlerce Güney Vietnamlı yandaş vardı. Düşmanın intikam duygusuyla onlara zarar vermesi kaçınılmazdı. Colby, ABD tarihinin bu en büyük acil tahliye operasyonu için Kongre'nin ödenek çıkarmasını istiyordu ancak zirvedeki yetkililer bu çağrıya kulak tıkadı.

Colby'i en iyi anlayan Saygon CIA istasyon şefi Polgar, 29 Nisan 1975 sabahı top sesiyle uyandığında havaalanı ateş altındaydı ve 7 personel nakil helikopteri tahrip edilmişti. Güney Vietnam ordusu ve polis gücü dağılmış, sokaklarda anarşi başlamıştı. Büyükelçilik binasındaki görevlilerse yöneticilerine duydukları kızgınlıkla duvarlarda asılı duran Nixon ve Kissinger resimlerini indirip parçalamaya başlamıştı. Aynı gün Ford, Saygon'daki ABD elçiliğinin kapatılması emrini verdi. Karanlık basmadan tüm Amerikalılar şehirden çıkarılmalıydı. Elçiliğin etrafı panik içindeki binlerce Vietnamlı tarafından sarılmıştı. Giriş çıkışlar için tek yol elçilik otoparkıyla Fransız elçiliği arasındaki gizli yeraltı tüneliydi. Büyükelçi Martin, karısı ve hizmetçilerini bu yolla elçiliğe getirebildi. Güney Vietnam başbakan yardımcısıyla üst düzey askeri ve sivil erkanı, aileleriyle birlikte Polgar'ın evine sığınmıştı.

Ford tahliye emrini verdiğinde kıyıda 80 mil açıktaki gemilerden havalanan helikopterler, elçilikten bine yakın Amerikalı ile 6 bin civarında Vietnamlıyı daha güvenli bölgelere taşıdı. Polgar bürosundaki önemli evrakla şifreleri yaktı ve Washington'a şu veda mesajını gönderdikten sonra telsiz cihazını imha etti: “Bu Saygon istasyonundan gönderilen son mesajdır... Uzun bir savaş oldu ve kaybettik... Tarihten ders almayanlar, hatalarını tekrarlamak zorunda kalırlar... Umalım ki bu kez dersimizi almış olalım ve bir Vietnam deneyimi daha yaşamayalım. **Saygon hattı kesiliyor. Tamam!**” Tam 30 yıl sonra Polgar, terk anını şöyle anlatacaktı: “Kaybedilmiş bir davanın liderleri olarak binanın çatısından helikoptere tırmanırken, elçilik bahçesinde bekleyen binlerce insanı kaderleriyle baş başa bıraktığımızı biliyorduk”.

Laos'daki uzun savaşın sonu Long Tieng vadisinde geldi. CIA adına çarpışan onbinlerce Hmong savaşçısı aileleriyle birlikte bu ileri karakolda toplanmıştı. Tepelerde komünist birlikler mevzilenmişti. CIA'nın 15 yıl boyunca paramiliter faaliyetlerde kullandığı bu insanları kurtarmak için hiçbir planı yoktu. Elde kalan 35 kişilik son iki C-46 uçağıyla ağır ağır bir tahliye operasyonu başladı. Tayland'daki ABD askeri destek birlikleri komutanı H. Aderholt son bir gayretle bir kargo uçağı bularak cebinden ödediği 5 bin dolarla sivil bir pilot tuttu. Böylece yüzlerce Hmong yerlisini Long Tieng vadisinden tahliye etti. Canını kurtarabilen Hmonglar asla Laos'a geri dönemeyecek, hayatlarının geri kalanını mülteci kamplarında veya sürgünde geçirecekti. Bir CIA yetkilisinin ifadesiyle, o fırtınalı yıllar boyunca canla başla teşkilât için çalışmış insanlara karşı ahlâki sorumluluğunun gereklerini yerine getirilmemişti.

35. “Etkisiz ve Korkmuş”

1975 yılının sonbaharında CIA, istilaya uğramış bir şehir gibi adeta yağmalanmaya başladı. Kongre komiteleri dosyaları taramakta, Senato komisyonu gizli operasyonları mercek altına almakta, casusluk faaliyetleri ve bunlara dayanarak hazırlanan analiz raporları didiklenmekteydi. Washington sokaklarında Colby'nin kuru kafa şeklinde betimlenmiş resimleri boy göstermekteydi. Teşkilatın önde gelenleri, gerek kariyer, gerek şahsi yaşantılarına ilişkin endişeye kapılmıştı. Böyle bir ortamda Başkan ve adamları 13 Ekim 1975 tarihinde siyasi linç korkusu içinde Oval Ofiste toplandılar. Colby, Başkan'a ABD'nin herhangi bir suikast olayıyla bağlantısını kanıtlayacak bir belgenin ortaya çıkmasının dış siyaset felaketi olacağını söyledi ve sordu; “Beyaz Saray Kongre ile mahkemelik mi olacak?” Beyaz Saray İdari İşler Başkanı D. Rumsfeld, yasal bir savaşa girmektense siyasi bir mücadeleye girişmenin daha evla olacağını belirtti.

Kısa süre sonra Başkan Ford kabinede, ve üst düzey bürokraside önemli değişiklikler yaptı. Savunma Bakanı Schlesinger'in yerine D. Rumsfeld getirildi. Gizli operasyonlar birim başkanı B. Colby'nin işine son verildi. Beyaz Saray İdari İşler Başkanlığına Dick Cheney getirildi. CIA Başkanlığına da George Herbert Walker Bush atandı. Görünüşte tuhaf bir seçimdi bu çünkü Bush ne bir komutan ne de bir casustu. Üstelik istihbarat hakkında hiçbir şey bilmiyordu. İki dönem kongrede görev yapmış, iki kez de Senato üyeliğine adaylığını koymuş ama kazanamamıştı. Ford, 1974 Ağustosunda neredeyse Bush'u başkan yardımcısı yapacaktı ama bu suya düşünce teselli ödülü olarak prestijli bir bölgeye büyükelçi olması teklif edildi. Çin'i seçen Bush, kalın bir merceğin ardından da olsa CIA mücadelesine tanık oldu. Dünya gündemini Amerikan'ın Sesi radyosu ve iki üç haftalık gazetelerden takip edebiliyordu. CIA Direktörlüğünü kabul etmekle siyasi kariyerini sonlandırdığından kaygılanıyordu ama işin içine girdikçe yeni görevini benimsedi. 11 aylık görev süresince teşkilatın genel merkezinde bozulmuş olan moralleri yükseltip CIA'yı eleştirilere karşı başarıyla savunarak kurumu, kariyer hırsını tatmin edecek şekilde siyasi bir basamak olarak akıllıca kullandı.

Bunun dışında fazlaca bir şey yapmadı çünkü daha işin başında Savunma Bakanı Rumsfeld engeliyle karşılaşmıştı. İstihbarat bütçesinin %80'inden fazlası Rumsfeld'in kontrolündeydi. Bakanın önceliği savaş meydanlarındaki Amerikan askerlerine destek sağlamak amacıyla casus uydular, elektronik gözetleme, askeri istihbarat konularıydı. Rumsfeld'in bir CIA paranoyası vardı. Teşkilatın, kendisiyle ilgili casusluk yaptığından bile şüpheleniyordu. Dolayısıyla Bush'un gizli harcamalarına para tahsis etme fikrinden uzak duruyordu.

Senatonun çok daha sıkı denetimi altına giren CIA'nın yürüttüğü pek az gizli operasyon kalmıştı. Bush yazılı olarak sorulan sorulara şu cevabı vermiştir: “Kongrenin soruşturmaları, teşkilâta etkilerini uzun süre koruyacak ciddi zararlar vermiştir. Bu girişimler yabancı istihbarat teşkilatları ve dünyanın her köşesindeki irtibat noktalarımızla olan ilişkilerimizi geriletmiş, daha önemlisi ülkenin en yetenekli devlet memurlarından oluşan kadrolarımızın çalışma azmini ve moralini harap etmiştir.”

Bush'un bahsettiği moral çöküntüsünün bir sonucunu da 1976'daki Angola olaylarında görürüz. Saygon'un düşüşünden iki ay sonra Başkan Ford, Angola'nın komünistlerin eline geçmesini önlemek maksadıyla büyük bir operasyonu onaylamıştı. Ülke uzun yıllar Portekiz'in sömürgesiydi. Lizbon'un liderleri Avrupa'nın en beter sömürgecisi çıktılar ve ülkeyi terk ederken tam anlamıyla yağmaladılar. Angola bir kaos ortamında kendi haline bırakılmış, hasım güçler iktidar için birbirlerini yemeye başlamıştı. Petrol zengini Angola, komünist güçlere bırakılmazdı. CIA eski dostu Kongo lideri Mobutu vasıtasıyla Angola'ya 32 milyon dolar nakit ve 16 milyon dolar değerinde silah gönderdi. Para ve silahlar azgın anti-komünist çetecilerin eline geçti. Olayları koordine eden ABD dışişleri, Vietnam'ın acısı bu kadar tazeyken Kongreden Afrika'ya Amerikan askeri gönderilmesi yetkisi isteyemezdi. Savaşa doğrudan müdahale yerine dolaylı destekle yetinildi. Bu da Moskova ve Havana destekli düşman grupların başkenti ele geçirmesini önleyemedi. Kissinger 28 milyon dolarlık bir ek yardım paketi göndermek istedi ama CIA'nın ihtiyat fonunda para kalmamıştı. Kongre de Angolalı gerillalara gizli desteğin kesildiğini kamuya açıklayınca operasyon yarı yoldayken çanına ot tıkanı. Daha önce böyle bir deneyim hiç yaşanmamıştı.

Bush, 4 Temmuz 1976'da Georgia valisi ve Demokratların Başkan adayı Carter ile bir araya gelerek dünya olayları ve CIA'nın rolüyle ilgili bilgi verdi. Başka hiçbir başkanın, daha adaylık sürecindeyken sözü edilen konularla bu kadar yakından ilgilendiği görülmemiştir. Toplantılar sırasında kendisi de deniz kuvvetlerinde nükleer mühendislik yapmış olan Carter, ABD'nin gizli stratejik silah gücü hakkında etraflı bilgi sahibi oldu. Özellikle Rusların nükleer kapasitesi ve bunun tespitinde casus uyduların oynadığı rol üzerinde duruyordu. Bu bilgiler, Stratejik Silahların Sınırlanması Antlaşması (SALT) görüşmeleri açısından büyük önem taşıyordu. Bush birinci nesil uydulardan çekilen fotoğrafların Nixon ve Ford yönetimlerine SALT görüşmeleri sırasında çok fayda sağladığını anlattı. Ama şimdi ikinci nesil casus uydular devreye girmek üzereydi. Artık fotoğraf çekip banyo edilmesiyle uğraşılmayacaktı. Key Hole (Anahtar Deliği) kod adlı bu program çerçevesinde geliştirilen uydular TV kameralarıyla donatılmıştı ve gerçek zamanlı görüntüler iletebiliyordu. Rusların görüşme masasında sahip oldukları stratejik silahlar hakkında doğru bilgi verip vermedikleri artık çok daha kolay ve sağlıklı biçimde denetlenebilecekti.

Vaktiyle Kennedy ve Nixon'un yaptıklarına benzer bir TV tartışma programında Carter özellikle dış politika alanında elde ettiği puanlarla Ford'u sildi süpürdü. Carter bu program sırasında CIA'ya dokundurmaktan da geri duramadı: "Vietnam, Kamboçya, CIA, Watergate gibi konulara rağmen, devlet sistemimiz hala dünyadaki devlet sistemlerinin en iyisidir."

Bush 1976 Kasımında, zaferle sonlandırdığı seçimden yeni çıkan Carter'la son bir görüşme yaparak CIA'nın sürmekte olan operasyonlarıyla mali destek verdiği yabancı devlet başkanları hakkında (Ürdün Kralı Hüseyin, Kongo Devlet Başkanı Mobutu, sonradan ülkenin başına diktatör olarak gelecek olan Panama'nın güçlü adamı Manuel Noriega gibi) bilgi verdi.

Bush'un edindiği izlenimlere göre Carter yabancı liderlere maddi destek verilmesini doğru bulmuyordu. Carter'ın Bush'la ilgili dikkatini çeken husus ise onun CIA Direktörlüğünde kalma konusundaki istekliliği idi. Bu konuda çok sonraları verdiği bir beyanatta şöyle demiştir: "Bush'un CIA direktörü olarak kalmasına rıza gösterseydim asla Başkan olamazdı. Kariyeri bambaşka yönlere savrulurdu."

1976 sonlarına doğru Bush, teşkilattaki bazı yakın çalışma arkadaşlarıyla ters düşmeye başladı. Bazı kesimler, CIA'nın Sovyetlerin nükleer gücüyle ilgili tahminlerinin çok yanıltıcı biçimde düşük gösterildiğini iddia ediyordu. Bush oldukça tartışmalı siyasi bir karar olarak Sovyet askeri gücünün analizini yapacak bağımsız bir B ekibi kurulmasını onayladı. Bu ekip yumuşama politikalarını onaylamayan aşırı sağcı Cumhuriyetçiler arasından seçilmiş, geleceğin savunma bakanı Wolfowitz gibi kişilerden oluşuyordu. B ekibi askeri yatırımlarını ve gücünü muazzam biçimde artıran bir Sovyetler portresi çizdi. Oysa gerçek bunun tersiydi. Raporda, Ruslara ait kıtalararası balistik füze ve bombardıman uçağı sayısı aşırı yüksekmış gibi, olmayan tehditler varmış gibi, hayâl aşamasındaki teknolojiler hayata geçirilmiş gibi gösterildi. En önemlisiyse Sovyetlerin sürpriz bir nükleer saldırı hazırlığında olduğu iddiasıydı. Tüm bu temelsiz bilgiler de yandaş basına sızdırılarak kamuoyu oluşturma çabasına girildi.

B ekibinin yarattığı kasırga yüzünden Pentagon savunma harcamalarını aşırı biçimde yükseltti. Soğuk Savaşın bitmesinden sonra B ekibinin bulgularının doğru olup olmadığı araştırıldı ve hepsinin yanlış olduğu anlaşıldı. Bush, görevini teslim etmek üzere olan Ford, Kissinger ve Rumsfeld üçlüsüne son Ulusal Güvenlik Kurulu toplantısında aldatıldığını söyledi.

Nixon'un CIA'ya, Sovyet nükleer gücüne dair tahminlerini yükseltme talimatı verdiği 1969'dan beri söz konusu analiz ve değerlendirmeler aşıkâr biçimde siyasi bir nitelik kazanmıştı. Ulusal Keşif ve Tahminler Dairesi Başkanı Jon Huizenga 1971'de CIA tarihçilerine açıkça şunları söyledi: "Geriyeye dönüp baktığımda, bu hükümete görev yapan istihbarat kuruluşlarının, siyasi bir çekişme riskini göze almadan dürüst bir istihbarat analiz raporu

sunabileceğine ihtimal vermiyorum. Özellikle Güney Asya ve Sovyet stratejik gücü hakkındaki raporlara aşırı biçimde siyaset bulaşmıştır. Kaldı ki istihbarat raporlarının politika yapıcılar nezdinde bir etkisi de yoktu. Politikacılar ellerinde kendi düşünceleriyle dolu çantalarla göreve geliyorlar işlerini de bu düşünceler doğrultusunda görüyorlardı. İstenirdi ki bu raporlar, politikacıların dünyayı daha iyi anlama, sağlıklı stratejiler oluşturma yeteneklerini geliştirsin. Ama bu çok iddialı bir beklentiydi.” Bu düşünceler ne merkezi istihbaratın başkanı ne de gelecekteki ABD başkanları tarafından umursandı.

Bush CIA genel merkezinde çalışanlara hitaben yaptığı veda konuşmasında, günün birinde Amerikan halkına CIA'nın gerçek yüceliğini daha iyi anlatabilme olanağı bulmayı umduğunu söyledi. Çalışanlarının gözünde Bush, gizli servisi kurtarmak adına yaptığı çalışmalarla çokça olumlu puan toplamasına karşın, CIA'nın politikacılar tarafından güdülmesine engel olamamıştı.

J. Carter'ın Başkanlık görevini devralmasından önceki son Güvenlik Konseyi toplantısında Kissinger şunları söyledi: “İstihbarat analizlerinin kalitesinin düştüğü yönündeki görüşlere katılmıyorum ancak aynı şeyi gizli operasyonlar konusunda söyleyemem. Daha fazlasını gerçekleştirmeliydik”. CIA'nın imajını en fazla yükselten direktörlerden biri olan G.H.W. Bush, gülerken şöyle karşılık verdi: “Haklısın Henry, **ikimiz de etkisiz ve kifayetsiz çıktık, korkmuşuk...**”.

BÖLÜM V

“Sevindirmeyen Zafer”

Carter, Reagan ve George H.W. Bush Yönetimleri Döneminde CIA
1977-1993

36. “Niyeti Rejimi Ortadan Kaldırmak Değil Evrilmesini Sağlamaktı”

Jimmy Carter seçim kampanyaları sırasında CIA teşkilâtını ‘ulusal yüz karası’ olarak nitelemişti. İktidara geldikten sonra ise en az Nixon ve Ford'un onayladığı kadar gizli operasyona imza attı. Onlardan farklı yönüyle bu imzaları insan hakları adına atmış oluşuydu. Sorun, CIA'nın artık yozlaşmış gücünü, bu yeni misyon ile uyumlu hale getirebilmektir. CIA direktörünü, yine üçüncü denemeden sonra istihbarat dünyasının dışından buldu. NATO'nun güney kanadının komutanı olan Amiral Turner, konuya yabancı olduğunu inkar etmeksizin kısa süre içinde otoritesini kurdu.

Çoğu kişi Carter'ın Turner'ı çağırıp ‘temizle şunu!’ diye talimat vermesini bekliyordu ama öyle olmadı. Başkan iyi ve kaliteli istihbarat peşindeydi. Uzay sistemlerini, casusluk mekanizmalarını, olan bitenin hangi yöntemlerle analiz edildiğini öğrenip anlamaya çalıştı. Görüşmelerden sonra Turner, Başkanın ABD yasalarına ve ahlâki kurallarına kesin olarak uyulmasını istediğini anlamıştı. Bu yüzden, “Söz konusu kuralların sınırına dayandığımızı hissettiğimde kendisine gider, devam edip etmeme konusunda onayını alırdım. Çoğunlukla da bu onayı verirdi,” demiştir. Yine Turner'ın ifadesiyle Carter yönetiminin gizli operasyonlara yönelik önyargısı yoktu. Bu önyargı daha önce yaşananlar nedeniyle kamuoyunda gördüğü tepki yüzünden bizatihi CIA bünyesinde mevcuttu. Buna ilginç bir örnek olabilecek bir durum şu şekilde gelişti: Terörist bir örgüt içine bir CIA ajanı yerleştirilmiştir. Örgüt yönetimi bu kişinin gerçek bir dava adamı olup olmadığını anlamak için son bir sınavdan geçirmek ister. Kendisine verilen bir hükümet üyesini öldürme görevi verilir. Ajan bu görevi yerine getirecek midir? Turner buna izin vermez, ABD bir cinayet işlenmesine alet olmayacaktır.

Turner kısa sürede teşkilat içinde gerçek casusluk yanlılarıyla, elektronik casusluk yanlıları arasında bir çekişme yaşandığını farkettiler. Tercihini aletlerden yana kullanan Turner, zamanının ve enerjisinin büyük kısmını ABD'nin casus uydular vasıtasıyla dünyayı daha kapsamlı biçimde gözlemleyebilmesi çalışmalarına ayırdı. Carter, teşkilatın analiz ve öngörü çalışmalarından memnun değildi. CIA tarafından kendisine sunulan günlük istihbarat

notları, gazetelerde okuduklarından farklı olmayan, derinlikten yoksun söylemlerden ibaretti. Turner da bu görüşlere katıldı. CIA yeni Başkan ve Direktörle zorlu bir döneme gireceğe benliyordu.

Carter'ın ulusal güvenlik ekibindeki beş üyeden dördünün, dört farklı gündemi bulunuyordu. Başkan ve Başkan yardımcısı yeni ABD dış politikasını İnsan Hakları üzerine temellendirmek, Dışişleri Bakanı C.Vance silahlanma yarışına son vermek istiyordu. Savunma Bakanı Brown ise Pentagon'un taleplerinden 1 milyar dolar daha ucuza mal edilebilecek yeni nesil askeri ve istihbari teknolojiler geliştirme amacındaydı. Ulusal Güvenlik Kurulu danışmanı Z.Brzezinski ise bu baykuşlarla güvercinler arasındaki şahindi. Varşova'nın yüzyıllardır Moskova yüzünden çektiği acılar, Polonya kökenli Brzezinski'nin düşünce yapısını şekillendirmişti. Amacı, ABD'nin Doğu Avrupa ülkelerinin kalplerini ve zihinlerini kazanmasına yardımcı olmaktı. Bu amacını Başkanın dış politika prensipleriyle harmanlayarak Sovyetleri en zayıf yerlerinden vurmak istiyordu. Brzezinski, Carter'ın onayıyla Moskova, Varşova ve Prag'a yönelik bir dizi gizli eylem başlattı. Teşkilata, Polonya ve Çekoslovakya'da Sovyet karşıtı düşünceleri destekleyen kitaplar, dergiler basılıp dağıtılması emrini verdi. Ukrayna ve diğer Sovyet etnik grupların siyasi çabalarını destekledi. Faks, kaset gibi iletişim araçlarıyla komünist rejimin baskı yoluyla kurmaya çalıştığı zihinsel tahakkümü kurmaya çalıştı.

Carter yönetimi insan hakları söylemleriyle Soğuk Savaş sürecinde yeni bir mevzi açıyordu. Sovyet hükümetini kendi halkının gözünden düşürüp yasallığını tartışılır hale getirmeyi hedefliyordu. ***Carter'ın amacı Sovyetlerin algıladığı gibi rejimi ortadan kaldırmak değil, değiştirep evrilmesini sağlamaktır.***

CIA, demir perde arkasına sarkıp yetenekli ajanları vasıtasıyla istihbarat edinebiliyordu ama Sovyetlerin niyetini bir türlü çözemiyordu ki aslında teşkilâtın en temel görevi buydu. Politbüro içine bir ajan sokulabilse tüm CIA düşleri gerçek olurdu. 1970 sonlarında Politbüro yaşlılardan kurulu, yozlaşmış köhne bir yapıydı. İmparatorluğu ise tehlikeli biçimde yayılmıştı ama içten içe çökmekteydi. Siyasi ihtirası yüksek olan Sovyet istihbarat başkanı Andropov, Kremlin'deki titrek patronlarını memnun edecek şekilde Sovyetlerin bir süper güç olduğu algısı yaratmıştı. Amiral Turner bu konuda şöyle diyor: "1978'den itibaren Sovyet ekonomisinin ciddi bir sıkıntı içinde olduğunu farkındaydık ama bir adım öteye giderek bu sıkıntıların siyasi sıkıntılara da yol açabileceğini öngöremedik. Stalin dönemi benzeri tedbirler alarak kemerleri sıkıp yollarına devam ederler sandık." Carter'ın insan hakları ilkelerini uluslararası bir kurallar dizini olarak dünya geneline yerleştirme arzusu, gizli servis çalışanlarının birçoğunun gözünde uhrevî bir çabaydı ama SSCB'nin sonunu hızlandıran bir işlevi oldu.

Başkan Carter, Güney Afrika'da ırk ayrımcılığına dayanan rejimi sarsmak için de CIA'yı kullanmaya çalışmıştı. Bu tutumu 30 yıllık Soğuk Savaş politikalarının yönünü değiştirdi. 8 Şubat 1977'de Oval Ofis'teki toplantıda Güney Afrika'daki ırkçı rejimin değiştirilmesi vaktinin geldiği kararlaştırıldı. Brzezinski'nin endişesi siyahlarla beyazların savaşının, kızillara karşı beyazlar savaşına dönüşmesiydi. Buna rağmen, uzun ve acılı bir mücadele başlatılacaksa, ırk sorunu uğruna olmasa bile tarihi gelişmelerin doğru tarafında bulunabilmek adına savaşın hemen başlatılmasından yanaydı. Carter, CIA'ya Güney Afrika ve onun ırkçı müttefiki Rodezya üzerine nasıl bir siyasi ve ekonomik baskı kurulabileceğine yönelik plan yapması emrini verdi.

Sovyetler, ırk ayrımcılığının (*apartheid*) en güçlü düşmanı Afrika Ulusal Kongresinin sıkı bir destekçiydi. Kongre'nin lideri, biraz da CIA'nın katkılarıyla 1962 yılından beri tutuklu idi. Vaktiyle Güney Afrika Güvenlik Servisi ve Rodezya'nın ırkçı beyaz yönetimiyle işbirliği yapmış olan CIA, şimdi bir yandan Sovyetleri Afrika'nın güneyinden uzaklaştırmaya bir yandan da Afrika'nın siyah yönetimlerinin desteğini almaya soyunmuştu. Teşkilat iki yıl boyunca ırk ayrımcı rejimlerle ilgili istihbarat çalışması yaptı ancak bu çalışmalar CIA ajanlarının Rodezya yönetimince yakalanmasıyla sonuçlandı. Panikleyen teşkilât, bölgedeki ofislerini kapatıp casuslarını geri çekti. CIA'nın gayretleri, Başkan'ın insan hakları politikalarının hayata geçirilmesine yetmemişti.

Turner, Carter'ın Amerikan halkına asla yalan söylememek biçimindeki andına sadık kalmak istiyordu ama bu gerçekleştirilmesi zor bir hedefti. Zira ajanların işi ancak yalan dolanla başarılabilecek türden bir işti. 1978'de ABD Yugoslavya Büyükelçisinin eline gizli servis tarafından hazırlanmış bir yönerge geçti. Turner'ın bilgisi dışında hazırlanarak dünyadaki tüm CIA istasyon şeflerine gönderilen bu yönergede örtülü operasyonların ülkedeki büyükelçilerden gizli tutulması talimatı veriliyordu. Bu talimat açıkça Başkanlık emirlerini ihlal etmekteydi. Büyükelçi L. Eegleburger (Bush döneminde dışişleri bakanı) Turner'a şu mesajı iletti: "Yugoslavya'daki işiniz bitmiştir. Bu talimatı yürürlükten kaldırıncaya dek buradaki bürolarınıza dahi giremeyecek, hiçbir işinizi yürütemeyeceksiniz."

Nixon döneminde başlatılan gizli servislerdeki eleman eksiltmelerine Carter'ın desteğiyle Turner da devam etti ve birimin başına McMahan'u getirdi. O da kongre üyelerine CIA'nın ve gizli servisin gerçek anlamda ne olduğunu anlatmakla işe başladı. "Siz Moskova'da çalışmanın ne demek olduğunu biliyor musunuz?" diyerek kongre üyelerine, casusların kullandığı bir yığın elektronik zımbırtıyı gösterdi. Bu gösteri işe yaradı ki kendisine casusluk faaliyetleri için talep ettiği bütçenin çok daha fazlası verildi. Aynı hafta, dünya CIA'nın tepesine yıkılmaya başladı.

11 Şubat 1979'da Şah'ın orduları çöktü ve bağınaz Ayetullahlar Tahran yönetimini ele geçirdi. Üç gün sonra ABD yönetimini aynı şiddetle sarsan bir suikast haberi geldi. Afganistan'ın ABD Büyükelçisi Adolph 'Spike' Dubs, Kâbil'de, sokak ortasından, Rus yanlısı kukla Afgan hükümeti hesabına çalışan çeteciler tarafından kaçırılarak öldürüldü. Bu olay Afganistan'da işlerin kontrolden çıkmak üzere olduğunu işaretliydi. Pakistan'ın desteklediği İslamcı âsiler, Allahsız hükümetlerine karşı bir darbe hazırlığındaydı. SSCB'nin yaşlı yöneticileri Güney'e korkuyla bakmaya başladı. Kendi ülkelerinde 40 milyondan fazla Müslüman yaşamaktaydı. İslam köktendinciliğinin alevleri Sovyet sınırlarını yalamaya başlamıştı. Afganistan kaybedilemezdi.

Suikast olayını takip eden on ay boyunca CIA, ABD başkanını, dünyanın çehresini değiştirecek bir işgal konusunda uyarma görevini yerine getiremedi. Teşkilâtın Sovyetlerin olanaklarına dair bir fikri vardı ama niyetleri hakkında hiçbir fikri yoktu. Beyaz Saray'a gönderilen çok gizli CIA bülteninde Sovyetlerin Afganistan'a kara birlikleri gönderme niyeti olmadığı yazılıyordu. O hafta, yâni 1979 Mart'ının dördüncü haftasında 30 bin kişiden oluşan Sovyet birlikleri tank ve toplarıyla Afgan sınırına dayandı.

Temmuz-Ağustos ayları boyunca İslamcı âsilerin isyanı genişledi. Sovyetler Kâbil yakınlarındaki Bagram hava üssüne hava komandoları gönderdi. Bu gelişme ve Brzezinski'nin uyarısı üzerine Carter gizli operasyon emrini onayladı. CIA'ya, Afgan isyancılara para ve tıbbi malzeme götürme talimatı verildi. Bu dönemde 13 Sovyet generali Kâbil'e gönderilmiş olmasına karşın, CIA hâlâ Başkana müsterih olmasını söylüyordu, Sovyetler doğrudan bir askeri müdahalede bulunmayacaktı.

Eylül ayında Turner, Sovyetlerin Afganistan'daki rejimin çökmemesi için küçük çaplı doğrudan girişimlerde bulunabileceği uyarısında bulundu. Bunun üzerine Afganistan meselesiyle uzaktan yakından ilgili tüm uzmanlar bir araya gelerek durum değerlendirme toplantısı yaptı. Sonuç Moskova'nın Afganistan'ı işgal etmeyeceğiydi. Ama Sovyet birliklerinin ülkeye girişi ve sınırdaki hareketlilik devam ediyordu. CIA'ya göre bu birlikler hava üssünün isyancılara karşı korunmasına takviye için geliyordu. Kimsenin işgalden bahsettiği yoktu. Bunun için çok daha büyük kuvvetler gerekeceği kanısı hakimdi. Birkaç gün sonra işgalin başladığı haberi geldi (Aralık 1979). Carter derhal gizli bir operasyon emri verdi. Tüm dünyadan Afgan direnişçilere silah yardımı yağmaya başladı ama Sovyet işgali olmuş bitmişti bile.

CIA sadece işgali atlamakla kalmamış, atladığını da kabul etmemişti. 2000 yıldan beri tüm işgalcilere mezar olmuş bu toprakları hangi akli başında insan işgal etmek isteyebilirdi ki? Başarısızlığın nedeni istihbarat yetersizliği değildi, hayalgücü ve öngörü eksikliğiydi. CIA'nın önde gelen analistlerinden D. MacEachin, olaydan

20 yıl sonra şunları yazacaktı: “ABD için Sovyet işgali bir ‘seyir sporu’na dönüşmüştü. Tribünlerden çok ses çıkıyordu ama bunun oyun sahasına pek etkisi olmuyordu.” Bu etkinin ortaya çıkması için “Büyük Oyun”un ikinci perdesinin beklenmesi gerekiyordu.

37. “Resmen Ayakta Uyumuştuk”

Şah, CIA güvencesinde tahta oturduğu 1953’ten beri ABD’nin Orta Doğu siyasetinin temel taşıydı. Başkan Nixon, 1971’de yaptığı bir söyleşide Şah hakkında şöyle demişti: “Keşke dünyada onun uzak görüşlülüğüne sahip birkaç lider daha olsaydı. Esas itibarıyla bir diktatör olmasına karşın ülkesini sevecen biçimde yönetme kabiliyetinde biri.”

Nixon, Helms’i 1973’te İran’a büyükelçi olarak gönderdi. İranlılar, Musaddık’ın devrilmesinden CIA’yı sorumlu tutardı. CIA ile ilişkisi bu denli açık olan Helms gibi birinin Tahran’a tayini şaşırtıcıydı zira ABD bu tayinle adeta “Şah bizim kuklamızdır” mesajını veriyordu. Carter ise Aralık 1977’de İran’ı “Fırtınalı bir denizde istikrar adası” olarak nitelmişti. Bu, son on beş yıldır CIA’nın da paylaşım teyit ettiği bir görüştü. Ne var ki, birkaç hafta sonra Tahran’a gelen ve gizli servisin en cesur ajanlarından biri olan Howard Hart’ın sokak izlenimleri aynı doğrultuda değildi. Yazdığı raporlar o güne kadar CIA tarafından söylenenlerin tam tersini söylüyordu. Kötümser düşünceleri yansıtan bu raporlar hasır altı edildi. 1978 Ağustosunda Beyaz Saray’a verilen raporda İran’da bir devrim olasılığının bulunmadığı yazıyordu.

Birkaç hafta içinde sokak gösterileri başladı. Şah Ocak 1979’da ülkeyi terk etti. Hart’ın takip eden birkaç gün içindeki izlenimleri daha da kötümserdi. Hatta sokakta dolaştığı sırada, 77 yaşında bağınaz bir dinci olan Humeyni taraftarlarınca etrafı sarılarak CIA ajanı olduğu suçlamasıyla hakaret edilip dövülmüş ve canını zor kurtarmıştı.

Sürgünde bulunan Ayetullah Humeyni, 1 Şubat 1979’da İran’a döndü. Sokaklardaki kargaşanın büyümesi üzerine içlerinde bazı elçilik çalışanlarının da bulunduğu binlerce Amerikalı İran’dan tahliye edildi. Bu arada iktidarda hala laik bir başbakan bulunuyor ve çalışmalarını Devrim Konseyi ile birlikte yürütüyordu. Bu süreçte CIA söz konusu başbakanı Saddam Hüseyin aleyhine etkileyip ona karşı harekete geçirme uğraşına devam etti. CIA içinde, yaşlı bir molların iktidarı ele geçirerek İran’ı bir İslam Cumhuriyetine dönüştürebileceğine ihtimal veren yok gibiydi. Turner bu konuda şunları söylüyordu: “Humeyni’nin kim olduğunu, hareketin hangi boyutta destek bulduğunu çözemiyorduk. Bu şahsın 7. asırdan kalma dünya görüşlerinin, ABD için ne anlama geldiğini de kavrayamıyorduk... **Açıkçası resmen ayakta uyuyorduk!**”

18 Mart 1979 sabahı H. Hart, vaktiyle teşkilâta çok yararlı hizmetlerde bulunmuş bir SAVAK görevlisini Tahran’dan kaçırarak belgeleri kendisine teslim etmiş evine dönüyordu. Sokakta bir grup Devrim Muhafızı ile karşılaştı. Muhafızlar Hart’ı, “CIA, CIA” haykırışlarıyla dövmeye başladı. Deneyimli ajan silâhını çekerek dayakçılardan ikisini öldürdü ve kaçtı. Yıllar sonra kendisini dövenlerin gözlerindeki savaş pırlıtsını hiç unutamadığını söyledi ve ekledi; “Amerikan ulusu olarak bu olayları hiç mi hiç anlamıyorduk”.

Eğitilmiş elitlerden kara cahile kadar İran toplumunun tümü, CIA’nın her şeye gücü yetebilen bir yapı olduğu kanısındaydı. İşin aslına asla inanamazlardı. 1979 yazında CIA Tahran şefliğinde yalnızca dört kişi görevliydi. Dördü de İran’a yeni ayak basmıştı. Vietnam’da savaş pilotu olan ve CIA saflarına yeni katılmış bulunan W.J. Daugherty, İran hakkında pek az şey bildiğini, İranlılar hakkında ise hiçbir fikri olmadığını anlatıyordu. Ne öğrendiyse Dışişlerinde gördüğü üç haftalık kurstan ve medya haberlerinden öğrenmişti.

Beş ay önce bir grup Marksist İranlı, ABD elçiliğini basmıştı. Ayetullahçılar karşı saldırıya geçip komünistleri binadan atarak Amerikalıları kurtarmıştı. CIA Genel Merkezindeki İran Masası Şefi, Tahran çalışanlarına

müsterih olmalarını, başka bir baskının yaşanmayacağını söyledi, yeter ki Şah'ın ABD'ye girişine müsaade edilerek halk tahrik edilmesin...

21 Ekim 1979'da Daugherty, ofise gelen yeni bir telgraftan İran'dan sürgün edilen Şah'ın ABD'ye girişine izin verildiği haberini gözleri faltaşı gibi açılarak okudu. Şah'ın siyaset dünyasındaki dostlarından, özellikle Kissinger'den gelen baskıya dayanamayan Carter, sonradan çok pişman olacağı bu izni vermek zorunda kalmıştı. Carter o günleri; "20 askerimizi rehin alıp her sabah birini öldürseler ne yapardık? İran'la savaşa mı girdik?" düşünceleriyle ürpererek hatırladığını söyler.

İki hafta sonra Ayetullah yanlısı bir grup İranlı öğrenci Tahran ABD Büyükelçiliğini kuşattı. 53 elçilik görevlisini rehin alıp Carter iktidarının sonuna kadar tam 144 gün boyunca tutsak ettiler. Haftalar boyu hücre hapsinde sorgulanan Daugherty bir anısını şöyle anlatır: "Muhafızlar, elçilik arşivinde buldukları bir evrakı yüzüme çarptılar. Evrakta açık kimliğim 10 ay önce hangi CIA yetkisiyle Tahran'a gönderildiğim yazıyordu. Orta Doğu'daki CIA yapılanmasının başı olduğumu, Humeyni'yi öldürüp Kürtleri Tahran hükümetine karşı ayaklandırmakla görevlendirildiğimi sanıyorlardı. Onları, bu işlerle alâkam olmadığına bir türlü ikna edemiyordum. CIA'nın bu kadar kritik bir bölgeye ülkenin lisanını, kültürünü, geleneklerini bilmeyen birini gönderebileceğine inanamıyorlardı. Nihayet gerçeği anladıklarında, kendilerini hakarete uğramış hissettiler."

CIA, Daugherty ve arkadaşlarını kurtarmak için hiçbir şey yapmıyordu ama 1980 Ocak ayında kendilerine film ekibi süsü veren ajanlar, klasik casusluk romanı entrikalarıyla Kanada elçiliğine sığınmış olan altı Dışişleri görevlisini ülke dışına çıkartmayı başardı.

Ne yazık ki, geride kalan rehinelere için böyle sihirli bir senaryo işlemeyecekti. ABD elçiliğindeki rehinelere kurtarmak için Nisan ayında yapılan ve Pentagon'un özel kuvvetlerin sorumlu olduğu "Desert One" operasyonu ciddi bir CIA desteğine muhtaçtı. Büyükelçilik yerleşim krokileri, rehinelere tutulduğu olası yerler, nereden kaçırılacakları, kurtarma uçağına nasıl ulaşacakları hep CIA tarafından plânlandı ama bu plânlar bir felaketle sonuçlandı. Kurtarma operasyonunu gerçekleştirecek 8 komandoyu taşıyan helikopter alandaki bir nakliye uçağına çarparak içindekilerle birlikte parçalandı.

Bu olay rehinelere hayatını daha da zorlaştırdı. Neticede tutsak Amerikalılar, kendilerini esir alanların kararıyla Carter'ın Başkanlık sıfatını devredip Beyaz Saray'dan ayrıldığı gün ve saatte serbest bırakıldı. Özgürlüğe kavuşmanın Amerikan istihbaratıyla ya da gizli bir operasyonla hiç ilgisi yoktu. Bu zamanlama tamamen ABD'yi küçük düşürmeye yönelik siyasi bir mesaj niteliğindedeydi.

CIA Orta Doğu analistlerinden Ken Pollack, rehine olayının CIA'nın 1953 İran darbesine karşılık bir intikam alma olduğunu yazmıştır. Bu intikam eylemi ve İran Devrimi ABD'nin dört başkanlık dönemi boyunca dünyasını karartacak Orta Doğu'da binlerce Amerikan yurttaşının hayatına mal olacaktı.

38. "Serbest Çalışan Bir Korsan"

Ekim 1980'de Başkanlık seçimlerinin en güçlü adaylarından Cumhuriyetçi Ronald Reagan CIA'nın verdiği brifingi dinlemek için 1 saatini ayırdı. Bir saatlik sürenin 15 dakikasında Turner, Saddam Hüseyin'in İran'ı işgal etmesiyle ilgili bilgi verdi. Sovyetlerin Afganistan'ı işgali, direnişçilere yapılan silah desteğinin konuşulması da 15 dakika sürdü. Ardından Suudi Arabistan Krallığıyla Humeyni'nin İran'daki teokratik rejimine değinildi. Aynı esnada Reagan'ın danışmaları telaş içinde başkan adayının kulağına seçim zaferinin yaklaşmakta olduğu bilgisini fısıldıyordu.

Reagan CIA hakkında filmlerde öğrendiklerinden fazla bir şey bilmiyordu ama teşkilâtın başına seçim kampanyasını yürüten parlak bir dalavereci olan Bill Casey'i getirdi. "Totaliterliğe karşı verilen küresel

mücadelede istihbaratın da küresel ve totaliter olması elzemdir” diyen CIA’nın efsanevi direktörü Wild Bill Donovan’ın sıkı takipçisi olan Casey, bu sözleri kendine ilke edinmişti. Yeni Reagan kabinesi oluşurken Casey kendine Dışişleri bakanlığını hedeflemişti ama görünüşünden kaybediyordu. Çünkü bir devlet adamı görüntüsünden çok uzaktı. Homurdanır gibi anlaşılmaz bir biçimde konuşan, sakar ve görgüsüz biriydi, köylü gibi yemek yiyordu. Beyaz Saray’ın şık davetlerine yakışmayacak bir tipti. Bu nedenle bakanlık yerine kendisine CIA direktörlüğü teklif edildi. Bu görevi, kabine katında yer almak ve istediği an başkanla görüşme olanağına sahip olma şartıyla kabul etti. Bu gücünü gerçek bir Dışişleri Bakanı gibi, ABD dış politikalarının uygulayıcısı olarak değil, bizzat o politikaları oluşturan kendisiymiş gibi kullanacaktı.

Casey servetini Wall Street’te vergi danışmanlığı yaparak kazanmıştı. Müşterilerine, yasaların etrafından dolanarak vergi yükümlülüklerini azaltma stratejileri satıyordu. Kanunların hayatını kısıtladığına inandığından, elinden geldiğince yasaların ayağına dolanmasını önlemeye çalışırdı. Reagan gibi büyük hayalleri vardı, Nixon gibi eğer bir şey gizliyse onun yasal olduğuna inanırdı, Bush gibi CIA’nın en yüce Amerikan değerlerini bünyesinde barındırdığı düşüncesindeydi ve Sovyetler gibi yalan söylemenin, hile yapmanın kendisine verilmiş bir hak olduğu inancındaydı. İlk Güvenlik Kurulu toplantısında, grup üzerinde hakimiyetini kurup Orta Amerika, Nikaragua, Küba, Kuzey ve Güney Afrika’da yapmak istediği gizli operasyonlar için gereken yetkiyi aldı.

30 Mart 1981’de Başkan Reagan sokak ortasında vuruldu. Aldığı yaraların onu ölüme ne kadar çok yaklaştırdığını Amerikan halkı hiç öğrenemedi. Haberi basın toplantısıyla kamuya duyurmakla görevlendirilen Dışişleri Bakanı Haig’in kürsüdeki titrek ve şaşkın halleri hiç güven verici değildi. Koltuğu sallanmaya başladı ama yerini kimin alacağı sorusu uzun süre havada kaldı. Zira Güvenlik Konseyi içindeki rekabet ve çekişmeler had safhadaydı. Dışişleri ve Pentagon adeta düşman güçlerinin ordularınıymışçasına birbirleriyle savaş halindeydi. Reagan bu arkadan bıçaklama davranışlarını önlemek için hiçbir gayret göstermedi. Neticede George P. Shultz yeni bakan olarak atandı. Göreve gelir gelmez, Casey’nin kimseye danışmadan CIA destekli Koreli komandolar aracılığıyla Surinam’ı işgal planı yaptığını öğrendi. Derhal bu delice planın önünü kesti ama Casey’nin çılgınlık boyutu karşısında sarsılmıştı.

Reagan kendisini 1981 yılında Casey’nin yardımcılığına atayınca dek Güvenlik Ajansının direktörü olan Amiral B.R. Inman, müstakbel patronu için **“Serbest çalışan bir korsan”** tabirini kullanmıştı. Casey, gizli servisin taze kana ihtiyacı olduğuna inanıyordu. Otuz yılını CIA’ye vermiş olan McMohan’ı başka bir göreve kaydırıldı. Yerine eski dostu M. Hugel’i getirdi. Hugel, ilk servetini harpten sonra Japonya’da 2.el otomobil satarak edinmiş, ağız bozuk bir işadamydı. CIA hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Gizli servis üyeleri kafasında perukla dolaşan bu tıknaz adamı kabullenemedi. Hugel bir gün işe boynunda altın zincir, fermuarı göbeğine kadar açık mor renkli eşofman benzeri bir kılıkla gelince elemanların tepesi attı. Adamın geçmişindeki pislikleri bulunup Washington Post gazetesine sızdırıldı. Teşkilâta iki aydan az dayanabilen Hugel’in yerine J. Stein getirildi. Beş yılda göreve gelen 5. Gizli Servis Şefi, Casey’nin beklediği kadar delişmen çıkmayınca kısa sürede yol verilip yerine gerçekten gözü kara bir kişilik olan C. George atandı.

Analiz ve değerlendirmeden sorumlu istihbarat birimiyse B. Gates tarafından yeniden örgütlendi. Söz konusu birimin Tarım Bakanlığına döndüğünü, bürokratik damar tıkanıklığına sahip çalışanlarınsa, uzman olduğunu iddia edip yalan yanlış değerlendirmeler yapan, emeklilik için gün dolduran kişiler olduğunu söyleyen Gates’in nasıl bir yeniden yapılanma gerçekleştirdiği kolayca tahmin edilebilir.

Yine de son sözü söyleyen hep Casey idi. Analizcilerin değerlendirme raporlarının sonundaki “CIA düşünceleri” kısmı aslında bu raporları işine geldiği gibi manipüle eden Casey’nin yorumlarından ibaretti. Nasıl ki bir gazete, sahiplerinin görüşlerine göre eğilip bükülebiliyorsa CIA’nın analiz gücü de tek kişinin görüşleri doğrultusunda şekilleniyordu. Dışişleri Bakanı Shultz’un deyişle “CIA istihbaratı demek Bill Casey ideolojisi demek”ti.

Carter'ı temsil eden her türlü değeri kamuoyu önünde açıkça ve ağır biçimde eleştiren Reagan ve Casey, onun döneminde başlatılan 7 büyük gizli operasyona ciddi biçimde sahip çıktı. Bunlar arasında, Soğuk Savaş döneminin en önemli CIA operasyonları olan Afganistan'a silâh sevkiyatı programı, SSCB, Polonya ve Çekoslovakya'da yürütülen rejim karşıtlarının desteklenmesi biçimindeki siyasi mücadele bulunur. Ama Casey, ABD'nin arka bahçesindeki gerçek savaşlarla daha fazla ilgiliydi. Reagan'a "Orta Amerika'yı bana bırak, ben orayı hallederim," demişti.

Carter 1980 yılında Amerika'da yürütülecek 3 gizli operasyona onay vermişti. Bunlardan biri, Nikaragua'da sağcı Somoza ailesinin 43 yıllık zalim iktidarını ele geçiren solcu Sandinista'ları hedef alıyordu. Milliyetçilikle Marksizm karışımı Sandinista, Küba'ya eğilimliydi. Carter'ın gizli operasyonlarıysa CIA'ya, Sandinista sosyalizminin yayılmasını durdurmak için ABD yanlısı politikalar yürüten siyasi partileri, kilise birliklerini, üretici kooperatifleri ve sendikaları destekleme görevi vermişti. Casey bu ufak çaplı operasyonu, yayılım ateşin serbest olduğu paramiliter bir programa dönüştürdü. Mart 1981'de Reagan, CIA'ya Orta Amerika'da "yabancı güçlerce desteklenen yıkıcı faaliyetler ve terörizme karşı" savaşılması için ilgili güçlere para ve silah temini yetkisi verdi. Beyaz Saray ve CIA, Kongreye bu yetkinin El Salvador'u korumak için verilmiş olduğunu söyledi. Amaç, güya sağcı politikacılarla ölüm timleri tarafından yönetilen El Salvador'un solcu örgütlerine, Nikaragua'dan gönderilen silahların yolunu kesmekti. Tabii bu bir senaryodan ibaretti. Esas amaç Honduras'ta bulunan Nikaragualıları –kontralar- eğitip silahlandırmak ve ülkeyi Sandinista'dan geri almaktı. CIA analistleri, kontraların halk desteğine sahip olmadıkları için kazanma şansı olmadığını rapor etti ama bu raporlar Casey engelini aşip Beyaz Saray'a ulaşamadı.

Casey, Latin Amerika gizli operasyonlar bölümünün başına D. Clarridge'i getirerek planlarını uygulamaya başladı. Clarridge, bölgeyi tanımayan ve İspanyolca bilmeyen biriydi. Casey, yeni adamından 2 ay bölgede kalıp yapılması gerekenler hakkında bir rapor hazırlamasını istedi. Rapor kısıydı: "Nikaragua'ya gidip savaşalım ve Kübalıları öldürelim." Bu tam da Casey'nin duymak istediği şeydi, emir de kısa oldu: "Git ve yap!"

Gizli savaş, 15 Mart 1982'de CIA ajanlarının Nikaragua ile Honduras'ı bağlayan köprüleri havaya uçurmasıyla başladı ve gizliliği uzun sürmedi. 21 Aralıkta Kongreden geçen kararla CIA'nın sadece Orta Amerika'ya komünist silahların girmesini önlemekle kısıtlı görevine sadık kalması istendi ve parasal kaynakların Sandinistayı devirmek için kullanılması yasaklandı. Çok sevilen Başkan Reagan, senaryoya sadık kalarak Kongreye zaten yapılanın bundan ibaret olduğunu, Nikaragua hükümetini devirmek gibi bir maksadın olmadığını söyledi. Böylece Başkan, CIA'nın yaptıklarını örtbas etmek için Kongreye ilk yalanını söylemiş oldu ama bu son olmayacaktı.

Kongre, daha büyük, etkin, güçlü ve akıllı bir CIA'yı destekliyor ama Orta Amerika'daki savaşı desteklemiyordu. Bunu Amerikan halkı da istemiyordu. 1981'e gelindiğinde biri Kongre nezdinde, diğeri Senato'da olmak üzere iki ayrı istihbarat komisyonu CIA'yı denetlemek üzere göreve başladı. Ama bunlar bile Casey'i dizginlemeye yetmedi. Casey yalan dolanla, gerçekleri karartarak bildiğini okumaya devam etti. Yardımcısı Amiral Inman da bu yüzden istifasını verdi.

Casey kararlıydı. Latin Amerika'da istediklerini yapmak için yönetimden ödenek alamazsa, gerekli finansmanı yasaların etrafından dolanarak özel finansörlerden ve yabancı güç odaklarından temin edecekti. Direktör, yönetimin CIA'ya verdiği yetkileri ABD yandaşlarını desteklemek, karşıtlarınınsa kanını akıtmak yetkisi olarak algılıyor, uygulamaları da savaş ağalarına silah sağlama biçiminde sonuçlandırıyor. Bu uygulamalardan biri, Casey'nin göreve gelmesinden 10 gün sonra başladı ve tam 10 yıl sürdü.

1981 Ocak ayında CIA'ya Libya diktatörü Kaddafi hakkında bir şeyler yapması söylendi. Libya, Avrupa ve Afrika'daki tüm radikal hareketlerin silah deposu haline gelmişti. CIA, Libya operasyonlarını bu ülkenin sınır komşusu Çad üzerinden yürütmeye karar verdi. Afrika'nın bu en yalnız ve en fakir ülkesinin yönetimi, bu amaçla

kontrol altına alınacaktı. Bu konuda ajanlık yapması için ülkenin Savunma Bakanlığına yönetimle ters düşen ve 2 bin savaşıyla Batı Sudan'a geçen Habre seçildi. Casey'nin kararıyla Amerikan yardımları Habre'ye akıtmaya başlandı. ABD'nin resmi politikası çatışan hizipler arasında uzlaşma sağlanmasına yönelikti ama gerçek farklıydı. ABD, sırf Kaddafi'nin düşmanı olduğu için geçmişinden pek haberdar olmadığı Habre'yi desteklemiş ve 1982'de Çad iktidarını ele geçirmesini sağlamıştı.

CIA uçakları Ulusal Güvenlik Konseyi koordinasyonunda Kuzey Afrika'ya silah nakline başladı. O sıralar genç bir yarbay olan Oliver North, Casey'nin dikkatini çekti. Çad operasyonlarında görevli Amerikalı danışmana bir gece Yarbay North'dan telefon geldi. Yarbay, Çad'a gönderilmesi gereken askeri malzemenin neden geciktiğini soruyordu. Danışman meselenin Kongrede onay sürecinde olduğunu izah etmeye çalışırken Yarbay sözünü keserek gürlendi: "Si... et Kongre'yi şimdi! Hemen gönder o malzemeyi buraya!" Aynen öyle oldu.

Habre'nin güçleri Çad'ın kontrolünü ele geçirmek için savaşıırken binlerce insan öldü. CIA Habre'ye savaşın en kızıştığı dönemde dünyanın en etkili omuzdan ateşlenebilen uçaksavar silahı olan Stinger füzeleri gönderdi. ABD, Habre'yi başa getirip onu 8 sene iktidarda tutabilmek için yarım milyar dolardan fazla para harcadı. Amerikan halkıysa bir Casey projesi olan Çad'ın ne yerini biliyor ne de kaderini umursuyordu. Dahası, pek azı CIA dostu Habre'nin 80'ler boyunca Saddam tarafından doğrudan desteklendiğinden haberdardı. Irak'a karşı girişilen 1991 Körfez Savaşı arifesinde bir düzine Stinger füzesinin Çad'da olmadığı farkedildi. Bunlar sonradan Irak'ta ortaya çıktı. Dışişleri Bakanı Baker'a da "Biz bu Stingerları Çad'a niye verdik ki?" diye söylenmek kaldı.

CIA'nın en kapsamlı silâh tedarik operasyonu Afganistan'da gerçekleştirildi. CIA, 110 bin kişilik işgalci Rus birlikleriyle savaşan Afgan mücahitlerine ABD'nin yanında diğer ülkelerden de yapılan silah yardımlarının ulaştırılmasından sorumluydu. Bu iş, Ocak 1980'de Carter yönetimince başlatılmıştı. Önceleri Casey, projenin Carter'a ait olması nedeniyle işi benimsememişti ama sonradan bunu Sovyetleri öldürme fırsatı olarak görerek çok sevdi. Bu ona göre çok asil bir hedefti. Mesele, Afganları özgürlüklerine kavuşturmak değildi, onların bu savaşı kazanabileceklerine kimse inanmıyordu zaten.

CIA'nın Afgan mücahitlere verdiği desteğe işin başından beri Suudi Arabistan da katılıyordu. Sonradan milyonlarca dolarlık silah desteğiyle Çin, Mısır ve İngiltere de dahil oldu. Sevkiyatlar, CIA koordinasyonunda gerçekleşiyordu ve ilk aşamada silahlar Pakistan istihbarat örgütüne teslim ediliyordu. Pakistanlılar, silâhların hatırı sayılır bir bölümünü kendilerine ayırdıktan sonra kalanını Peşaver'deki sınır dışı edilmiş Afgan direnişçilerinin siyasi liderlerine veriyordu. Hayber Geçidi'nin doğusunda konuşlanmış olan bu liderler de kendi payını aldıktan sonra geriye ne kaldıysa Afganistan'a gidiyordu.

Sovyetlerin mücahitler karşısında başarılı olduklarını gördükçe, silahların hepsinin Afganistan'a ulaşmadığından şüphelenmeye başlayan CIA yetkilileri, bölgeye giderek isyanın liderlerine sordular: "Siz bu silahları daha sonra kullanmak için hortumluyorsunuz galiba? Yoksa Allah saklasın, satıyor musunuz?" Savaş ağaları gülererek yanıtladı: "Tamamen haklısınız. Silahların bir kısmını elbette alıkoymuyoruz. Çünkü bir gün siz Amerikalılar buradan gittiğinizde bu mücadeleyi tek başımıza sürdürmek zorunda kalacağız."

Pakistan istihbaratı, para ve silah yardımlarının çoğunu, kendini savaşta en çok kanıtlamış mücahit birliklerine veriyordu. Bunlarsa en inançlı İslâmcılardı. Bu din savaşçılarının "cihadının" günün birinde ABD'yi hedef alabileceğini o zamanlar kimse hayal bile edemiyordu. Üst düzey bir CIA yetkilisinin söylemiyle: "Gizli operasyonlara başlamadan önce oyunun sonucunun ne olabileceğini düşünmelisiniz. Bunu her zaman yapamıyoruz."

1981 Mayısında Sovyetler, Reagan yönetiminin sürpriz bir nükleer saldırıya geçip geçmeyeceğini tartmaya başladı. Süper güçler, CIA'nın haberi bile olmadan, kazayla bir nükleer savaş başlatma ihtimaline çok

yaklaşmışlardı. SSCB, iki yıl sürecek global bir nükleer alarm ilan etti. En yetenekli CIA analistlerinden biri olan B. Gates on yıl sonra, şöyle anlatıyordu: “Kremlin’in ne denli büyük bir çaresizlik ve korku içinde olduğunu teşhis edememiştik.”

Eğer Sovyetler, o yaz Mitterand ile Reagan arasında geçen konuşmayı duymuş olsalardı, korkmak için geçerli nedenin olduğunu anlardı. Fransız istihbaratı bir KGB yetkilisini ajan olarak kullanıyordu. Mitterand, Reagan’a Vladimir Vetrov isimli bu ajanın hazırladığı dosyayı okumasını tavsiye etmişti. Ulusal Güvenlik Konseyi yetkililerinin bu dosyanın önemini anlamaları altı ay sürdü. Bu arada aklını kaçıran Vetrov, mesai arkadaşı olan bir KGB yetkilisini öldürdü, yargılandı ve idam edildi.

Dosya, KGB Bilim ve Teknoloji Dairesinin on yıllık çalışmasını yansıtan 4 bini aşkın belge içeriyordu. Dosyalarda, ABD teknolojilerinin nasıl ve kimler tarafından çalışıldığından, nasıl kullanıldığından, ABD ve Avrupa’da görevli Rus teknoloji casuslarından, bunların çalışma yöntemlerinden etraflıca bahsediliyordu. ABD karşı atağa geçti. Bu ajanlar ABD tarafından bilinçli olarak bilgisayar, petrol üretim ve nakil vb. alanlarda kötü teknolojiler usul usul sızdırıldı. FBI görevlileri, ABD’ye ihanet eden bilim insanları aldatmacasıyla Sovyet casuslarına teknolojik Truva atları taşıyıp durdu. Bunların arasında silâh sistemlerine ait bilgisayar çipleri, kimyevi madde üretim tesis planları, uzay mekiği projeleri, enerji türbinleri gibi şeyler vardı.

Bu dönemde Sovyetler, Sibiry’a’dan Doğu Avrupa’yı besleyecek bir doğalgaz boru hattı inşa etmekteydi. Hat boyunca basıncı kontrol etmek için kullanılan gösterge ve vanaları idare edecek bir bilgisayar sistemine ihtiyaçları vardı. Teçhizatı ABD piyasasından elde etmeye çalıştılar. Yasal kısıtlamaları öne süren Washington, Sovyetleri bir Kanada firmasına yönlendirdi. CIA ile Kanada firmasının ortak çalışması sonucunda Sovyetler istedikleri yazılıma ulaştıklarına inandırıldılar. Sistem kuruldu ve başlangıçta gayet iyi çalıştı. Ama sonradan CIA tarafından plânlandığı şekilde, boru hattına öyle yüksek basınç verildi ki meydana gelen patlamaların önü alınamadı. Kaynakları zaten kısıtlı olan Moskova’nın milyonlarca doları havaya uçmuştu. Sovyet askeri ve kamu mühendislik projelerine karşı yapılan bu sessiz saldırılar bir yıl sürdü. Dosya sayesinde KGB’nin iddialı casus takımı dağılmış oldu; Sovyet ekonomisine büyük zararlar verildi ve devletin istikrarı sarsıldı. Bu CIA adına müthiş bir başarıydı ama olaya farklı pencereden bakıldığında büyük bir terör eylemi olarak da nitelenebilirdi.

39. “Tehlikeli Bir İşbirliği”

On yılı aşkın bir süredir teröristler uçak kaçırıp insanları rehin alıyor ve Amerikan elçilerini öldürüyordu. Bu eylemler karşısında nasıl bir tedbir alınacağı konusundaysa ne CIA’nın, ne de başka bir ABD devlet kurumunun netleşmiş bir fikri vardı. 1981 Ocak sonunda Dışişleri Bakanı A. Haig, Karşı Terörizm Koordinatörü A. Quainton’u konuyla ilgili brifing vermesi için Beyaz Saray’a davet etti: “Başkan birkaç jelibon yiyip uyuyakaldı. Bu bile yeterince umut kırıcıydı.”

Aynı hafta Haig, uluslararası terörizmin insan hakları meselesini geride bırakarak, ABD’nin bir numaralı gündem maddesine dönüştüğünü açıkladı. Açıklamada SSCB’nin dünyanın en azılı teröristlerinin en pis işlerini yönlendirdiği iddiası yer alıyordu. Haig, CIA’dan bunu destekleyecek delilleri ortaya çıkarmasını istedi. Casey de aynı fikirdeydi ama elinde durumu belgeleyecek deliller yoktu. Baskı altındaki CIA, delil üretme yöntemine başvurdu. Ne var ki, suçlu Kremlin’e atma kolaylığı Orta Doğu’daki terörün gerçek nedenlerini kavrayamama beceriksizliğine işaret etmekteydi.

CIA vaktiyle, Ali Hasan Salameh adında çok yararlı bir bilgi kaynağıyla çalışıyordu. Bu adam, 1972 Münih Olimpiyatlarında 11 İsraili atletin öldürülmesi eyleminin suç ortaklarından ve Filistin Kurtuluş Örgütü’nün istihbarat şefliğini yapmıştı. Sağladığı istihbarat, FKÖ lideri Arafat’ın ABD’ye zeytin dalı uzatması anlamını taşıyordu. Salameh ve gizli servisin Yakın Doğu Birimi Şefi Bob Ames, FKÖ’nün Amerikalılara saldırmaması konusunda uzlaşmaya vardı.

Dört yıl boyunca Arap dünyasındaki müşterek düşmanlarına dair istihbarat paylaştılar. Bu dönemde CIA, istihbarat etkinliği açısından en iyi dönemini yaşadı. İşbirliğinin ortaya çıkardığı temel anlayış şuydu: Terörizm, salt devlet desteğiyle sürdürülen bir eylem biçimi olma özelliğini aşmıştı. Kökleri, dışlanmışlığın mülksüzleştirilmenin kızgınlığına dayanıyordu. 1976'da tamamlanan bir CIA çalışmasına göre terörizm gelecekte devletlerin desteğiyle yürütülmek yerine devlet kontrolünü reddedecekti. Bağımsız terör hareketleri, desteğini çok daha karmaşık uluslar ötesi bir yapılaşmadan alacak şekilde evrilecekti. 1978'de İsrail istihbaratı Münih olaylarının öcünü almak için Salameh'i öldürünce bu yaklaşım biçimi de CIA'nın gündeminden düştü ve bir nesil boyunca bir daha gündeme gelmedi. Reagan başkanlığa geldiğinde CIA'nın Orta Doğu terörü konusunda kayda değer bir istihbarat kaynağı bulunmuyordu.

Ames, Arafat'la ve Kral Hüseyin'le doğrudan ilişki kurabilecek yetenekli bir CIA görevlisiydi. Örgüt saflarına kattığı ajanları arasında Lübnan'daki Hristiyan Maronitlerinin güçlü adamı Beşir Cemayel'de bulunuyordu. Maronitler Beyrut'u kontrol eden unsurların en önemlilerinden biriydi ve CIA sadece bu kesimden gelen istihbaratla yetindiği için Lübnan'da Maronitlere duyulan kini algılayamıyordu. Bu nefret duyguları yüzünden ülke bir iç savaşa sürüklendi ve İsrail'in 1982 Haziranında ülkeyi işgal etmesinin yolu açıldı.

Müslümanların Hristiyanları, Müslümanların başka Müslümanları kırdığı bir ortamda ABD ve İsrail tarafından desteklenen Cemayel, Lübnan Parlamentosu tarafından Başbakanlığa seçildi. Böylece CIA'nın maaş kadrosunda bulunan bir kişi daha devlet başkanlığı mertebesine yükselmiş oluyordu. ABD'ne, İsrail'in bombalamayı durdurması ve FKÖ güçlerinin ülkeden çıkarılmasından sonra Amerikalıların Lübnan'da güvende olacağı teminatını veren Cemayel, 14 Eylül'de karargahına yapılan bombalı suikastle öldürüldü. Bunun üzerine CIA'nın Maronit yandaşları, İsrail birliklerinin kıskırtılmasıyla Cemayel'in intikamını almak için Beyrut varoşlarına sığınmış yüzlerce Filistin göçmenini, kadın çocuk demeden öldürdü. Olaylar üzerine Reagan, bölgeye deniz piyadelerinden oluşan barış koruma birlikleri gönderdi ama ortada korunacak bir barış yoktu. Lübnan'daki ABD Büyükelçisi R.S. Dillon, ABD birlikleri ülkeye vardığında, CIA'nın Maronitlerle fazlaca haşır neşir bir biçimde, dağılan istihbarat ağını yeniden oluşturmaya uğraştığını, **bu yakın işbirliğinin büyük tehlike arz ettiğini** söyledi.

Beyrut'ta yeniden örgütlenme telâşındaki CIA, enkazın içinden yükselmekte olan yeni bir gücü göremedi. Allah'ın Partisi Hizbullah'ın lideri konumundaki İmad Mughniyeh, gelecek yıllar boyunca ABD'yi felç edecek derecede rahatsız edecekti. Bu maksatla bölgede para, silah ve patlayıcı topluyor, Amerikalıları rehin almak, tesislerini bombalamak amacıyla çetesini eğitiyordu. Tahran'a bağlı olarak çalışan Mughniyeh'in ismi şimdilerde unutulmuş olmakla birlikte kendisi 1980'lerin Usame bin Ladin'iydi ve kitabın yazıldığı günlerde hala kaçaktı.

18 Nisan 1983 tarihinde Beyruttaki ABD Büyükelçiliği muazzam bir patlamayla havaya uçuruldu. Ölen 63 kişi arasında 7 CIA görevlisi bulunuyordu ki bunlardan bir tanesi de Ames'di. Patlamanın ardındaki isim İran destekli Mughniyeh'di. Bu suikast CIA'nın Lübnan ve Orta Doğu'daki istihbarat çalışmalarını tam anlamıyla dumura uğrattı. O günlerde ABD'nin İsrail Büyükelçisi olan Lewis durumu şöyle özetliyordu: "O tarihten sonra istihbarat konusunda tamamen İsrail'e bağımlı hale geldik." Bunun sonucu olarak CIA, Soğuk Savaş boyunca Orta Doğu'daki İslâmi tehdidi İsrail gözlükleriyle izlemeye başladı.

Beyrut, ABD'nin savaş meydanına dönmüştü. Amerikan askerleri Hristiyanlarla işbirliği yapıyordu. ABD uçakları Müslümanların üzerine bomba yağdırıyor, savaş gemileri Lübnan tepelerini bombalıyordu. Beyaz Saray başına ne çoraplar örüleceğinin farkında olmaksızın Orta Doğu'da bir savaşa girmişti. 23 Ekim 1983'te Mughniyeh'in teröristleri bomba yüklü bir kamyonla Beyrut uluslararası havaalanındaki Amerikan kışla tesislerine girdi. Olayda 241 Amerikan deniz piyadesi öldü.

Kışlanın bombalanmasının hemen ardından Beyaz Saray, Pentagon ve CIA, ABD halkının dikkatini Karayipler’de minik bir ada devleti olan Grenada’daki Marksist ayaklanmaya çekme çabasına girişti. Ada askeri inşaatlarda çalışan Kübalılar ile kaynıyordu. Süregelen bir çatışma sırasında adanın lideri M.Bishop öldürüldü. Bunun üzerine ABD durumdan vazife çıkarmanın bahanesini bulmuş oldu ve adayı işgal plânları tezgahlandı. Plâncılardan Latin Amerika Birimi Şefi Clarridge’e göre; “Grenada ile ilgili istihbarat berbattı ve ABD tam anlamıyla karanlığa kurşun sıkıyordu. Kargaşada 19 Amerikalı öldü. Uçaklar yanlışlıkla bir akıl hastanesini vurarak 21 zihinsel özürünün ölümüne neden oldu.”

Barbados’taki bir otel odasından yönetilen işgale ilişkin toplantı esnasında yeni kurulacak Grenada hükümetini oluşturacak isimler gündeme geldi. CIA’nın listesini gören bölgedeki ABD diplomatları şaşkınlığa uğradı. Önerilen kişiler Karayiplerin en azılı uyuşturucu kaçakçıları, suç örgütü üyesi vicdansızlardı. CIA bunlardan bilgi satın alıyor, çok para verdiği için de sunulan bilgilerin değerli olduğunu sanıyordu. Bu kural Beyrut ve dünyanın geri kalanı için de geçerliydi.

Grenada’nın özgürleştiğine ilişkin güzel haberler, 26 Şubat 1984’te, Beyrut’taki son ABD askerlerinin de ülkeyi terk ettiği yönündeki haberlerle gölgelendi. Görev 260 Amerikan askeri ve ajanının ölümüyle son bulmuş, büyük bir istihbarat başarısızlığı sonucunda oluşan boşlukta kontrol ABD’nin düşmanlarının eline geçmişti. Casey, Lübnan’ı gözetleyecek yeni gözler peşindeydi. Bölgeye yeni istasyon şefi olarak, daha önce Beyrut’ta görev yapmış olan Bill Buckley’i atadı. Amerikan deniz piyadelerinin ülkeden çekilmesinden 18 gün sonra Buckley kaçırıldı ve düşmanın eline düştü.

40. “Büyük Risk Alıyordu”

34 yaşındaki Vietnam gazisi T.Wells, 1983’te Etiyopya’nın başkenti Adis Ababa’ya gönderildi. Görevi, ülkeyi yöneten Marksist diktatör Haile Mengistu rejiminin devrilmesini sağlamaktı. Wells, 10 yıl önce Hartum’da ABD Büyükelçilik binasının korunmasında görevli bir deniz piyadesiyken FKÖ elemanları elçiliği basmış, Büyükelçiyi ve maslahatgüzarı rehin almıştı. Nixon’un “teröristlere taviz yok” kararı üzerine de Arafat, Amerikalıların öldürülmesi emrini vermişti. Wells, bu korkunç deneyimden sonra ülkesine dönmüş, eğitimini tamamlayıp CIA’ya katılmıştı. Etiyopya’daki görevini Dışişleri Bakanlığına bağlı ticari işler sorumlusu kimliği altında yapacaktı. O dönemlerde Etiyopya ile ABD arasındaki ticaret hacmi yok denecek kadar azdı. Ülkenin devlet başkanı Mengistu ise Beyaz Saray’ın en çok arananlar listesindeydi. Carter döneminde bu ülkeye karşı kısıtlı bir bütçeyle çok küçük çapta bir gizli faaliyet sürdürülmekteydi. Ülkedeki muhalifleri temsil eden Demokratik Etiyopya Birliği adlı gruba ufak bir mali destek vermekten ibaret olan bu kısıtlı faaliyet, Reagan döneminde milyonlarca dolarlık bir programa dönüşmüştü.

Wells, devlet güçlerince izlendiğini biliyordu ama yine de rejim muhalifleriyle yaptığı bir toplantı sırasında Mengistu’nun çapulcularının yaptığı baskından kurtulamadı. Yığınla propaganda malzemesiyle birlikte ele geçen ajanın gözü önünde, aralarında eski imparator H. Selasiye’nin yaverlerinden 78 yaşında bir işadınının da bulunduğu insanlara işkence edilmeye başlanınca Wells, CIA görevlisi olduğunu kabul etti. İtirafı yüzünden birçok Etiyopyalı tutuklanıp işkence gördü, hatta bazıları öldürüldü. Wells, itirafı yüzünden CIA nezdinde sevilmeyen kişi haline gelmişti ama Reagan yine de özel elçisini Adis Ababa’ya gönderip herhangi bir pazarlık ortamına girilmeden ajanın serbest bırakılmasını sağladı.

7 Mart 1984’te CNN’in Beyrut bürosu şefi J. Levin kaçırıldı. Bunu birkaç gün sonra CIA istasyon şefi Buckley ve Rahip Wier’in kaçırılması izledi. Reagan dönemi boyunca Beyrut’ta toplam 14 Amerikalı kaçırıldı. Özellikle Buckley’in durumu, Casey için çok önemliydi zira bu olaydan bizzat kendisini sorumlu hissediyordu. CIA, Buckley’in serbest kalabilmesi için en az bir düzine plan yaptı ama istihbarat yetersizliğinden hiçbirini uygulanmadı. Sonuçta Başkanın da onayıyla Mugniyeh’in kaçırılmasına karar verildi. Azılı teröristin Paris’te bir

otelde olduğu bilgisi üzerine Fransız polisiyle ortak bir operasyon düzenlenerek Mugniyeh'in olduğu sanılan odaya baskın yapıldı ama odadan çıka çıka kendi halinde bir İspanyol turist çıktı.

CIA'nın Paris'te kontrterör bağlamında faydalandığı birçok kaynağın arasında M.Ghorbanifar isimli bir İranlı düzenbaz da vardı. Üzerinde en az üç sahte pasaport taşıyan bu eski SAVAK ajanı, rejimin devrilmesi üzerine ülkeden kaçmış ve gerek CIA'ya gerekse İsrail istihbaratına, gerçekliği şüpheli bilgiler satmaya başlamıştı. Buckley'in kaçırılmasından bir gün sonra Ghorbanifar, CIA'nın Paris bürosuyla temasa geçerek elinde rehinenin serbest bırakılmasına yarayabilecek bilgi bulunduğunu söyleyince CIA, İranlı ajanın doğru söyleyip söylemediğini test etmek için yalan makinesine bağladı. Ghorbanifar, adı ve uyuğu dışındaki tüm sorularda çuvallayınca, CIA adamı "sahte istihbarat üreten iflah olmaz bir yalancı bir başbelâsı" tanımıyla kayıtlara geçirip, ender başvurduğu bir uygulamayla adamın adını dünya genelindeki tüm birimlerine bildirerek bu kişiye asla güvenilmemesi talimatını verdi.

Bu önlemlere karşın Ghorbanifar 19 Kasım 1984'te eski bir CIA ajanı olan Shackley'i Hamburg'da kendisiyle buluşmaya ikna etti. Shackley 5 yıl önce iş ahlakına aykırı davranışları yüzünden Amiral Turner tarafından emekliye sevk edilen biriydi ve şimdilerde geçimini tıpkı Ghorbanifar gibi serbest istihbarat komisyonculuğu yaparak sağlıyordu. Sürgündeki birçok İranlıya kendini ABD Başkanının özel temsilcisi olarak tanıtmış ve inandırmıştı da. Bu buluşmada ikili, olayın kârlı bir ticarete dönüşebileceğine kanaat getirdi. ABD, Ghorbanifar'ın İsraililerle birlikte işlettiği Star Line şirketi üzerinden İran'a füze sevk edebilirdi. Bu, satış İran'da bir iyi niyet havası oluşturabileceği gibi satıştan elde edilecek kazanç hem tüccarlara milyonlar kazandırır hem de rehinelere için ödenecek fidyenin kaynağını teşkil edebilirdi. Teklif karşı terör dairesi başkanı Robert Oakley'e iletildi.

Birkaç hafta sonra, Beyrut Amerikan Üniversitesi kütüphanesinde çalışan Peter Kilburn kaçırıldığında kamuoyunun Reagan üzerindeki, dolayısıyla Regan'ın Casey üzerindeki baskısı arttı. Kaçırılan Amerikalı rehinelere bulunamıyorsa istihbarat teşkilatı ne işe yarıyordu ki?"

Washington, Aralık 1984'de ikinci Reagan dönemine hazırlanırken Ghorbanifar'ın "rehinelerle karşı silah" şeklindeki kârlı teklifi hala gündemdediydi. Casey öneriyi canlı tutarak 6 ay boyunca CIA'nın Orta Amerika'daki savaşı buradan gelecek paraıyla finanse etme fikrini Beyaz Saray koridorlarında dolaştırmıştı.

Amerikan Kongresi, yaşanan iki fiyasko üzerine 1984 seçimlerinden kısa bir süre önce, her ne nedenle olursa olsun, savaşların ABD paralarıyla finanse edilmesini yasaklamıştı. CIA, kendi uzmanları vasıtasıyla Orta Amerika'da yürüttüğü savaş için ayrılan para suyunu çekince işi taşeronlara havale etme kararı aldı ve ortaya bazı ilginç olaylar çıktı. Taşeronluk işlerini genellikle Vietnam'da savaşmış Özel Kuvvet emeklileri yapmaktaydı. CIA, bu elemanlardan birinin elinde bulunan ve Vietnam köylülerine yerel yöneticileri, militanları öldürerek bir köyün nasıl ele geçirileceğini öğretmek üzere hazırlanmış çizgi romanı İspanyolca'ya çevirtip kontralara dağıtmıştı. Kitabın CIA tarafından çevrildiğinden haberi olmayan bazı CIA yetkilileri bunu kendilerine karşı hazırlanmış bir eylem kitapçığı sandılar!

Bir de mayın olayı vardı. Casey, Nikaragua'da ekonomi adına ortada ne kalmışsa ona da zarar vermek amacıyla Corinto limanına mayın döşenmesi kararı verdi. Bu tam bir savaş nedeniydi. Bütçesi tam takır olan CIA, mayınları kanalizasyon borularından imal ettirip limana döşedi. Casey'nin davranışlarından şüphelenen Kongre daha önceki yasağın getirdiği kısıtlamaları başka şekilde aşma çabasındaki direktöre engel olmak için üçüncü ülkelerden finansman teminini de yasakladı. Casey buna rağmen Suudi Arabistan'dan 32 milyon, Tayvan'dan 2 milyon dolar sağlamayı başardı.

Ocak 1985'te ikinci Reagan dönemi başlarken Casey iki acil görevle karşı karşıyaydı: rehinelere serbest kalmasını sağlamak ve kontraları kurtarmak. Hayatta her şeye ticaret gözüyle bakan Casey, bu iki görevi

zihninde harmanladı. Kontraların yaşadığı mâli krizle rehine krizinin, İran'la yapılacak bir silah satışı anlaşmasıyla çözülebileceğini gördü. İran operasyonunu bizzat yönetmeyi yeğledi ama gizli servisin kötü şöhretli Ghorbanifar ile çalışmasına karşı yaygın bir tepki vardı. Ne var ki İran'a ulaşmak için o mahut adamın dışında başkaca bir irtibatı da bulunmuyordu. Casey, her iki operasyonu da devletin bilgisi dışında yürütmeye karar verdi. **Büyük risk alıyordu** ama öyle inanıyordu ki eylem gizli operasyonlar tarihinin zirvesine yerleşecekti. Fikrin ortaya çıkışıyla, tam bir felaket haline dönüşmesi iki yıl sürdü. Girişim, teşkilât kadar Başkan Reagan ve yardımcısı Bush'u da uçurumun kıyısına getirdi.

41. "Üç Kağıtçıları Üç Kağıda Getirmek"

14 Haziran 1985'te Roma üzerinden Atina-New York seferini yapmakta olan TWA uçağı, Hizbullah tarafından kaçırıldı. Beyrut'a götürülen uçağın yolcularından bir Amerikan denizci beyninden vurulup 20 ay önce 241 meslektaşına mezar olan kışla binasının yakınında uçaktan atıldı. Uçağı kaçıranlar, aralarında Mughniyeh'in kayınbiraderi de olduğu Kuveyt'te tutuklu bulunan 17 teröristle İsrail'in elindeki 766 Lübnanlı mahkumun serbest bırakılmasını talep ediyordu. Reagan'ın baskıları sonucu İsrail elindeki mahkumlardan 300'ünü bıraktı. Beyaz Saray'ın ricasıyla İran Meclis Başkanı Haşimi Rafsancani uçak krizinin çözümü için yapılan görüşmelere yardımcı oldu. Bu zorlu durum Casey'e şunu öğretti: Reagan da gerektiğinde teröristlerle pazarlık edebiliyordu.

Aynı hafta, İranlı kurnaz işbirlikçi Ghorbanifar, CIA Direktörüne bir mesaj ulaştırdı: Rehineler Hizbullah'ın elindeydi. İran Hizbullah'a söz geçirebilirdi. İran'la yapılacak bir silâh anlaşması karşılığında rehineler serbest bırakılabilirdi. Öneri Reagan'a anlatıldı. 3 Ağustos tarihinde Casey anlaşmanın yapılması konusunda Başkan'ın onayını aldı. Hemen ardından Ghorbanifar, İsraililerle birlikte Tahran'a 504 adet Amerikan yapımı TOW füzesi sevkiyatı gerçekleştirdi. İranlılar füze başına 10 bin dolar ödedi. Silahların Devrim Muhafızlarının eline geçmesinden saatler sonra 16 aydır rehin tutulan Rahip Benjamin Weir serbest bırakıldı. Bu olay Reagan dış politikasının iki temel direğini yerle bir etmişti: 1. Teröristlerle pazarlık yok; 2. İran'a silah satışı yok!

Üç hafta sonra Ghorbanifar, kalan 6 rehinenin de gönderilecek binlerce HAWK uçaksavar füzesi karşılığında salınabileceği haberini ilettili. Fiyat sürekli yükseliyordu. Can başına 300, olmadı 400, olmadı 500 füze.... Ortada büyük bir kâr vardı. CIA kazanılan paraların doğru ellere geçtiğinden emin olmak için daha önce de Kongrenin ardından dolanarak kontralara silah sağlamış olan Emekli General Secord'u görevlendirdi.

HAWK füzelerinin İran'a gönderilmesi işi ara sıra aksıyordu. Yarbay North tarafından organize edilen bu sevkiyatlardan biri hava trafiğine takıldı. Füzeleri Lizbon'a bir İsrail uçağının götürmesi plânlanmıştı. Petrol sondaj ekipmanı kisvesi altında gönderilen füzeler burada Secord tarafından kiralanmış bir Nijerya kargo uçağına aktarılarak Tahran'a sevk edilecekti. Ancak Lizbon'a iniş izni alınamadı. Yarbay North, gizli servisin Avrupa bölümü başkanı Clarridge'i arayarak ne yapıp edip iniş iznini halletmesini istedi. Clarridge değil silah, İran'a çocuk bezi bile göndermenin yasak olduğunu biliyordu ama yine de bir CIA uçağıyla füzelerin bir kısmı Tahran'a gönderilebilirdi. Başkan'ın yasağına rağmen CIA'nın İran'a uçak gönderebilmesi eski tarihli bir belge hazırlanıp Reagan'a imzalatılmasıyla mümkün olabilmişti. Belge de açıkça Amerikalı rehinelerin serbest bırakılması karşılığında İran'a istisnaî olarak bazı malzemelerle mühimmat sağlanabileceği yazıyordu. Bir başka eski tarihli belgeyle de Casey, silah-rehine takası işinin nihaî sorumlusu olarak yetkilendiriliyordu.

Casey, Ghorbanifar'ı Washington'a çağırarak kendisini operasyonun İran ayağı sorumlusu olarak görevlendirdi. Direktörün mesai arkadaşları onu bu İranlı madrabazla çalışmaması konusunda uyarılmıştı, o bir üç kağıtçıydı. Ama Casey'e göre Ghorbanifar İran hükümetiyle ilişkilerde aracılık yapabilecek tek kişiydi ve **üç kağıtçıları, üç kağıda getirebilirdi**. En önemlisi de bu ticaretten sağlanacak maddi kazançla Orta Amerika'daki savaş da, rehineler için ödenecek fidye de bedavaya getirilecekti.

İlk HAWK sevkiyatından kazanılan 850 bin dolar, çoktan Secord'un kontrolündeki bir İsviçre banka hesabına yatırılmış, oradan da kontralara gönderilmişti. Bu işbirliğinden cesaret alan İran, CIA'dan Irak hakkında askeri istihbarat talep etti. CIA savaş halindeki bu iki ülkeden Irak'a İran hakkında istihbarat veriyordu zaten. Casey, şimdi tersini yapacaktı. CIA'nın ikinci adamı McMahon bunun yanlış insanlara yardım ve yataklık yapmak olacağını söyleyerek Casey'i caydırmaya çalıştı ama dinlemedi. Birkaç hafta sonra da 34 yıllık kariyerinden istifa etti. Bu arada İran ve CIA anlaşması yürürlüğe girdi.

Yarbay Oliver North'un Sandinista'ya karşı verilen savaşa yeraltından katkı sağladığı, Washington'da 1985'ten beri açığa çıkmış bulunan bir sırdı. Kış aylarından beri gazeteciler Yarbayın Orta Amerika'da karıştırdığı işler üzerine araştırmalar yapıp duruyorlardı ama İran'da yaptıklarını Beyaz Saray'da çok küçük bir kesim dışında kimse bilmiyordu.

North, rehine-silah takasının parasal kısmıyla ilgileniyordu. Sistemin çalışması şöyleydi: Pentagon binlerce TOW füzelerini gayet indirimli bir fiyatla, tanesi 3.469 dolara Secord üzerinden CIA'ya aktarıyordu. Secord da bunları tanesi 10 bin dolardan Ghorbanifar'a satıyordu. Sonra da aradaki 6531 dolarlık brüt kârın hatırı sayılır bir kısmını kendine ayırıp, kalanını Orta Amerika'daki kontralara gönderiyordu. Ghorbanifar 10 bin doların üstüne kendi kârını ekleyip füzeleri İran'a sevk ediyordu. Böylece ABD'nin Tahran'a sattığı silahların miktarına bağlı olarak kontralara milyonlar aktarılmış oluyordu. CIA'nın yapacağı 1 milyon doların üstündeki ödemeler Kongre onayını gerektirdiğinden, füzelerin karşılığı olan para Pentagon'a daha düşük meblağları kapsayan taksitler halinde ödeniyordu. Herkesin kazandığı bu usta işi düzeneğin dışında kalan tek unsur rehinelereydi.

Temmuz 1986'da rehine sayısı 4 iken altı ay sonra 12'ye çıktı. ABD, İran'ı silahlarla besledikçe karşı tarafın rehinelere duyduğu açlık artıyordu adeta. Lübnan'daki ABD Büyükelçisi John H. Kelly "Bizim Şiilerimiz güvenilir kişilerdir, kaçırma olayları başka bir Şii grubun işi olmalı" demişti. Yarbay North da insanları kaçırانlarla fidyeyi tahsil edenlerin farklı gruplar olduğu görüşündeydi.

Casey ve ona sadık bazı analistler, söz konusu silâh ticaretinin İranlı ılımlı siyasetçilere ABD desteği olarak algılandığına yönelik bir varsayım geliştirdi. ABD Dışişleri Bakanlığı, CIA ile irtibat uzmanı P.C. Wilcox'un ifadesiyle "Sırf bu bile Reagan döneminde CIA'nın ne denli yozlaşmış olduğunun göstergesidir." Ancak İran hükümetinde ılımlı siyasetçi kalmamıştı çünkü hepsi silâhların yeni sahiplerince ya hapsedilmiş ya da öldürülmüştü.

Suudi Arabistan'dan sağlanan kaynak ve silâh ticaretinden elde edilen gelir sayesinde CIA, Orta Amerika'da yeniden palazlandı. San Salvador'un biraz dışına bir hava üssü ve gelen silahların saklanacağı bir depo kuruldu. 1986 yazına gelindiğinde buraya Güney Nikaragua'daki kontralar için tonlarca silah indirilir olmuştu. Kongre de eski politikalarından dönüş yaparak Orta Amerika savaşına 100 milyon dolarlık bir ödeneği onaylamıştı. Savaş CIA lehine dönmeye başlıyor gibiydi.

Ancak CIA'nın ustalıklarla düzenlediği silah tedarik ağı içten içe çökmekteydi. Bölgede barışçıl bir çözümden yana olan Kosta Rika Başkanı Oscar Arias, ABD uçaklarının ülkesindeki pistleri kullanmasını yasakladı. Operasyonda görevli Nikaragualı uzmanlar, silah sevkiyatları yoluyla vatanseverliklerinin istismar edildiğini, birilerinin büyük paralar kaldırdığını düşünüyordu. Şüphelerinin odağındaki isim General Secord'du. Olay Başkan Yardımcısı Bush'a duyuruldu.

5 Ekim 1986'da gencecik bir Nikaragualı askerin ateşlediği bir füzeyle bir Amerikan kargo uçağı düşürüldü. Kurtulan tek kişi basın mensuplarına CIA'nın sözleşmeli kargo işçisi olarak çalıştığını söyledi. Bu sırada North, Frankfurt da İran'la yeni bir rehine-silah takası anlaşmasının pazarlığını yapıyordu.

Aynı sıralarda Tahran sokaklarında ise imzasız el ilanları dolaşıyordu. İran'la ABD arasındaki gizli silah anlaşmaları, ilk olarak bu ilanlarla açığa çıktı. Birkaç hafta sonra olay Lübnan'daki küçük bir dergide yer aldı. Hikayenin tamamının ortaya çıkması ayları buldu. İran'ın Devrim Muhafızları, CIA vasıtasıyla 2 bin tanksavar füzesi, 18 gelişmiş uçaksavar füzesi, 2 uçak dolusu yedek parça ve savaşta kullanılacak istihbarat edinmişti. Karşı terör Koordinatörü Oakley, bu silahlar ve istihbarat sayesinde İran'ın askeri kapasitesinin kayda değer biçimde arttığını belirtti. Ama durumdan pek memnun görünmeyen İranlılar, HAWK füze parçalarına değerlerinden %600 fazla bir bedel ödedikleri gerekçesiyle Ghorbanifar'ın peşine düştüler. O da paçasını kurtarmak için muhataplarını operasyonu açıklamakla tehdit etti. Casey'nin gizli operasyonunun sırları ortaya dökülmek üzereydi.

10 Kasım'da Ulusal Güvenlik Konseyi'nin olağanüstü gergin geçen toplantısında Casey Reagan'ı, kamuoyuna bir açıklamaya yapmaya ikna etti. Reagan açıklamasında rehinelere karşılığında ne silah ne de başka bir şey verildiğini söyledi. ABD Başkanı, CIA'nın açıklarını kapatmak için U-2 ve Domuzlar Körfezi olaylarında, Orta Amerika'daki savaş meselesinde olduğu gibi Amerikan halkına bir kez daha yalan söylüyordu. Bu kez Başkan'a inananların sayısı pek azdı. Son Amerikalı rehinenin kurtarılması 5 yıl sürdü. İkisi hiç geri gelmedi, Kilburn öldürüldü, Buckley ise aylar süren sorgulama ve işkence sonrasında hücrelerinde yaşamını yitirdi.

Kongre İstihbarat Komisyonu bazı sorular sormak için Casey'i çağırınca, o da bu tür durumlarda hep yaptığı gibi bir bahane bulup yurtdışına gitti. Döndüğünde İran'a silah sevkiyatı işine bulaşmış yetkililerle tüm üst düzey CIA çalışanlarını toplantıya çağırdı. Amaç, komisyona verilecek ifadenin hazırlanmasıydı ama çalışanlar Casey'e yardımcı olmaktan çok kendi paçalarını kurtarma peşindeydi. Sonuçta Casey, komisyona olayları tümüyle saptırıp geçiştirmeye yönelik bir ifade sundu. Senatörlerden biri "İranlılarla Iraklılar birbirini keserken her iki tarafa da istihbarat sağladınız mı?" sorusunu, Casey "evet" diye cevapladı, üç yıldan beri Irak'a istihbarat desteği veriliyordu.

Bir hafta sonra Yarbay North'un, Başkan'ın ulusal güvenlik danışmanı Amiral Poindexter'a yazdığı notun ortaya çıkmasıyla İran'la silah ticaretinin detayları gözler önüne serildi. İkili, benzer belgeleri yok etmeye çalışmıştı ama nasılsa bir tanesi gözden kaçmıştı. Nixon'un istifasından sonra Washington'da kopan en büyük fırtına bu belge yüzünden patladı.

Watergate skandalından bu yana Washington'un gücünü en çok tüketen, işlenen suçlar değil, bunları örtmeye yönelik çabalar oldu. Casey, başkentte bir hafta süren sorgulamalar sırasında olsun, basın nezdinde imaj düzeltme çalışmalarında olsun tutarlı bir duruş sergilemekten acizdi. Bir sabah ofisinde nöbet geçirip hastaneye kaldırıldığında beyininde lenfoma tespit edildi. Teşhisi zor bir durumdu bu. Tuhaf davranış biçimleriyle kendini göstermeye başlıyor, ne olduğuna ilişkin kesin tanı ancak 12- 18 aylık bir süreç sonunda konulabiliyordu. Casey işe dönemeyecek durumdaydı. İmza dahi atamayacak hale gelince, Başkan yardımcısı Gates'i CIA direktörlüğüne atadı.

Bob Gates ateşten gömleği sadece 5 ay boyunca sırtında taşıyabildi. Kendisinden sonra atanan William Webster, sefisi hakkında şöyle konuştu: "Bob, olup biteni bilmemeyi tercih eden bir yaklaşım sergiliyordu. Böyle zamanlarda bu tip bir davranış kabul edilemez". Webster, Carter tarafından görevlendirilmiş bir bürokrattı. Siyasetteki herkese eşit mesafede duran, 9 yıl FBI direktörlüğü yapmış, inançlı ve ahlâklı biriydi. Reagan ile ne siyasi ne de şahsi ilişkisi vardı ama Başkan onu "kendisini hukukun üstünlüğüne adanmış biri" diyerek övüyordu.

Böyle bir tanımlama Casey için hiç yapılmamıştı. 74 yaşında öldüğünde, cenazesini kaldıran rahip bile müteveffayı olumsuz beyanlarla uğurlarken Reagan ile Nixon sessizdi. Casey, CIA'yı personel, bina ve donanım açısından iki mislinden fazla büyütmişti ama teşkilât yalanlarla lekelenmiş, eskisine oranla ağırlığını

kaybetmişti. Bob Gates de cenaze töreninde, Casey'in yardımcısı olarak görev yaptığı sırada kendisinden öğrendiği bir dersi hatırladı: "Gizli operasyonlar birimi teşkilâtın kalbi ve ruhudur ama insana hapsi de boylatabilir".

42. "Düşünülmeveni Düşünmek"

ABD Başkanı silah-rehine takası konusunda halkına yalan söylemek zorunda kaldığını itiraf etti. Beyaz Saray, fırtınayı Casey ve CIA'ya yöneltmeye çalıştı ama ortada kendini savunacak kimse yoktu. Kongre, Casey'nin adamlarını ve ajanlarını ifade vermeye çağırdığı oturum sonunda Kongre üyelerinin bu şahıslar hakkındaki izlenimi şuydu: "Meğer ABD, dış politikasını yürütmesi için dalavrecilerle hırsızlardan oluşan bir çete tutmuş!"

Webster'in CIA'yı devralması sancılı oldu. Casey'nin ne haltlar karıştırdığı iyice araştırılıp gizli operasyonlar askıya alınarak plânlar rafa kaldırıldı. FBI görevlileri ellerinde mahkeme emriyle teşkilat binasında dolaşarak gizli kasalarda adaletin tecellisini önleme ve suistimal iddialarına yönelik delil arıyordu. Casey'nin CIA'yı yasal kısıtlamalardan kurtarma ihtirası tam bir kabusu dönüşmüştü.

Gizli servis çalışanlarına göre Webster, CIA'da neyin ne olduğundan bihaber, vizyonsuz, yarı aydın, narin biriydi ama onlar için hepsinden fenası bir avukat, hakim oluşuydu. O her şeyden önce bir hukuk adamıydı ve bununla başa çıkamazlardı. Eğitimini yasaların dışına çıkmamak üzerine almıştı oysa CIA'nın işi *tam* da buydu: yasa dışı işler yapmak, çalışılan ülkelerdeki kanunları çiğnemek, vs. İstihbarat denilen şey böyle toplanıyordu. Kısacası Webster'in kişiliği CIA'nın varolma sebebiyle çelişiyordu. CIA mensupları dışarıdan bakanlara elit bir kulübün üyeleri gibi gözükür. Onlarsa kendilerini, kan kardeşi gibi birbirine bağlı, savaştı cesur komandolar gibi görürler.

Webster göreve gelir gelmez teşkilat içinde gizli bir direnişle karşı karşıya olduğunu anladı. Deneyimli bir CIA emeklisi dostundan aldığı "Yurtdışı görevler esnasında bir sürü yasadışı işe bulaştığımız ve yalanlar söylediğimiz için birbirimize karşı dürüst olmamız ve birbirimizi yıpratmamamız çok önemli," şeklindeki tavsiyenin kendisine yol göstereceğini umuyordu. Mesai arkadaşlarına vermeyi umduğu mesaj ise dürüst olup insanların güvenini kazanmaları, böylece işlerini daha kolay halledebilecekleriydi. Ayrıca Kongre'den de hiçbir şey gizlenmeyecekti.

İran-Kontra meselesinden ağzı yanan Kongre, bundan böyle CIA'yı başına buyruk bırakmayacaktı. Dizginleri elinde tutma kararı aldı. Böylece CIA, Başkanlık gücünün kullanılmasında yararlanılan bir alet olmaktan çıkıp, Başkomutanla Kongre arasında bir yere hassas bir dengeyle konumlandırılmış oluyordu. Ardından gizli servisin en deneyimli üst kadroları tasfiye edildi.

1985 ve 1986 yılları boyunca CIA'nın SSCB ve Doğu Avrupa'daki tüm casusları, tam 12 Sovyet vatandaşı, teker teker tutuklanarak idam edildi. CIA bunun nasıl gerçekleşebildiğini bir türlü anlayamıyordu. Önce, teşkilâta yeni intisab etmiş bir çaylağın ihanet ettiği sanıldı. Ed Howard ismindeki bu adam hakkında yeterince inceleme yapılmadan işe alınmış, sarhoş, yalancı ve hırsız olduğu anlaşılınca da kovulmuş o da Nisan 1985'de Moskova'ya iltica etmişti. İki üç ismi o ihbar etmiş olabilirdi ama teşkilât kadrosundaki tüm casusları ele vermiş olamazdı. Bu işin başka bir sorumlusu olmalıydı. Başkanın Dış İstihbarat Danışma Kurulu'nun bu konudaki raporundaki ifade şöyleydi: "Sovyet birimindekilerin '*düşünülmeveni düşünebilme*' temel yeteneğinden yoksun olma hâli." Kastedilen hainin gizli servisinin içine nüfuz etmiş bir köstebek olma ihtimaliydi. İncelemeler sonuç vermedi ve Webster bu karşı istihbarat kâbusunu kucağında bulmuş oldu.

Küba'nın Çekoslovakya'daki İstihbarat şefi Binbaşı Aspillaga, 1987 Haziranında Viyana'ya geçti ve ABD Büyükelçiliği'ndeki CIA istasyon şefine başvurarak iltica talebinde bulundu. Anlattığına göre son 20 yıldan beri teşkilatın bünyesine kattığı Kübalı ajanların tümü ikili oynuyordu. ABD'ye sadık görünürken gizlice Havana hesabına çalışıyorlardı. İnanması zordu ama yapılan araştırmalarda binbaşının söylediklerinin doğru olduğu ortaya çıktı. Bundan sonra CIA casuslarının nasıl yakalandığına dair bilgiler de gelmeye başladı. İkili oynayan

Kübalıların verdiği akıl karıştırıcı bilgiler CIA'ı yanlış yönlendirmiş, SSCB'deki ajanlar da bu yüzden açığa çıkarak ele geçmişti.

Mayıs 1987'de yapılan Varşova Paktı toplantısında Gorbaçov, katılımcılara Sovyetlerin, imparatorluğu canlandırmak için Doğu Avrupa'yı asla işgal etmeyeceğini söylemişti. CIA'nın böyle bir beyanattan haberi yoktu. CIA, Gorbaçov'un, Afganistan liderine yakında işgale son vereceğini söylediğinden de habersizdi. Teşkilât bu yüzden, Sovyet lider Aralık 1987'de Washington'a yaptığı ziyaret sırasında halk tarafından bir kahraman gibi karşılandığında şaşkına döndü. Sokaklar, komünist liderin Soğuk Savaşa son vermek istediğini anlamıştı ama CIA bunu bir türlü kavrayamıyordu.

ABD, 30 yılı aşkın süredir Sovyet askeri kapasitesinin boyutlarını anlayabilmek adına casus uydularına, dinleme istasyonlarına yarım trilyon dolardan fazla yatırım yapmıştı. Bunlar kağıt üzerinde CIA'nın sorumluluğundaymış gibi görünse de uygulamalar Pentagon tarafından yapılıyordu. Elde edilen bilgiler ise SALT pazarlıklarında kullanılıyordu. Bu toplantıların Soğuk Savaşın sığa dönüşmesi olasılığını zayıflattığı iddia edilebilirdi ama ne Washington ne de Moskova, kafaya koydukları bir silahlanma programını uygulamaktan geri durdu. Her iki tarafın da stratejik silahları dünyayı yüz kere yerle bir etmeye yeter de artardı bile. Sonunda ABD, silâhlanmanın kontrol altına alınması fikrinden vazgeçti.

Ancak bir türlü sonuç alınamayan toplantıların düğümü Ağustos 1988'de Sovyet ve Amerikan Savunma Bakanlarının hazır bulunduğu bir konferansta çözüldü. Sovyet generallerinden biri ABD Savunma Bakanına "Nasıl oluyor da askeri olanaklarımız hakkında bu kadar çok şey biliyorsunuz?" diye sordu. Bakan "Sizi uydulardan izliyoruz. Savunma bütçeniz kamuya açık olsa bu kadar masraf ve zahmete girmezdik" yanıtını verince salonda bir kahkaha koptu. Bakan mihmandarına sözlerine neden bu kadar çok gülündüğünü sorduğunda yanıt şu oldu: "Cevabınızla sistemi tam kalbinden, yani gizlilik unsurundan vurdunuz!" Her iki tarafın askeri yetkilileri arasındaki yüz yüze görüşmeler sayesinde Ruslar ilk olarak Amerikalıların maksadının kendilerini öldürmek olmadığını anladı. İkincisi nükleer silah gücü açısından en az Amerikalılar kadar güçlüydüler ama bu hiçbir şeyi değiştirmezdi çünkü diğer her şeyde çok geriydiler. Gizlilik ve yalan üzerine inşa edilmiş kapalı toplumlar, açık bir toplumu asla yenilgiye uğratamazdı. Oyunun sonuna geldiklerini anlamışlardı ama bu gerçeği bir türlü anlayamayan CIA idi.

CIA her şeye rağmen, o yıl, üç başarıya imza attı. İlki, Tayvan'ın Nükleer Araştırmalar Enstitüsü direktör yardımcısı Albay Chang'ın ABD'ye ilticasının ardında gerçekleşti. Albay 20 yıldır gizlice CIA'ya istihbarat sağlıyordu. Uluslararası uzmanlardan yardım alan Enstitü, Amerikan plütonyumunu ve Güney Afrika uranyumunu kullanıyordu. Tesis görünüşte barışçıl amaçlara hizmet ediyordu ama ülkenin liderlerince bünyesine yerleştirilen bir ekip, nükleer silâh geliştirme peşindeydi. Bu silahın da tek bir hedefi olabilirdi: Çin Halk Cumhuriyeti. Albay haberi CIA'ya uçurduktan sonra ABD ele geçirdiği kanıtlar sayesinde Tayvan hükümetine baskı yaparak girişimlerinden vazgeçirdi. 20 yıldır ABD'nin ekmeğini yemiş bir ajan, sonunda bir iş başarmış ve kitle imha silahlarının yayılmasını önlemek adına CIA'ya önemli bir başarı kazandırmıştı.

İkinci önemli başarı, yıllardan beri Batılılara kan kusturan, dünyanın her yerinde terör eylemleri gerçekleştirip cinayet işleyen, uçak kaçırarak Ebu Nidal örgütüne karşı düzenlenen kusursuz komploydu. Operasyon, Carter'ın 1987 Martında Suriye lideri Hafız Esad'a Ebu Nidal ile ilgili bir istihbarat paketi sunmasıyla başladı. Esad teröristleri sınır dışı etti. Takip eden 2 yıl boyunca FKÖ ile Ürdün ve İsrail istihbarat servislerinin yardımıyla CIA, Ebu Nidal'e karşı psikolojik savaş taktikleri uyguladı. Kendisine en yakın yardımcılarının aslında birer hain olduklarına dair verilen yalan yanlış bilgiler üzerine Ebu Nidal, en yakın adamlarını ve örgüt mensuplarından bir kısmını öldürterek örgütünü ciddi biçimde sakatlamış oldu. Komplö, iki üyenin örgütü terk ederek Lübnan'daki merkeze saldırıp Ebu Nidal'in 80 adamını öldürmesiyle zirveye ulaştı. Terör örgütü paramparça oldu. Komployu yöneten Tom Twetten gizli servisin şefliğine terfi ettirildi.

Üçüncü büyük başarı,- en azından o zaman öyle sanılmıştı- Afganlı isyancıların zaferiyle ilgiliydi. O dönemde CIA güdümündeki özgürlük savaşçılarının mücadelesi sapır sapır dökülmekteydi. Teşkilâtın desteği sona erince kontralar ateşkes ilan etmiş Nikaragua'da kurşunların yerine oy pusulaları almıştı. Güney Afrika'da gizli operasyonlar yerini diplomasiye bırakmış, bölgeye Amerikan ve Sovyet silahlarının akışı durmuştu.

Karşı tarafın canını yakan yalnızca Afgan mücahitler kalmıştı. Bir zaferin sinyallerini veriyorlardı. CIA'nın Afganistan operasyonları, yılda 700 milyon dolar harcanan bir programa dönüşmüştü. Bu rakam gizli servis yurtdışı operasyonlar bütçesinin %80'ine denkti. Stinger füzeleriyle donatılmış Afgan mücahitler, Rus tank ve helikopterlerine büyük hasar vererek Sovyetlerin imajını yerle bir ediyordu. CIA, Ruslara kendi Vietnamlarını yaşatmayı başarmıştı.

Sonunda Sovyetler, Reagan yönetimi iktidardan ayrılır ayrılmaz Afganistan'dan tamamen çekileceğini açıkladı. CIA'nın askeri talimnameleri, İslamcı militanlar, Allahsız işgalcileri Afganistan'dan kovduktan sonra ülkede neler olacağına dair herhangi bir bilgi içermiyordu. Twetten'in ifadelerine göre savaştan sonra mücahitlerin ne olacağına ilişkin herhangi bir plân bulunmuyordu; Afgan tipi bir demokrasi olurdu herhalde ama fazla cazip olmayacağı belliydi.

Sovyet işgali bitmişti ama CIA'nın Afganistan cihadı bitmemişti. ABD ve Pakistan'ın radikallere silah yardımını kesmesini ve mücahitlerin ılımlılaştırılmasına yönelik faaliyetlere girişilmesini öneren ABD'nin Pakistan Büyükelçisi Oakley'in ifadesi şöyleydi: "Maalesef CIA, Pakistanlı meslektaşlarını hizaya sokmayı başaramadı ve bazı radikallere destek sürdürdü." Bunların başında CIA'dan yüz milyonlarca dolarlık silah yardımı alıp çoğunu da zulalamış olan Gülbettin Hikmetyar geliyordu. Bu silâhları, tüm gücü eline geçirmek amacıyla Afgan halkına doğrultmaya hazırlanıyordu.

Oakley'in teşkilâtle bir sorunu daha vardı, şöyle anlatır: "Sovyetlerle savaşanlarla, afyon ticaretinden büyük paralar kazananlar aynı kişilerdi. Uçsuz bucaksız tarlalarından elde ettikleri ürünle dünyanın tek ve en büyük eroin tedarikçisi konumundaydılar. Galiba Pakistan istihbaratı da işin içindeydi ama CIA düzeni bozmamak adına olanlara müdahale etmiyordu."

Webster, Afgan aşiret reislerine Washington'da verdiği davette, kolay yönetilebilir bir toplulukla karşı karşıya olmadığını bir kez daha anladı. Davetliler arasındaki Hikmetyar ile birkaç yıl sonra Afganistan'da röportaj yaptığımda yeni bir İslam toplumu yaratmaya ant içtiğini söyledi. Bunun için bir milyon insanın canı gerekiyorsa da fark etmezdi. Bu kitabın yayınlandığı sırada CIA'nın hâlâ izini sürdüğü Hikmetyar Afganistan'da Amerikan askerlerini ve müttefiklerini öldürmeyi sürdürdü.

Son Sovyet askeri Afganistan'ı 15 Şubat 1989 tarihinde terk etti ama CIA silâhları bu ülkeye akmaya devam etti. Oakley, işin sonucunu öngöremediklerini açıkça ifade etmişti. Aradan bir yıl geçmeden bölgesel merkezlerde uzun beyaz entarileriyle boy göstermeye başlayan Suudiler, Afgan köylerini perişan etti. Kendilerini emir olarak tanıtırıp rüşvetle aşiret reislerinin sadakatini satın aldılar. Minik imparatorluklar kurdular. Bunlar yakında El Kaide adını alacak yeni bir dünya gücünün öncüleriydi. Webster bunun hakkında sonradan şunu söylemiştir: "Gerçeği göremedik, ipin ucunu saldı ve ayrılıp gittik. Öyle yapmamalıydık."

43. "Duvar Yıkılınca Ne Yapacağız?"

1989'un başında George H.W. Bush Başkanlık koltuğuna oturdu. CIA mensupları, ilk kez teşkilâtı anlayan, kendi içlerinden çıkan birinin devletin en üst mevkiine gelmesine çok sevinmişti. Bush'un Webster'a saygısı vardı ama onun, örgütün saygısını kazanamadığını biliyordu. Direktörü kendini kapattığı çevreden çıkarmaya niyetliydi. Bush, profesyonellerden günlük raporlar almaya başladı. Peru veya Polonya'da bir şeyler oluyorsa raporu

doğrudan o bölgenin istasyon şefinden istedi. Örgüte olan inancı neredeyse dini inançları düzeyindeydi. Fakat bu inancı Panama olaylarında ciddi bir sınav geçirdi.

Bush, 1988 seçim kampanyası sırasında Panama diktatörü General Noriega ile hiç karşılaşmadığını söylemişti oysa birlikte görüntülendiği fotoğraflar aksini gösteriyordu. Noriega yıllardır CIA'dan maaş almaktaydı. General Florida mahkemelerinde bir kokain çetesinin kilit adamı olarak suçlanmış ama ABD ile adeta alay edercesine iktidarını sürdürmüştü. Adamın bir katil olduğu, buna karşın uzun zamandır CIA ile dostluğunu sürdürdüğü kamuoyuna yansıyınca teşkilât fena halde çıkmaza girdi. Reagan, suçlamadan sonra diktatörün devrilmesi konusunda iki kez talimat vermesine karşın, Noriega koltuğunda oturmayı sürdürdü. Bush, iktidara gelir gelmez Noriega'nın görevden uzaklaştırılması talimatını yineledi ama CIA ayak sürmeye devam etti. Noriega'nın teşkilâttaki arkadaşları, onun Amerikan mahkemeleri önünde yeminli ifade vermesini istemiyordu nedense.

Başkan Bush'un emriyle, Noriega muhalifi bir parti 10 milyon dolarlık bir yardımla Mayıs 1989 seçimlerinde desteklendi ama General, CIA'nın dördüncü devirme denemesini de başarıyla atlattı. Beşinci girişim için emir verildi, bu sefer darbe paramiliter gruplarla da desteklenecekti. Bölgedeki ajanlar, bunun bir işe yaramayacağı, kapsamlı bir askeri işgal yapılmadan Noriega'nın devrilmesinin mümkün olmadığını savundu. Bir türlü başarılı olunmaması, Webster'ın Bush nezdindeki itibarını çok zayıflattı. Başkan, Panama konusunu CIA'ya olan güvensizliği her geçen gün artan Savunma Bakanı Dick Cheney'e havale etti.

1989'un sonunda Panama'ya Saygon'un düşüşünden sonraki en geniş kapsamlı ABD askeri operasyonu düzenlendi. Panama City'nin varoşları akıllı bombalarla yerle bir edildi, çarpışarak ilerleyen özel kuvvetler şehir merkezine girdi. Operasyon sırasında yüzlerce masum sivil Panama'lı ile 23 Amerikalı öldü ama iki haftalık operasyonun sonunda Noriega tutuklanıp zincirlenerek Miami'ye getirildi.

Mahkeme sürecinde CIA'dan Don Winters, Noriega lehine ifade verdi. ABD, teşkilât ve ordu eliyle diktatöre en az 320 bin dolarlık ödeme yapmıştı. Panama lideri ABD ile Fidel Castro arasındaki iletişimi sağlıyordu. Orta Amerika'daki savaş sürecinde ABD'nin sadık bir müttefikiydi. Hatta sürgündeki İran Şahı'na bile bir süreliğine ülkesinde koruma sağlamıştı. Bu ifadeler, Noriega'ya verilen cezayı 10 yıl kadar hafifletti ama diktatör yine de uyuşturucu ticareti, haraç ve şantaj gibi suçlardan hüküm giydi.

1990'da ise başka bir diktatör, ABD'ye meydan okudu: Saddam Hüseyin. 8 yıl süren İran-İrak Savaşı sırasında Bush, özel temsilcisi olarak Rumsfeld'i Bağdat'a göndererek Saddam'a dostluk eli uzattı. Teşkilât savaş sırasında Irak'a istihbarat desteği sağlamış, ABD hükümeti de yüksek teknoloji transferine izin veren ihracat lisansı vermişti. Sonrasında Saddam bu teknolojiyi kendi kitle imha silahlarını üretmek amacıyla kullanmıştı. Bu yardımların nedeni CIA'nın sağladığı saptırılmış istihbarattı. İran'ın gücünü abartan teşkilât, Saddam'a ise iki iblisten daha az kötü olanı gözüyle bakmıştı. CIA, Bağdat'ı teröre destek veren ülkeler listesinden çıkarmış, yönetime de Arap-İsrail barış sürecini desteklediğini ileri sürerek Saddam hakkında olumlu raporlar vermişti. Sonuçta, o da bir istihbarat unsuru olduğundan işbirliği yapılabilirdi...

Irak'a yapılan yatırımlardan pek az geri dönüş oldu. Polis devletinin içine sızılıp işe yarar bilgi temin edilemiyordu. Irak hakkındaki istihbaratın çoğu, CIA ajanı olarak çalışan orta rütbeli İranlı subaylardan geliyordu. Ancak bunların tamamı (40 kişi) bir teşkilât görevlisinin dikkatsizliği yüzünden açığa çıkınca işkenceyle öldürüldü. Artık ne İran'dan, ne de Irak'tan bilgi geliyordu.

1990 baharında Saddam'ın orduları gene hareketlendi. CIA'nın analistleri ise, Irak ordusunun savaş yorgunu olduğunu, yeni bir askerî operasyona girişemeyeceğini söylüyordu. Uzaydan çekilen fotoğraflarda onbinlerce askerden oluşan Irak birliklerinin Kuveyt sınırına yığıldığını gören CIA bunu pek önemsemedi. Irak belki civardaki birkaç petrol sahasını ele geçirebilirdi ama kapsamlı bir işgal hareketi söz konusu olamazdı. Bush, Mısır

Başkanını, Suudi Arabistan Kralını telefonla aradığında kendisine Irak'ın asla bir işgale girişmeyeceği söylendi. Kral Hüseyin, Saddam'ın selamını bile ilettili. Bu görüşmelerden saatler sonra, Bush huzur içinde uyurken, Irak 140 bin kişilik ordusuyla Kuveyt'e girdi.

Takip eden 2 ay boyunca CIA, her zaman yaptığını tekrarladi. O güne kadar hafife aldığı gelişmeler, tahminlerinin tersine dönünce bu defa eskiden söylediklerinin tam aksi yönde abartılı raporlar düzenlemeye başladı. Saddam, Suudi Arabistan'a da saldıracaktı, Irak'ın kimyasal başlıklı füzeleri vardı ve her an bunları kullanabilirdi. Halbuki daha önceki raporlarda Irak'ın kesinlikle bunlara sahip olmadığını belirtilmişti. Neticede Saddam ne Suudi Arabistan'a kara saldırısında bulundu ne de Körfez Savaşı sırasında kimyasal silahlara başvurdu ama bir gün Riyad ve Tel Aviv'e *Scud* füzeleri düşmeye başladığında Washington'u bir korku aldı.

ABD'nin, 17 Ocak 1991 tarihinde, yedi hafta sürecek Irak hava bombardımanını başlatmasından önce Pentagon CIA'den Irak'ta vurulacak hedefleri belirlemesini istemişti. Belirlenen birçok hedef arasında askeri bir yeraltı sığınağı da bulunuyordu. Bombalanan bu sığınak sivil kullanım amaçlı çıktı, içerde yüzlerce kadın ve çocuk öldü. CIA'den bir daha hedef belirlemesi istenmedi.

Daha sonra CIA ile Çöl fırtınası hareketi komutanı General Norman Schwarzkopf arasında şiddetli bir tartışma çıktı. Konu düşmana verdirilen zararın boyutlarıyla ilgiliydi. Komutan, Irak askeri kapasitesinin iyice hırpalandığı yolunda Başkanı ve Amerikan halkını rahatlatıcı bilgiler veriyordu. CIA ise Pentagon'u verilen zararı abartmakla suçluyordu ki haklıydı ancak komutanla ters düşmesi yüzünden bundan böyle zarar değerlendirme raporları vermesi yasaklandı. Kongre teşkilâta, Amerikan ordusuna daha itaatkâr olması talimatını verdi. O güne kadar sadece sivillere hesap veren CIA bundan sonra böyle üniformalılara verecekti.

Savaş Irak'ın yenilgisi ve CIA'nın itibar kaybıyla sonuçlandı ama Saddam hala iktidardaydı. Bush Irak halkına Saddam'ı devirme çağrısı yaptı. Güneydeki Şiilerle Kuzeydeki Kürtler çağrıya uydular ama Saddam'ın güçleri tarafından büyük bir kıyımaya uğradılar. Binlerce Şii ve Kürt acımasızca öldürüldü, binlercesi sürgün edildi. CIA sürgündeki liderlerle işbirliğine girilerek Saddam'ı devirmek için sayısız plan geliştirildi.

Savaştan sonra, BM tarafından Irak'ta kimyasal, biyolojik ve nükleer silah bulunup bulunmadığının araştırılması için bir heyet gönderildi. İçinde CIA mensuplarının da bulunduğu heyet Tarım Bakanlığı'na yaptığı baskın sırasında Saddam'ın Nükleer Silah Geliştirme müdürlüğünü ortaya çıkardı. Belgelerden Irak'ın, 9-18 aylık süre içinde ilk nükleer silahını ateşleyebilecek aşamaya gelebileceği anlaşıldı. Ulusal Güvenlik Konseyi'nden R. Clarke'ın ifadesiyle Irak'ta bombalanabilecek her şey bombalanmıştı ancak CIA muazzam bir nükleer silah geliştirme merkezini atlamıştı.

Bu olay, 9 yıl sonra bakanlık makamına gelecek olan Dick Cheney'in zihnine, silinmeyecek bir biçimde şu yargıyı kazıdı: ***Irak'ın nükleer silahlara sahip olmak istiyor. Bunu başarmasına da ramak kalmıştı ama CIA'ın bundan haberi bile yoktu.***

1989 yılının Ocak ayında, dünya tarihinde yeni bir sayfa açılmakta olduğundan da haberi yoktu CIA'nın (Ulusal Güvenlik Danışman Yardımcısı B. Gates'in sözleri). Sovyet diktatörlüğünün parçalanmaya başladığı saatlerde bile CIA hala SSCB'nin dokunulmaz kalacağını sanıyordu. Bush'un başkanlığa gelmesinden 1 ay önceki 1 Aralık 1988 tarihli CIA raporunda, Gorbaçov'un reform kampanyalarının Sovyetlerin askeri politikasında herhangi bir değişikliğe yol açmadığı yazıyordu. 6 gün sonra Gorbaçov BM kürsüsünden asker sayısını yarım milyon azaltacağını açıkladı. SSCB çökerken CIA hala Sovyet ekonomisinin büyümekte olduğunu rapor ediyordu. Bush yönetiminin en deneyimli Kremlin uzmanı Mark Palmer, CIA'nın Sovyet resmi açıklamalarını eksik şekilde raporluyordu. Bu bilgilerin yanlış olduğunu ülkeye giden herhangi biri kolaylıkla gözlemleyebilirdi. CIA, ezeli düşmanın can çekişmekte olduğunu göremiyordu.

Teşkilattan hiç kimse, Almanya'nın yeni ABD Büyükelçisi Walters'ın Mayıs 89'da personeline sorduğu "**Duvar yıkılınca ne yapacağız?**" sorusuna cevap aramamıştı. Neredeyse 30 yıldan beri Soğuk Savaş'ın sembolü haline gelmiş Berlin Duvarı Kasım 89'da çatlama başladığında gizli servisin Sovyet birimi şefi Milt Bearden bile olayları hayretle CNN'den izliyordu. Bu yeni kurulmuş fırlama haber ajansı CIA için gerçek bir baş belâsıydı. CIA, kriz yerinden canlı yayın yapan bu kanalla nasıl başa çıkabilirdi ki?

Moskova'dan gelen bilgiler kesilmiş, CIA'nın içerideki ajanlarının tamamı yakalanmıştı. CIA'nın yapabildiği tek şey Çek yazar Havel gibi Doğu Avrupa'nın yeni liderlerinin istihbarat teşkilatlarına eğitim vermek ve Alman gizli servisi Stasi'den çalınan dosyalara servet ödemektir. Aynı dosyalar kısa süre sonra Stasi bürolarını yağmalayan halk tarafından sokaklara saçılacaktı.

Sovyetleri kaybetmek CIA'nın yüreğini burktu. Düşmanı olmadan nasıl yaşayacaktı? Bearden'a göre CIA bir kurum değil, kendine özgü gizemli bir misyondu. İşin içinden Sovyet unsur çıkarıldığında geriye bir şey kalmıyordu. Bir tarihi, bir kahramanı yoktu, başarı madalyaları bile gizliydi, şimdi de misyonu kaybedilmişti, bitmişlerdi! Motivasyonunu kaybeden CIA ajanları birer birer teşkilâttan ayrıldılar. Somali'de, Balkanlar'da, şurda burda çıkan olaylarla ilgili olarak Beyaz Saray CIA'dan bölgeye adam göndermesini emrettiğinde "Elemanımız yok" cevabıyla karşılaşmaya başladı.

Mayıs 1991'de Başkan Bush, CIA direktörlüğüne Bob Gates'i getirdi. Gates'in CIA'nın geleceğine ilişkin Kongre'ye yaptığı sunumlar, teşkilatın aldatma kültürüne dayalı geçmişine dönük hesaplaşmalar biçimindeydi. Teşkilâtın Sovyetlerle ilgili yanlış değerlendirmeleriyle CIA'nın varlık gerekçesinin yeniden ele alınmasını gündeme getirdi.

Gates Washington'da dayak yercesine hırpalanırken, CIA yurtdışı gelişmeler nedeniyle baş döndürücü anlar yaşamaktaydı. Ağustos '91'de Gorbaçov'a yapılan darbe girişimi fiyaskoyla sonuçlandıktan sonra Sovyetlerin düşüşü hızlandı. Hayâl bile edilemez ama CIA ajanları bu haberleri Washington'a, Moskova'daki Sovyet İstihbarat bürosuna oturmuşlar oradan geçiyorlardı. Casus uydular, dinleme istasyonları vasıtasıyla elde edilen onca askerî bilgi anlamını yitirmişti. Dışarıda yeni bir dünya vardı artık. Gates'in ifadesine göre "CIA ya bu değişime ayak uyduracaktı ya da ölecekti".

SSCB gibi CIA'nın da bir devrime ihtiyacı vardı. Bush, Gates ile görüştüğünden sonra bakanlarına CIA'den beklentilerini sordu. Bunu Soğuk Savaş sırasında ne herhangi bir başkan ne de bir direktörlerden biri sormuştu. Bundan böyle CIA'nın amacı ne olmalıydı? Dünyadaki menfur tiplerin peşine düşmek mi, yükselen piyasalara odaklanmak mı? Terörizm mi yoksa teknoloji mi daha büyük bir tehdit unsuruydu? Gates üzerinde aylarca çalışıp bir yapılacaklar listesi hazırladı. İklim değişikliğinden, siber suçlara uzanan 176 maddelik listeyi Nisan '92'de Kongre'ye sundu. Listenin başında nükleer, kimyasal ve biyolojik silâhlar konusu vardı. Arkasından uyuşturucu, terör, dünya ticareti ve teknoloji vardı. Fakat hepsinin toplamı, bir Sovyet meselesi kadar ağırlık arz etmiyordu.

Bush ve Gates CIA'nın küçük ama daha akıllı biçimde yeniden yapılandırılmasına odaklandı. Takip eden 6 yıl boyunca CIA bütçesi giderek daraltıldı. Bundan en çok analiz birimi etkilendi çünkü stajyerlerle ciddi analizler yapılamıyordu. Bu bütçe kısıtlamaları her ne kadar liberallere mal edilse de Soğuk Savaş sonrasında askeri bütçe kesintilerinin eğitim, sağlık ve ekonomiye kaydırılması aslında zamanın ruhunu yansıtmaktaydı.

Ne var ki tıpkı II. Dünya Savaşı sonrasında olduğu gibi, bu barış ortamı da geldiği gibi hızla geçeceğe benziyordu. Eski CIA direktörlerinden Helms, "II. Dünya Savaşı'nda hedef Allah'ın cezası Nazileri tepelemektir. Soğuk Savaş sırasındaki motivasyonumuz ise Allah'ın cezası Rusları tepelemek oldu. Soğuk Savaş bittiğine göre geriye ne

kaldı? Hangi güdü insanların kendini bu işe adanmasını sağlayabilir?”. Gates bu tür soruların cevabını bulmak için çok çabaladı ama tasarladıklarını gerçekleştirmeye vakit bulamadan, ideallerini bir kenara koyarak göreve getirilişinin onuncu ayında Amerika’nın yeni başkanı olacak kişiye brifing vermek üzere Little Rock’un yolunu tuttu.

BÖLÜM VI “Hesaplaşma”

Clinton ve George W. Bush Yönetimleri Altında CIA
1993 - 2007

44. “Elimizde Hiçbir Bilgi Yoktu.”

Yaşı CIA’den küçük olan 1946 doğumlu Clinton’ın kişiliğini oluşturan yapıtaşlarında, Vietnam direnişçiliği ve mecburi askerlik aleyhtarlığı bulunuyordu. Politika hayatına Arkansas Eyaleti’nde başlayıp, ABD başkanlığına ekonomiyi canlandırma vaadiyle geldi. Dış politika konuları gündeminin üst sıralarında değildi. Soğuk Savaş sonrası Amerikan stratejik çıkarları üzerine derinlemesine fikirlere de sahip değildi. Yönetiminin sekizinci ayında yeni dış politika hedefleri açıklandı: Dünyadaki serbest piyasa sayısının arttırılması. Bu bir politikadan ziyade iş planına benziyordu. Clinton’a göre serbest ticaret, özgürlükle eş anlamlıydı. Sanki dışarıya ne kadar çok Amerikan malı satılırsa, Amerikan değerleri de o ölçüde yaygınlaşacaktı.

Clinton, merkezi istihbaratın başına Nixon döneminde Ulusal Güvenlik Konseyinde görev yapmış J. Woolsey Jr.’i getirdi. Sinirli bir yapıya sahip olan Woolsey, Carter döneminde Denizcilik müsteşarlığı yapmış, SALT pazarlıklarında da yer almıştı. Onun ifadesiyle ABD, 45 yıl mücadele ettiği ejderhayı sonunda öldürmüş ama şimdi de kendini zehirli yılanlarla dolu bir ormanda bulmuştu. Bu, II. Dünya Savaşından sonra ABD istihbaratıyla ilgili yapılmış en yalın tespitti. Görevdeki 2 yılı boyunca Başkanla sadece 2 kere görüştüğünden yıllar sonra “Başkanla ilişkim kötü değildi, yoktu sadece...,” diyecekti.

Clinton her ne kadar tavırlarıyla CIA’yı görmezden geliyormuş gibi yapıyorsa da sorunları çözmek için ilk iki yılında onlarca gizli servis operasyonuna onay verdi. Bu operasyonlardan beklediği hızda sonuç alamayınca da çareyi, kendisini asker kaçağı olarak gören komutanlara dönmekte buldu ama bunun sonuçları berbat oldu.

En zorlu savaş Soğuk Savaş’ın bir yan ürünü olan Somali’de verildi. Birbiriyle çatışan kabilelerden biri Sovyetlerden diğeri de ABD’den silah desteği alıyordu. Ülke, dev bir cephaneliğe dönmüştü. Yarım milyon insan açıktan ölmüştü ve günde 10 bin kişi de ölmeye devam ediyordu. Bush döneminin sonlarına doğru (Kasım’92) insani amaçlarla Somali’ye askerî müdahale kararı alındı. Aç insanları kurtarma gayreti, Somali’nin önde gelen savaş ağası General Muhammed Farah Aided ile girilen bir çatışmaya dönüştü.

Clinton 1993 başında yönetimi devraldığında Savuna Bakanlığı dosyalarında Somali hakkında hiçbir bilgi yoktu. Bush yönetimi ülkedeki ABD elçiliğini kapatmış, CIA ise 2 yıl önce Somali’den elini ayağını çekmişti. Yeni yönetimde Savunma Politikaları Müsteşarı olarak atanan ve aynı zamanda CIA gizli servisinin kurucusu F. Wisner’in oğlu olan F.G. Wisner Jr. durumu şöyle özetliyordu: **“Elimizde hiçbir bilgi yok, olayların dinamiğini anlayamıyoruz.”**

Somali’ye gönderilen özel Amerikan komando birliğinin karargahı Mogadişu’da terk edilmiş ve yağmalanmış ABD elçilik binasıydı. Aided’in peşine düşen birliğin girdiği çatışmalarda 18 Amerikan askeri ve 1200 Somalili öldü. Operasyonun ardından yapılan değerlendirmede Amiral Crowe raporunda şunları söylemişti: “Somali’deki istihbarat başarısızlığı Ulusal Güvenlik Konseyi’ne aynen yansımıştır. Konsey teşkilâtından aldığı bilgilere

dayanarak karar alacağına, karar alma işini de teşkilata bırakmıştır. Zaten Başkan da istihbaratla fazla ilgili değildi.” Bu gelişmeler sonucunda, Beyaz Saray ile CIA’nın arasındaki uçurum daha da derinleşti.

1993 başlarında terörizm, teşkilattaki yetkililerinin bir çoğunun önceliği değildi. 1992 yılında, CIA’nın Terörle Mücadele Biriminin kapatılması dahi konuşuluyordu. Durum sakindi. İnsanlar belki de olayların kendiliğinden çözümlenip yatıştığını sanıyordu.

25 Ocak 1993 sabahı, Clinton’un başkanlığı devralmasından beş gün sonra, genç bir Pakistanlı, Washington’daki CIA karargâhına yakın bir kavşaktaki kırmızı ışıklarda bekleyen arabaları ağır makineli silahla tarayarak 3 CIA görevlisini yaralayıp, 2’sini öldürdü. Herşey iki dakikada olup bitmişti. Pakistanlı katliamdan sonra gazladı gitti. Başkan Clinton, yaralılara ve ölümlere saygısını göstermek için CIA’ya gitme zahmetine katlanmadı. Karısını gönderdi. Bu tutum, CIA Genel Merkezinde büyük kızgınlığa neden oldu. Bu duyarsızlığı telafi etmek için olsa gerek Tiflis’te bir cinayete kurban giden CIA istasyon şef yardımcısının cenazesini almak üzere Woolsey, ta Gürcistan’a kadar bizzat gitti.

CIA nizamîyesinde meydana gelen bu katliamdan bir ay sonra, 26 Şubat 1993 tarihinde DTÖ merkezinin yeraltı otoparkında patlayan bomba, 6 kişinin ölümüne, 1000’den fazlasının yaralanmasına neden oldu. Başta Balkan ayrılıkçalarına mal edilen olayın sorumlusunun Brooklyn’de yaşayan Kör İmam lakaplı Mısırlı Şeyh Ömer Abdurrahman’ın müritleri olduğu anlaşıldı. Bu isim CIA genel merkezini alarma geçirdi çünkü Afganistan’daki Sovyet işgali sırasında binlerce Arap savaşçısı ülkeye o göndermişti. Mısır Başkanı Enver Sedat suikastinin sorumlusu olarak 1981’de yargılanıp beraat etse de Mısır’da 5 yıl ev hapsinde tutulmuştu. Serbest kaldığında ABD’ye gitmeye çalıştı ve 1990 yılında bunu başardı. Binlerce Amerikalıyı öldürmeye odaklı bir oluşumun da ruhani lideri olduğu anlaşılan bu isyancı nasıl olup da ABD’ye girebilmişti? Kısa süre sonra İmamın vizesinin CIA yetkililerince Sudan’da verildiği açıklandı. Teşkilât, adamın bir vize almak için bölgede dolanıp durduğundan haberdardı. Bunun bir hata olduğu söylene de gerçek şuydu: İmam 7 kez vize başvurusu yapmış, inceleme sonucunda bunlardan 6’sına olumlu cevap verilmişti.

14 Nisan 1993’te G.H.W. Bush Körfez savaşının zafer yıldönümü nedeniyle Kuveyt’e resmi bir ziyarette bulunduğu sırada yanındaki heyette resmi görevliler dışında eşi ve iki oğlu da vardı. Bu seyahat sırasında Kuveyt gizli polisi, Bush’a suikast hazırlığı suçlamasıyla araçlarında 100 kg. patlayıcı bulunan 17 kişiyi tutukladı. Yakalananlar işkence altında azmettiricinin Irak istihbaratı olduğunu itiraf etti. CIA da araştırmaları sonucunda olayın Saddam tarafından tertiplendiği kanaatine vardı.

Clinton, bu olaydan sonra uzun süre nasıl bir karşılık vereceğini tarttı. 26 Haziran günü sabaha doğru Irak istihbaratının bulunduğu bina ve çevresine 23 adet Tomahawk füzesi fırlatıldı. Füzelere en az biri civardaki apartmanlara isabet etti ve pek çok sivilin ölümüne yol açtı. Genel Kurmay Başkanı Colin Powell, saldırının Başkan Bush’a suikast girişimine karşılık olarak yapıldığını açıkladı. Bu ‘karşılık’ lafına bozulan CIA direktörü Woolsey, yıllar sonra kızgınlığını şöyle dile getirecekti: “Saddam, Bush’u öldürmeye teşebbüs ediyor, Clinton buna karşılık vermek adına sabahın köründe bomboş bir binaya birkaç füze sallayıp temizlikçilerle gece bekçilerini vuruyor. Çok etkili bir karşılık doğrusu...Zaten kısa bir süre sonra da Mogadişu’da helikopterlerimizi düşürdüler, biz de tıpkı yıllar önce Beyrut’ta yaptığımız gibi işin arkasını kovalamadan, meydanı öylece bırakıp gittik.”

Mogadişu sokaklarında sürüklenen Amerikan komandolarının görüntüleri halkın zihninde canlılığını korumaktayken Clinton

Haiti’nin seçilmiş solcu başkanına koltuğunu geri kazandırmanın peşindeydi. Bertrand Aristide’in Haiti halkının gerçek temsilcisi olduğuna içtenlikle inanıyor ve adaletin yerine gelmesini istiyordu. Ne var ki bunun olabilmesi için Aristide’yi deviren askeri cuntanın görevden uzaklaştırılması gerekiyordu. Oysa cunta mensupları uzun

yıllardır CIA'nın bağladığı maaşa karşılık ajanlık yapıyordu. Bu Beyaz Saray için tatsız bir sürprizdi. Tıpkı cuntacıların istihbarat adına dişe dokunur bir şey yapmadıklarını, üstelik Kolombiya menşeli kokainin satış ve dağıtım işine bulaştıklarının açığa çıkması gibi. Şimdi CIA, kendi ajanlarından oluşan bir yönetimi devirmek gibi bir açmazdaydı. Bu olay, CIA ile Clinton'u kaşı kaşıya getirdi.

Haiti konusunda CIA ile ters düşmek, bir türlü bir dış politika çizgisi tutturamamak ve Somali'de alınan ağır darbe, Başkanı çok sinirlendirdi. Bu onu bir süreliğine üçüncü dünya maceralarından uzak durmaya itti. Ne var ki, Amerikan askerleri ve casusları insanî amaçlarla gidip de hem ölmek hem öldürmek zorunda kaldıkları Afrika Boynuzunu terk ederken Ruanda'dan gelen yeni bir kriz haberiyle göreve çağrıldılar. Birbirlerinin gırtlığına sarılmış iki kabilenin savaşında yüzlerce insan ölmekteydi.

CIA, Ruanda'da yarım milyon insanın hayatını kaybedebileceği konusunda yönetimi uyarmasına rağmen, olaylar zıvanasından çıkıncaya kadar fazla ilgilenen olmadı. Clinton yönetimi, çektikleri azap TV yoluyla dünyaya fazla yansımayan ulusların sorunlarına fazla bulaşmak istemiyordu. Bu yüzden girişilen tek taraflı katliam, soykırım olarak tanımlanmadı. Somali, Sudan ve Afganistan gibi uzak coğrafyalarda bulunan ve yıkılıp gitmeleri ABD'yi doğrudan ilgilendirmeyecek ülkelerle fazla ilgilenmemek Başkanın tercihi oldu.

Woolsey hangi çatışmaya el attıysa hepsini kaybetti. Direktörün CIA bütçesini ve gücünü eski haline asla getiremeyeceğini anlayan Soğuk Savaş deneyimine sahip eski kadro, emekliliğin yolunu tuttu. Hiyerarşinin basamaklarını tırmanmakta olan 30-40'lı yaşlardaki yetenekli uzmanlar da iyi bir gelecek göremedikleri için teşkilatı terk etmeye başladılar. Genç mezunları cezbetmekse her yıl biraz daha zorlaşıyordu. CIA'nın operasyon ve beyin gücü hızla zayıflamaktaydı. Uygulamalarıyla hastaları daha da hasta eden büyükşehir hastaneleri gibi, CIA de günlük operasyonlarında hata üzerine hata yapar hale gelmişti.

Problemler hızla halledilemeyecek kadar karmaşıktı. CIA, küçücük bir parça yüzünden infilak edebilecek kompleks donanımlara sahip uzay mekiklerine benzemeye başlamıştı. Parçalanmayı durdurabilecek tek kişi ABD Başkanı olabilirdi ama Clinton'un CIA'nın ne olduğunu anlamaya pek vakti yoktu. Bu konudaki yetkilerini istihbarattan sorumlu Ulusal Güvenlik Konseyi üyeliğine getirdiği George Tenet'e devretti.

Queens mahallesinde hamburgercilik yapan Yunanlı bir mültecinin oğlu olan Tenet, müthiş hırslı, çalışkan, patronlarına sadık, girişken ve sosyal bir kişilikti. Kendisine CIA'yı değiştirmek için ne yapılması gerektiği sorulduğunda "Havaya uçurulmalı," demişti. Tabii yaratıcı bir biçimde istimlâk edip temelden girerek yeni baştan inşa etmek anlamında...

45. "Tanrı Aşkına, Biz Bunu Niye Bilemedik!"

CIA'nın genel müfettişi Fred Hitz'in işi kendi ifadesiyle, bitmiş bir çarpışmanın ardından savaş meydanına girmek, toz duman dağıldıktan sonra can çekişen yaralıları öldürmektir. Kurum içi teftişlerinin titiz ve acımasız olmasıyla ünlüdür. Kaderin cilvesi onu 1967'de CIA'da staj yaptığı sırada sınıf arkadaşı olan Aldrich H. Ames ile karşı karşıya getirdi. Tükenmiş bir alkolik olan Ames eski bir Sovyet birimi çalışanıydı. FBI dedektifleri 1994 yılının Şubat'ında, bir sabah Ames'i evinden alarak kelepçeleyip götürdüler. Tutuklanmasından sonra kendisini Alexandria şehir hapisanesinde ziyaret ettim. 53 yaşlarında kır saçlı bir adamdı ve 9 yıla yakın bir süredir Sovyetler hesabına casusluk yapmıştı. Ömür boyu hücre hapsiyle cezalandırılmıştı ama konuşmak istiyordu.

Derdini anlatacak kadar Rusça biliyor, ayık olduğu zamanlar okunaklı raporlar yazabiliyordu. Kurumdaki sicili, yeteneksizlik ve sarhoşluk kayıtlarıyla dolu olduğundan bir türlü terfi edememişti. 1985'te mesleki hayatının zirvesine, SSCB ve Doğu Avrupa Karşı İstihbarat Birimi Şefliği unvanıyla ulaşmıştı. Tatminsiz ve alkolik olduğu bilinmesine rağmen teşkilât ona demir perde arkasında casusluk yapan tüm Amerikan casuslarının dosyalarına ulaşma imkanı vermişti.

Ames, o yıl 50 bin dolar karşılığında CIA hesabına çalışan 3 Sovyet vatandaşının ismini Ruslara bildirdi. Bir iki ay sonra da bildiği tüm isimleri ve o isimlerin takip ettiği işleri KGB'ye rapor edip ödül olarak 2 milyon doları cebine indirdi. İsimlerinin deşifre olması nedeniyle SSCB içinde görev yapan Amerikan ajanları teker teker tutuklanarak infaz edildiler.

CIA, bir şeylerin Sovyet çalışmalarını allak bullak ettiğinin farkındaydı ama gerçeklerle yüzleşmeye tam 7 yıl sonra başladı. Teşkilât kendini denetlemekten acizdi. Ames de bunu biliyordu. Kendi ifadesiyle casuslukla uğraşmak maksadıyla oradan oraya koşuşturan 3-4 bin çalışanı kontrol etmek mümkün değildi. Casusluk servisleri küçük olmalıydı yoksa KGB'ye ya da CIA'ye dönerdi.

Ames'in tutuklanmasının ardından ortaya çıkan hasarın boyutlarını saptamak Hitz'in bir yılını aldı. Hitz çalışmaları sonunda, CIA'nın bizzat kendisinin de büyük bir aldatmacanın parçası haline geldiği kanaatine vardı.

Sovyet askeri gücüne ilişkin en gizli bilgileri içeren raporların tanziminden sorumlu CIA yetkilileri, bu raporların 8 yıldan beri (1986-1994) Sovyet istihbaratından kaynaklanan bazı saptırmalarla lekelendiğini biliyordu. Teşkilât, raporların Moskova tarafından manipüle edilmiş bilgiler içerdiğini bilmesine rağmen bunları Beyaz Saray'a sundu. Onca zamandır yanlış bilgilendirme yapıldığı açıklanacak olursa bu CIA için bu çok utanç verici bir şey olacağından gerçeği gizlediler. Bu yanıltıcı raporlar SSCB'de meydana gelen temel askeri ve siyasi gelişmelerin ABD tarafından yanlış algılanmasına neden oldu. Bazısı Reagan, Bush ve Clinton tarafından bizzat okunan bu raporlar yüzünden ABD'nin Moskova'da olan biteni anlama kabiliyeti azaldı ve okunanlardan yanlış izlenimler edinildi. Hitz'in ifadesiyle tüm bu olaylar, Beyaz Saray ile CIA arasındaki 'kutsal güven' duygusunun tamamen yok olmasına sebep oldu; "... ve eğer o duygu yoksa hiçbir istihbarat servisi işini yapamaz."

Woolsey, Ames olayının teşkilatın içindeki gafletin, suç niteliğindeki ihmal boyutlarına ulaşmış olduğu gerçeğini kabul etti ama bu 'sistemik beceriksizlik' nedeniyle ne işini kaybeden, ne de rütbesi indirilen oldu. Olay, siyasetten, medyadan kısaca her kesimden benzeri görülmemiş bir tepkiyle karşılandı. Vakanın münferit anormallikler olmayıp teşkilatın hepten çürümüş olduğunun bir göstergesi olduğu kanaati yaygınlaştı. 30 Eylül 1994'te Kongre oluşturduğu komisyona CIA'yı 21. yüzyıla hazırlayacak şekilde yeni baştan şekillendirilmesi görevini verdi. Ames olayı, her nesilde bir kere gelen bir değişim fırsatı yaratmıştı.

Böylesine bir değişim için Bakan'ın da bir el vermesi gerekiyordu ama beklenen destek hiç gelmedi. 17 komisyon üyesini seçmek 3 ay, gündemi belirlemek 4 ay sürdü. İlk resmi toplantısını, kuruluşundan 5 ay sonra yapabilen Komisyonun çalışmaları verimsiz geçiyor, olaylara odaklanılması mümkün olamıyordu; ne 169 kişinin ölümüyle sonuçlanan 1995'teki Oklahoma Hükümet Binasının bombalanması olayına, ne İslâmi militanların bir düzine Amerikan uçağını Pasifik üzerinde düşürme ve bir uçağın da CIA genel merkezine çakma planlarının ortaya çıkarılması olaylarına... Komisyon, bir CIA yetkilisinin havada terör yaşanacağı ve ABD topraklarının, kaçırılıp düşürülecek uçakların hedefi haline geleceği yolundaki uyarısını da dikkate almamıştı. Koskoca CIA örgütünün, onca iletişim ortamında İslâmcıların aralarındaki heyecanlı konuşmaları dinleyip anlayacak ölçüde Arapça bilen sadece 3 eleman buldurması da kimseyi rahatsız etmiyordu. Kısacası CIA'nın çöküş sürecinde olduğuna kimse aldırmıyor gibiydi. Ames olayı yüzünden CIA'nın geleceği, geçmişinin kurbanı olma yolundaydı.

Hitz, durumu şöyle özetlemişti: "ABD Başkanı ve Kongre işe bir an önce el koymazsa, bizi kendimize getirecek olan olay gerçekleştiğinde iş işten geçmiş olacak. Pearl Harbour'un hepimizi uyandırması gibi, bir gün dünyanın herhangi bir yerinde belki de ülkemizde feci bir olay yaşandığında gene uyanıp '**Tanrı aşkına biz bunu niye bilemedik?**' diye hayıflanacağız."

46. “Baş belâsından Başka Bir Şey Değil!”

1994 sonunda çalışma arkadaşlarına bir veda konuşması yapan Woolsey, istifa mektubunu da Beyaz Saray’a göndererek aceleyle Washington’dan ayrıldı. Clinton, CIA direktörlüğünü Savunma Bakan Yardımcısı J.Deutch’a önerdi ama o da bu işi Woolsey’den daha iyi yapabileceğini düşünmesi için ortada sebep göremediği gerekçesiyle kabul etmedi. “Birini bul o zaman” dedi Clinton. Deutch, emekli bir hava generali olan Mike Carns ismini önerdi ama 6 haftalık bir değerlendirme aşamasından sonra iş suya düştü. İbre gene Deutch’a döndü. Amerikan istihbaratı için siyaset bilimi konusunda kısa ve acı bir ders başlıyordu.

Deutch, neredeyse 30 yıldır Ulusal Güvenlik çevrelerinde bulunmuştu ve daha hiçbir direktörünün bir yandan Amerikan istihbaratının başındayken bir yandan da CIA yöneticiliği görevini birlikte yürütme başarısını gösterdiğine tanık olmamıştı. İlk önerildiğinde bu zor işi reddetmesi boşuna değildi. Başkana daha kolay ulaşabilmek için (Casey örneğinde olduğu gibi) kendisi için de kabinde bir koltuk talep etti ve bu istek kabul edildi. Eğer Başkan 1996 seçimlerinde yeniden seçilirse Savunma Bakanı olmayı umuyordu. Ama CIA’daki kargaşanın bir iki yıl içinde tamir edilemeyeceğinin de bilincindeydi.

CIA, gerçek bir önderin bulunamayışının sıkıntısını yaşıyordu. Personelin morali sıfırdı ve Başkan günlük istihbaratını CNN’den almakla yetinir gibiydi. Pentagon ile CIA arasındaki para ve güç kavgası yıllardan beri sürmekteydi. Ama bir konuda mutabakat vardı. İhtiyaçlar sınırsız, bunları karşılamak için gerekli olan para ve personel son derece sınırlıydı. Karşı istihbarat? Kesinlikle daha fazla olmalı, hele Ames tecrübesinden sonra. Askeri operasyonların desteklenmesi? Çok önemli. Bireyler hakkında istihbarat? Daha fazla casus, daha anlamlı analizler? Son derece hayati... Olanaklar? Kesinlikle yetersiz...

Massachusetts Institute of Technology’de dekanlık yapmış olan Deutch, fiziksel kimya alanında başarılı bir bilim adamıydı. Kömürün basınç altında nasıl elmasa dönüştüğünü iyi bilirdi. CIA’ya da o tür bir baskı kurma amacıyla yola koyuldu. Gizli servisin kimyasını, kültürünü değiştirmek amacındaydı. Ama nasıl? Duayen istihbaratçı Helms, kendisine, ekibine takımın bir parçası olduğu duygusunu aşılmasını tavsiye etti. Helms bu tavsiyeyi boşuna vermiyordu. Deutch’un her halinden **gizli servisi tam bir başbelâsı olarak gördüğü belliydi.**

Gizli servisin yöneticileri Deutch’a bir öncelik listesi sundu. Sıralama şöyleydi: başıboş nükleer silahlar, terörizm, İslâmi köktendincilik, askeri operasyonlara destek, makro ekonomi, İran, Irak, Kuzey Kore, Rusya ve Çin. Yeni direktör, dünya çapındaki tüm CIA istasyonlarını kapsayan bir gezi yaptı. Sorumluları dinledi, sorular sorarak durum değerlendirmesi yaptı. Çalışanları depresif ve kendi sorunlarını dahi çözmeyecek bir ruh hali içinde buldu. Kendi ifadesiyle “gizli servisin günlük işlerini yürütmeye yetecek kadar dahi öz güvenleri kalmamıştı.” Bu güvensizlik bir çok biçimde kendini gösteriyordu; kâh yüze göze bulaştırılan operasyonlar, kâh muhakeme ve değerlendirme zafiyetleri...

13 Temmuz 1995’te dünya basını Sırp’ların Bosna’da Müslümanları katlettiği haberini geçerken casus uydulardan bazı resimler geldi. Görüntüler Srebrenitsa’da silahlı kişilerin bir grup insanı tehdit altında tuttuğunu gösteriyordu. 3 hafta boyunca CIA’dan hiç kimse bu resimlere bakmadı. Sırp’ların şehri ele geçirebileceğini kimse düşünemedi. Kimse bir katliamı öngöremedi, BM’yi, STK’ları, insan hakları gruplarını, basını umursamadı. CIA’nın bölgede raporlarını doğrulatacak bir personeli bulunmuyordu. Teşkilat sadece bölgedeki askerî operasyonlara destek vermeye odaklanmıştı, başka bir işe yarayacak ne zamanı ne de personeli vardı. Yaşanan vahşeti göremediler.

Basındaki katliam haberlerinin üzerinden 2 hafta geçtikten sonra bölgeye bir U-2 gönderildi. Gelen resimlerde yeni kazılmış toplu mezarlar net biçimde görülüyordu ama Hitler’in ölüm kamplarından bu yana Avrupa’da gerçekleştirilen en büyük sivil katliama ilişkin ilk CIA raporları Beyaz Saray’ın dikkatine, olayın üzerinden 3 hafta geçtikten sonra gelebildi. 8 bin insan öldürülmüş ve CIA bunu atlamıştı.

Bu arada Avrupa'nın öbür ucunda, Paris'te bölge istasyon şefliği uluslararası ticaret konularının pazarlıklarında kullanılmak üzere bazı Fransız ticari sırlarının peşindeydi. Serbest ticaret kavramını bir Amerikan dış politika ideali olarak yerleştirme amacını güden Beyaz Saray, CIA'dan durmadan iktisadi istihbarat talebinde bulunuyordu. Paris istasyonu da Fransız sinema salonlarında kaç tane Amerikan filmi oynatıldığı gibi ABD ulusal güvenliğini en alt düzeyde bile ilgilendirmeyecek küçük sırları öğrenme telâşındaydı. Fransız istihbaratı karşı atağa geçerek CIA ajanını bir seks tuzağına düşürdü ve girişimi ortaya çıkardı. Paris İstasyon şefi Dick Holm, 4 mesai arkadaşıyla birlikte kamuoyu önünde küçük düşürülerek ülkeden sınır dışı edildi. Gizli serviste bir utanç daha yaşanmıştı.

Paris fiyaskosu, gizli servisin Latin Amerika biriminde yaşananlara oranla geçici ve anlık bir kızgınlıktan ibaretti. Oradaki CIA gizli servis elemanları Castro'ya karşı verilen savaşı yaşamış, kendine has kültürü, kuralları olan bir ekipti. Kosta Rika'da El Salvador'da, Peru, Venezuela ve Jamaika'da görev yapan istasyon şefleri, 1987'den beri amirlerine yalan söylemek, mesai arkadaşlarına cinsel tacizde bulunmak, para çalmak, astlarını silahla tehdit gibi konularla suçlanıyordu. Muhasebe kayıtları son derece özensizdi ve müdahale etmeleri gereken bir narkotik operasyonu sonunda 1 tonluk uyuşturucu sevkiyatının Florida sokaklarında dağıtımını her nasılsa önlenememişti. Başka hiçbir birimde olmamasına karşın, CIA Latin Amerika biriminde suiistimal gerekçesiyle sık sık eleman kovuluyordu. Söz konusu birimin bu denli izole oluşunda, görev bölgelerindeki iç siyaset şartları da etkiliydi. Soğuk Savaş boyunca, bölgedeki CIA teşkilatı solcu hareketlere karşı askeri rejimlerle sıkı fıkı bir ilişki içindeydi ve eski dostluklar kolay kolay bozulamıyordu.

CIA Genel Müfettişi Hitz: "Eli kana bulanmış askerî ve kamu yetkilileri ile işbirliği yapılmamalıdır," diyor ama bu genellemeye şu istisnayı ekliyordu; "Eğer o tür kişiler tarafından sağlanacak istihbarat, yasal ve çok önemli bir amacın gerçekleştirilmesine yaramayacaksa... Böyle bir ihtimal mevcutsa deneme göze alınabilir."

Bu sorun, Guatemalalı bir albayın işlediği cinayetle kaynama noktasına geldi. Albay, Amerikalı bir avukat ve onun, eski bir gerilla olan Guatemalalı eşini öldürmüştü. Katil albay, CIA'dan maaş alan bir ajandı. Cinayetlerin ardından Bush yönetimi Guatemala'ya yapılan milyonlarca dolarlık askeri yardımı kesti ama CIA, askerî istihbarat adına, el altından yardım etmeyi sürdürdü. Ülkedeki büyükelçiye cinayetin bir numaralı şüphelisi olan albayın bir CIA ajanı olduğu söylenmemişti. Guatemala'ya yeni tayin edilen ABD Büyükelçisi Marilyn McAfee, teşkilâta insan hakları ve adalet söylemleri çekerken CIA, Guatemalalı katili korumaya devam etti. Bayan Büyükelçinin sözleri: "İstasyon şefi elinde bir istihbarat notuyla odama geldi. Guatemala kaynaklarından elde edilen bu bilgiye göre ben, Carol Murphy isimindeki sekreterimle lezbiyen ilişki içindeydim. Guatemala askeri istihbaratı yatak odama bir dinleme cihazı yerleştirerek Murphy'e söylediğim sevgi sözlerini kaydetmişti." CIA, bu istihbaratı Washington'a rapor etmiş, (Murphy memorandumunu diye bilinir) bu bilgi oradan her yana yayılmıştı.

Büyükelçi muhafazakar bir ailedendi ve iki çocuk annesiydi. Sekreteriyle yatıp kalktığı filan da yoktu. Murphy kanış cinsi küçük köpeğinin ismiydi ve o sözcükleri de köpeğiyle oynarken söylemişti. CIA istasyonu kendi büyükelçisinden esirgediği dostluğu Guatemalalı katillere gösteriyordu.

Bardağı taşıran bu damladan sonra Deutch, tüm gizli servis elemanlarını bir kurum içi değerlendirme toplantısına çağırıldı. Siyasi etikten bahsederek Guatemala'daki olay üzerinden gizli servise kapsamlı eleştiriler getirdi, bazı isimlerle yollarını ayıracağını duyurdu ve homurtularla, çekingeni ama belirgin biçimde alaycı gülüşmelerle lâf atmalarla karşılaştı. Bu toplantı direktörle gizli servis arasındaki geri dönüşü olmayan ayrışmanın açık bir işareti oldu. Direktörün CIA'daki kaderi belli olmuştu.

Deutch, gizli servislerle ilgili sorunları içeren dosyayı yardımcısı Tenet'e havale etmeye karar verdi. 42 yaşındaki bu çalışkan ve sadakatli adam olaya Deutch gibi, çözülmesi gereken bir problem değil, başarılması gereken bir görev olarak bakıyordu. Adamlarını topladı ve ulusun güvenliği adına başarısızlığın söz konusu edilemeyeceği 10-15 konu saptadılar. Listenin başına terörizm yerleşti.

1995 sonbaharında, Sudan'dan Genel Merkeze, tehdit edici olasılıklar hakkında raporlar yağmaya başladı. Tehditler, istasyon personeline, Büyükelçiliğe ve Clinton yönetiminin önemli bir mensubuna karşı düzenlenecek saldırılarla ilgiliydi ve bilgilerin tümü tek bir yerel CIA ajanı tarafından veriliyordu.

Sudan o günlerde, aralarında Usame bin Ladin'in de bulunduğu vatansız teröristler için uluslar arası bir borsa gibiydi. Teşkilât bu ismi ilk olarak 1980 sonlarında Afgan mücahitlerini Sovyetlere karşı silahlandırırken, isyana destek sağlayan zengin Suudi Arabistanlı olarak duymuştu. İslâm düşmanlarına karşı verilecek kutsal savaşın finansman kaynağı olarak biliniyordu. Bütün dünya onun ismini öğreninceye kadar CIA, Bin Ladin ve örgütüyle ilgili bölük pörçük bilgileri bir araya getirip anlamlı bir rapor olarak Beyaz Saray'a sunma becerisini gösteremedi.

Bin Ladin, 1991 Körfez Savaşından sonra Suudi Arabistan'daki Amerikan askerlerine karşı eylem koymak için ülkesine döndü. Suudi hükümeti kendisini sınır dışı etti, o da Sudan'a yerleşti. CIA'nın Sudan'daki istasyon şefi, Çakal Carlos'un yakalanmasında önemli payı olan, deneyimli ajan Cofer Black isminde biriydi. Bin Ladin'in Amerikan çıkarlarını hedef alacağını hissetti ve münhasıran onu izleyecek 12 kişilik bir ekip kurdu. Ne var ki CIA, tüm karşı uyarılara rağmen 1996 yılının Şubat ayında Sudan ofisini kapattı ve Büyükelçilikle birlikte Kenya'ya taşındı. Bundan kısa süre sonra Bin Ladin'in Afganistan'a geçtiği öğrenildi. Özel ekipten Mike Scheuer bunu bir fırsat olarak değerlendirdi zira CIA, Pakistan'da sürgün olarak yaşayan bazı Afgan aşiretleriyle tekrar irtibat kurmuştu ve bunlardan, iki CIA ajanının katilinden sorumlu kişinin yakalanması için yardım alıyordu, belki bir gün Bin Ladin'in avlanması için de yardım ederlerdi. Ama o gün bir türlü gelmedi çünkü CIA o aralar, hedefinde olan bir başka kişiyle fazlasıyla meşguldü.

Gizli Servisin Yakın Doğu Birimi Şefi Stephen Richter, iki yıldan beri Saddam Hüseyin'i devirecek bir darbenin plânlanmasına yardım ediyordu. Son beş yıl içinde gelen üçüncü devirme emrinin sahibi bu kez Başkan Clinton'du. CIA, Ürdün'de Irak özel birliklerinin eski Komutanı Shawani ile, Londra'da sürgünde bulunan muhalif subayların lideri Alawi ile görüşmeler yürüttü, silâh ve para desteği verdi. Ayrıca, Kürtlerle olan eski ve problemleri bir gönül ilişkisini yeniden tazeleyerek, vatansız Kürt aşiretlerini bir araya topladı. Ancak ne yaptıysa bu bölünmüş güçleri aynı hedefe karşı örgütleyip yönlendirmekte başarı sağlayamadı.

İsyanı teşvik amacıyla Saddam'ın yakın çevresindeki asker ve siyasetçilerin arasına sızma girişiminde bulunuldu ama komplo Saddam'ın casuslarınca ortaya çıkarıldı, bir yığın insan tutuklandı. Aralarında Shawani'nin oğullarının da bulunduğu en az 80 kişi idam edildi. Kongre istihbarat komisyonu üyesi ve önde gelen bir CIA analisti olan Mark Lowenthal şöyle diyordu: " Politika yapımcılar 'bir şeyler yapın' deyip duruyorlar ama CIA'nın Saddam'la başa çıkacak gücü olmadığını göremiyorlar. Bunun temel sebebi de işbirliği yapılacak güvenilir bir Iraklı'nın bulunamamasıdır. Güvenilir diye bilinenler de politikacıların isteklerini yerine getirecek yetenekte değil. Dolayısıyla bu operasyon başarılamaz. Ama teşkilâtta, 'Pardon Başkan, istediğinizi yapamayacağız' diyecek bir kişi çıkmadı. Mecburen, daha başından girilmemesi gereken bir operasyona girilmiş olundu".

Deutch, Kongre'ye ve Başkan'a CIA'nın asla bu Saddam meselesini halledemeyeceğini söylediğinde, sadece 17 ay süren direktörlüğü de noktalanmış oldu. Kimsenin imrenmediği bu göreve Tony Lake önerildi ama bilhassa gizli servisin içinden kaynaklanan muhalefet nedeniyle atama gerçekleşmedi. Mesaj açtı: Bize dışardan birini göndermeyin! Zehirli kupa, geriye kalan tek aday George Tenet'e verildi. Tenet zaten teşkilâtı vekâleten

yönetiyordu, şimdi, 6. yılda değişen 5. direktör olarak asaleten göreve atanmış oldu. Yeni direktör misyonunun ne olduğunun bilincindeydi; CIA'yı kurtarmak.

İnternetin yaygınlaşmasıyla patlama yapan bilgi akışı nedeniyle sırların toplanması, analiz edilmesi, CIA'nın zaten dumura uğramış yeteneklerini iyiden iyiye felç etti. Gizli servis, başarıların istisnaî, başarısızlıkların sıradan olduğu bir birim haline dönüşmüştü. Manşetlere yansıyan bir başarısızlık öyküsü, Harold J. Nicholson ile ilgili olanıydı. Nicholson, gizli servisin Romanya ofisinde iki yıl şeflik yaptıktan sonra eğitmen olarak 'Çiftlik'e atandı. Çiftlik, CIA stajyerlerini eğitildiği Virginia'daki okula verilen isimdi. Nicholson Rus casusu çıktı. 1994, 1995 ve 1996 yıllarında Çiftlikten mezun olanların hepsinin ve ayrıca CIA hesabına yurt dışında çalışan ajanların tüm kimlik bilgilerini Ruslara satmıştı. Yakalandı, yargılandı ve 23 yıla mahkûm oldu ama verdiği zarar büyük oldu. Çünkü onun eğitmenlik dönemindeki üç yılda Çiftlikten mezun olanların hiçbiri, isimleri deşifre olduğu için asla yurt dışı görevi alamayacaklardı.

19 Haziran 1997 tarihinde Kongre İstihbarat Komisyonunun yayınladığı bir rapor CIA'nın kalan itibarını da yerle bir etti. Rapora göre CIA, "Dünyadaki siyasi, askerî ve iktisadî gelişmeleri izleyebilecek derinliğe, genişliğe ve bilgi birikimine sahip olmaktan çok uzaktı". Teşkilât veri toplayabiliyordu ama girilmiş olunan enformasyon çağının getirdiği bilgi bolluğu yüzünden, neyin önemli bir veri olduğunu, neyin parazitten ibaret olduğunu ayırt etme yeteneğini hepten kaybetmişti.

47. "Tehditten Öte, Gerçeğin Ta Kendisi "

G. Tenet, Temmuz 1997'de yemin ederek CIA'nın 18. Direktörü olarak göreve başladı. Eğer gerekli ödenek çıkarılırsa, uzmanlığı sorgulanır olmuş, gizli servisi dağılma aşamasına gelmiş teşkilâtı, 5 sene içinde, 2002'ye kadar ayağa kaldıracağını vaat etti. CIA'nın para muslukları Kongre Üyesi Porter Goss'un elindeydi ve o musluklar son 15 yıldan beri hiç akmadığı kadar gür bir biçimde akmaya başladı. "İstihbarat sadece bir soğuk savaş zamanı gereksinimi değildir" demişti Goss, "Eğer Pearl Harbor olayını anımsarsanız ne demek istediğimi anlarsınız. Dünya tatsız sürprizlerle doludur".

Tenet endişe içinde, bir sonraki felaketin nereden geleceğini bekler vaziyetteydi. Teşkilât bir kaç gün sonra, 11 Mayıs 1998 tarihinde Asya'dan gelen sürpriz haberle sarsıldı. Hindistan deneme amaçlı nükleer bombasını patlatmış, dünyadaki güç dengesini yeniden şekillendirecek adımı atmıştı. Hindistan'ın yeni milliyetçi hükümeti bunu gerçekleştireceğini açıkça beyan etmiş, ülkenin nükleer araştırmalar müdürlüğü de siyasilerden emir geldiği an denemenin yapılabileceğini söylemişti. Pakistan da yeni füze tatbikatları yaparak rakibini tahrik edip duruyordu. Kısacası, dünyanın en büyük demokratik ülkesinin bu yaptığında CIA'yı şoke edecek bir yan yoktu ama gene de şoka uğradılar. CIA'nın Yeni Delhi'den gelen raporları tembel işiydi, analizleri ise bulanık. Alarm zilleri bir türlü çalmak bilmedi. Tenet'in yardımcısı C. Allen, şu tespitlerde bulundu: "Bu deneme göstermiştir ki, casusluk faaliyetleri ile olayları okuma ve raporları anlama yeteneği başarısızdır, düşünme ve gözlem yetileri de keza. Son derece rahatsız edici bir durum bu". Herşey, CIA'da sistemik bir çöküş yaşandığını gösteriyordu.

Nükleer denemenin yapıldığı sırada, Tenet'in dikkati başka bir yöne dönüktü. Birlikleri, Bin Ladin'i yakalama tatbikatları yapıyordu. Usume, 1998 yılı Şubat'ında bir açıklama yapmış ve Allah tarafından Amerikalıları öldürmekle görevlendirildiğini ilân etmişti. Afganistan'da, ABD'ye karşı cihat için savaşçı toplamaktaydı. Bu arada CIA'nın Pakistan İstasyon Şefi Gary Schroen, teşkilâtın daha önce işbirliği yaptığı Afgan kabile reisleriyle Bin Ladin'i Kandahar'da, bulunduğu kerpiç karargâhta 20 Mayıs 1998 tarihinde vurmak için tüm hazırlıklarını tamamlıyordu. 29 Mayıs'ta Tenet operasyonu iptal etti. O aralar, Hindistan'a misilleme olarak kendi nükleer denemesini yapmış olan Pakistan'da savaş davulları çalmaktaydı. Afganlar da fazla güvenilir değildi. Tenet, eş güdüm sorunları yaşanacağından çekinmiş, riske girmeyerek baskını iptal etmişti.

Bin Ladin'in tehditleri, Haziran ve Temmuz aylarında da gerçekleşmedi ama Ağustos'ta iki saldırı haberi birden geldi. Birbirinden 4 dakika arayla, Kenya / Nairobi ve Tanzanya / Dar es Selam'daki Amerikan elçilikleri bombalanmıştı. Kenya'daki saldırıda, biri CIA görevlisi 12 Amerikalı ölmüş, sokakta bulunan yüzlerce Kenyalı hayatını yitirmiş, binlercesi yaralanmıştı.

Ertesi gün Beyaz Saray'da yapılan toplantıda Tenet, Bin Ladin'in Pakistan sınırındaki Khost kentinde, bir kampta bulunduğu haberini verdi. Kampın Cruise füzeleriyle vurulması kararı alındı ancak skor eşitlemek için ikinci bir hedef daha gerekiyordu. Sudan'ın başkenti Hartum'daki Shifa isimli bir sanayi tesisinde karar kılındı. Bölgede görev yapan Mısırlı bir CIA ajanı, fabrika civarından toprak örneği almış, yapılan analizde VX sinir gazı yapımında kullanılan kimyevî bir maddenin izine rastlanmıştı. Toplantıya katılanlardan biri, tek bir buluntuya dayanılarak bombalama yapılmaması gerektiğini söylediği de dinleyen olmadı. 20 Ağustos sabahı, her iki hedefin üzerine de milyonlarca dolarlık Cruise füzeleri yağdırıldı. Khost'da 20 kadar Pakistanlı öldü ama Bin Ladin çoktan sırta kadem basmıştı. Sudan'da ise bir gece bekçisi öldü.

Clinton'a, Shifa fabrikasıyla ilgili istihbaratın şüpheye hiç yer bırakmadığı söylenmişti. Burası, Bin Ladin'e çalışan bir silâh fabrikasıydı. İlaç fabrikası çıktı. Sonra burasının Irak'a çalışan bir sinir gazı dağıtım merkezi olduğu söylendi ama BM uzmanlarının daha sonra teyit ettiğine göre Irak hiçbir zaman VX maddesini kimyasal silaha dönüştürememişti. Ajanın bulunduğu maddenin yabani otlarla mücadele ilacı olması kuvvetle muhtemeldi. İlaç fabrikasına yapılan saldırı çok eleştiri aldı. Eleştirenlerden biri Büyükelçi Tim Carney'di; "Shifa'ya yapılan saldırı, yetersiz istihbarata dayanılarak karar alma alışkanlığının sürdüğünü gösteriyor". Amerikan istihbarat camiası bir kez daha toplandı ve CIA'da baştan aşağıya bir değişim yapılmazsa "katastrofik başarısızlıkların kaçınılmaz olacağı" sonucuna varıldı (11 Eylül 1998).

Teşkilât 1991'den beri en iyi elemanlarının üçte birini kaybetmişti. Kıdemli casuslarının, analistlerinin, bilim adamlarının ve teknoloji uzmanlarının yüzde yirmisi ayrılmıştı. Gizli servis elemanları her yıl düzenli olarak, bir önceki yıla oranla yüzde 7 azalıyordu. Tenet, cephede bu kadar az kişiyle, geleceğin tehditlerine karşı duramayacağını bilincindeydi. Şöyle bir tespitte bulunmuştu: "Kusursuz bir istihbarat sistemine sahip olduğumuz yanlışta bulunuyoruz. Bu beklentiyi CIA kendisi yarattı. Bu tam bir yanılsamadır, sürprizler her zaman olacaktır".

Direktör, uzun yıllar süreceğinin ve milyonlarca dolara mal olacağını bilincinde olarak CIA'yı yeni baştan inşa amacıyla ülke çapında yetenek avına çıktı. Zamana karşı amansız bir yarıştı bu. İşe yeni başlayan birinin, dünyanın zorlu başkentlerinde çalışabilecek bir elemana evrilmesi 5 ilâ 7 sene arasında bir süre gerektiriyordu. Yabancı dilleri ve kültürleri bilen, CIA için çalışmaya istekli ve yeterli, Amerika doğumlu aday bulmak kolay değildi. Bir casus, görevini yaparken, hileyi, manipülasyonu, dürüstlük dışı davranışları nasıl kullanması gerektiğini bilmeliydi. Sahtekârlıklarla dolu bir dünyada bu enstrümanları kullanırken kendi ahlâkî değerlerini korumak zorundaydı. Bu kalitedeki insanları bulmak, onları işe alıp işte tutmak zor işti ve başarısızdı.

Personel politikalarıyla ilgili olarak Bob Gates'in söyledikleri: "CIA zaman içinde çok yetenekli ve parlak insanları, biraz sıra dışı oldukları için görmezden gelen bir personel politikası geliştirdi. Kültürel miyopluğu nedeniyle dünyayı yanlış okudu. Adaylara uyguladığımız psikolojik ve sair sınavlar yüzünden çok farklı ve özgün kabiliyetleri olan insanlar CIA'ya giremedi. Teşkilâta, dünya nüfusunun yarısını, yani 3 milyar insanı temsil eden Çince, Korece, Arapça, Hintçe ve Farsça dillerini bilen pek az insan vardı. Çok daha azı, bir Afrika köyünde yürümüş, Arap çarşılarında esnafla pazarlığa tutuşmuştu. Teşkilâta alınan Uzak Doğu kökenli bir Amerikalı, Kuzey Kore'ye gidecek olsa, onun Kansas'da büyümüş olduğu derhal anlaşılabilirdi. 1992 yılında Azerî dilini çok iyi bilen birini istihdam etmek istemiştim. Yazılı İngilizce sınavını geçemediği için işe almadılar. 'deli misiniz

siz' diye bağırdığımı hatırlıyorum, 'Burada İngilizceyi bilen binlerce kişi var ama Azerî dilini konuşabilen kimse yok!''.

Teşkilât tüm Amerikan şehirlerine dağılarak, birinci nesil Asyalı ve Arap mültecilerin çocuklarını taramaya başladı. Hasat çok verimsizdi. Tenet, uluslar arası gizem ve entelektüel bir macera imajı yaratılmadan teşkilâtı parlak gençlere cazip göstermenin mümkün olamayacağını biliyordu ve bu, CIA için bir ölüm kalım meselesiydi.

Düşman güçlendikçe CIA zayıflıyordu. Bin Ladin'e yapılan saldırının başarısızlıkla sonuçlanması, cihat savaşçılarında binlerce yeni katılımın yolunu açmıştı. Tenet, Afgan müttefikleriyle işbirliği yapma plânını yeniden devreye soktu. Afgan ajanlar, Bin Ladin'in 20 Aralık akşamını Kandahar valisinin yerleşkesinde geçireceği bilgisini ulaştırdı. Pakistan İstasyon Şefi Schroen, daha iyi bir fırsat çıkmayabileceği düşüncesiyle "Vur" emrini verdi. Cruise füzeleri rampalara yerleştirildi ama bilginin kaynağı tek bir kişiydi ve yerleşkede yüzlerce insan barınıyordu. Tenet'in temkinli yanı, cesaretinin önüne geçti ve operasyon durduruldu.

1998 yılı sonbaharından sonra CIA Bin Ladin'i adım adım izledi, neredeyse her gece nerede yattığı biliniyordu. Onu öldürmek için bir çok fırsat vardı ama iş tetiği çekmeye gelince hep tereddüt edildi. Bin Ladin'i öldürme temalı tatbikatlarda Amerikan özel birliklerinden en az 15 asker öldü veya yaralandı. Pentagon'daki komutanlar ve Beyaz Saray'daki siviller, Bin Ladin'e karşı askerî ve siyasi bir kumarı göze almakta hep çekingen davrandılar. İş CIA'ya bırakılmıştı, onlar da bir türlü eyleme geçemiyordu.

1999 yılının son haftalarında Afgan muhbirler, Bin Ladin'in Kandahar'ın güneyinde bir yerleşkede şahinle av yapan bir grup zengin dostuyla birlikte olduğu haberini verdi. Casus uydusu 8 Şubat'ta kampın yerini belirledi ama piste Birleşik Arap Emirlikleri (Amerika'nın müttefiki) bayrağını taşıyan bir uçak bulunuyordu. Bin Ladin'i öldürmek uğruna Arap emirleri kurban edilemezdi, füzeler rampalarından kalkamadı. Bir keresinde Bin Ladin tam 36 saat boyunca göz hapsinde kilitli kaldı, bu süre zarfında üç kez füze saldırısı yapma fırsatı çıktı, Tenet üçünde de "Hayır" dedi çünkü CIA'nın hedef belirleme yeteneğine olan güvenini kaybetmişti.

İşte güven kaybına yol açan olaylardan bir örnek: Sırbistan'a NATO hava saldırılarının yapıldığı günlerdi. Bombardımanın amacı, Başkan Slobodan Miloseviç'i, güçlerini Kosova'dan çekmeye zorlamaktı. Analistler, vurulacak en iyi hedefin Yugoslav Federasyonu Levazım ve Satınalma Müdürlüğü binası olduğuna karar verdi. Yerin tespiti için turistik (!) haritalardan yararlanıldı. Bilgi, CIA mekanizmasından yukarılara doğru tırmandı, geliştirildi, ve koordinatlar B-2 hayalet uçaklarının sistemine yüklendi. Çok geçmeden hedef havaya uçuruldu. Ne var ki uçurulan bina Miloseviç'in depoları değil, Çin elçiliği idi. CIA haritaları yanlış okumuştur. Hatanın açtığı güvensizlik yarısı o kadar derin olmuştu ki, Pentagon ve Beyaz Saray'ın, CIA'nın sözüyle vur emri vermesi için daha epey vakit geçmesi gerekecekti.

ABD'nin askerî gücü ve istihbaratı, ordulara ve ülkelere karşı mücadele etmek amacıyla yapılandırılmıştı, yâni öldürülmesi zor ama dünya haritası üzerinde yerinin bulunması kolay olan düşmana karşı. Oysa şimdiki yeni düşman bir insandı; öldürülmesi kolay ama bulunması zor bir insan!

Başkan Clinton, CIA'ya, gidip o adamı öldürmesi için yetki verdi. Tenet'i de, tek kişiye karşı girişilmiş bu savaşın komutanı ilân etti. Tenet'in kendi teşkilâtının istihbarat ve gizli eylem yetenekleri konusunda şüpheleri vardı ama Bin Ladin yeni bir saldırıya geçmeden bir şeyler yapmak zorundaydı. Yeni Karşı Terör Birimi Şefi C. Black ile değişik plânlar üzerine çalışmaya başladı. Afgan sınırındaki Özbekistan ve Tacikistan gibi uzak ülkelerin gizli servisleriyle işbirliği başlatıldı. Bunların yardımıyla Afgan topraklarına CIA elemanları yerleştirilmek isteniyordu. Bu ajanlar, Afgan kralı olmayı hedeflemiş ve bu amaçla teşkilâttaki eski dostlarına işbirliği çağrısında bulunmuş olan cesur savaşçı Ahmet Şah Mesut'un güçleri ile ülke içinde buluşup müşterek mücadeleye girişecekti. Mesut, CIA'nın yardım ve silâhlarıyla Taliban'ı devirebileceğini, Bin Ladin'in güç merkezine saldırabileceğini, Kabil'i ele

geçirebileceğini söylüyordu. C. Black ve yardımcıları, teklifi kabul etme yanlısıydılar. Fakat Tenet'e göre başarısız olma ihtimali daha fazlaydı, bir kez daha "Hayır" dedi. Afganistan'a girip çıkmak çok riskliydi, oysa gazeteciler ve uluslar arası yardım kuruluşlarının elemanları bunu hep yapıyordu. Mesut olumsuz kararı alaycı bir gülümsemeyle karşıladı.

Milenyuma yaklaşıldığında Ürdün istihbaratına bir bilgi geldi. El Kaide, Noel kutlamaları yapılan otel ve turistik tesislere dünyanın her noktasında saldırı gerçekleştirecekti. Ürdünlüler bu bilgiyi, tutukladıkları 17 örgüt üyesinden almışlardı. Eldeki delilleri inceleyen Tenet bunun kuru sıkı bir **tehditten öte, gerçeğin ta kendisi** olduğu kanaatine vardı. Avrupa, Orta Doğu ve Asya'daki 20 ülkenin istihbarat başkanlarını uyardı. Sonunda korkulan olmadı ve yeni yıl eşiği herhangi önemli bir olumsuzluk yaşanmadan atlatıldı.

Siyaset süreci bir kez daha, Truman tarafından başlatılan bir geleneğin tekrarlanması zamanının geldiğine işaret ediyordu: İstihbarat konularında muhalefet liderini bilgilendirmek. İlgililer, Cumhuriyetçi Başkan Adayı, Teksas Valisi George W. Bush'a brifing vermeye gittiler. Amerikalıların gelecek 4 yıl içinde sıklıkla yabancı teröristlerin kurşunlarına hedef olacağı biçimindeki tatsız öngörüyü Bush'a söyleme görevi Karşı Terör Birimi Şefine düştü. İlk ölüm haberleri 12 Ekim tarihinde Yemen'den geldi. İki terörist hız tekneleriyle, körfezde demirli bulunan USS Cole isimli savaş gemisine bindirmiş, meydana gelen patlamada 17 denizci ölmüş, 40'ı yaralanmış ve ABD'nin en gelişmiş savaş gemisinin bordasında 250 milyon dolarlık bir delik açılmıştı. Olağan şüpheli El Kaide idi.

Tartışmalı seçim süreci sonlanıp G.W. Bush Başkan ilân edildikten sonra Tenet, yeni lideri bizzat bilgilendirmeye gitti. Bush "CIA bu herifi öldürebilir mi?" diye sordu ve "Onu öldürmekle, onun temsil ettiği ideoloji ve tehditler ortadan kalkmaz" cevabını aldı.

48. "İşin Karanlık Tarafı"

George W. Bush, Ocak 2001'de Başkanlık görevini devraldı. Kısa süre sonra, CIA'nın İdari İşlerden Sorumlu Direktör Yardımcısı James Monnier Simon, Jr.'dan şu uyarı geldi: "Amerikan istihbarat mekanizmasının başı derttedir. Ülkeyi tehlikelerden koruyacak istihbaratı toplayıp analiz etme gücünden yoksunuz. Öyle bir an gelecek ki Başkan ve Kongre halka, öngörülebilir bir felaketin neden fark edilemediğini izah etmekte güçlük çekecek."

Amerikan istihbaratındaki bölünmüşlük ve dağınıklık 1941 yılındaki kadar kötüydü ve o günlerden bu günlere kadar gelip giden 18 direktörün hiç biri toparlanmayı sağlayamamıştı. CIA 17 bin kişiyi istihdam ediyordu. Bir ordu kadar kalabalık bu insanların çoğu masa başı işlerde vakit geçiriyorlar, konforlu evlerde, rahat bir yaşam sürdürüyorlardı. Yurt dışı gizli görevleri sadece bin kişilik bir kadro gerçekleştiriyordu. CIA'nın gizli servisinin kurulduğu 1947 yılında 200 kadar elemanı vardı. Ocak 2001'e gelindiğinde, zor bölgelerde gizli görevler yapabilecek yetenek ve cesaretle gene bu kadar adam ya vardı ya yoktu.

Bütünüyle El Kaide işine odaklanmış personel sayısı ise bahsedilenin iki katı kadardı ama çoğu genel merkezde, dış dünyanın gerçeklerinden kopuk bir biçimde, bilgisayarları başında vakit öldürüyorlardı. Bunların Amerika'yı bir saldırıdan koruyacaklarını düşünmek en hafif tabiriyle hayalcilikti.

Tenet'in Beyaz Saray'la arası iyiydi. CIA Genel Merkezi'ne, Başkan'ın babasına atıfla resmen "Bush Merkezi" ismini vermesi, Oval Ofisin hoşuna gitmişti ama yine de bütçesi, Pentagon bütçesinin artırıldığı oranda yükselmemişti. Savunma Bakanı Donald Rumsfeld ile Başkan Yardımcısı Dick Cheney, Nixon'lu, Ford'lu günlerden beri ulusal güvenlik siyasetinin içindeydi ve Bush yönetimi altında muazzam yetkilerle donatılmışlardı. Her ikisi de CIA'nın yeteneklerine güven duymuyordu.

Bush ve Tenet, neredeyse her sabah saat sekizde Beyaz Saray'da buluşuyor ve ulusal güvenlik konularını konuşuyorlardı. Tenet her defasında Başkan'a ve ekibine El Kaide'nin Amerika'ya bir saldırı düzenleme hazırlığı içinde olduğuna ilişkin belirtileri anlatıyordu ama Bush başka şeylerle ilgiliydi; füze savunma sistemleri, Meksika ve Orta Doğu. Başkan, ortada acil bir şeyler olduğu bilincinde değildi. Sorun CIA'nın yeterince açık olamayışı, Beyaz Saray'ın da meselelere odaklanamayışından kaynaklanıyordu. Eskilerden Richard Helms "Zilleri çaldırmak yetmez, sesin duyulmasını da sağlayacaksınız" demişti. Yaklaşmakta olan bir terör saldırısının alarm zilleri kulakları sağır edecek dereceye yükselmişti ama Tenet Başkan'a işin aciliyetini bir türlü anlatamıyordu.

CIA, ABD bağımsızlık günü kutlamalarının yapılacağı 4 Temmuz tarihinden çok çekiniyordu. Bu tarihte, dünyanın her yerindeki temsilciliklerde davetler verilir, dikkatler bu resepsiyonlara odaklanır, güvenlik zafiyetleri oluşurdu. Tenet, Amman, Kahire, İslamabad, Roma ve Ankara'daki yerel istihbarat örgütlerinin başkanlarıyla görüştü. Tüm El kaide bağlantılı veya bağlantı şüphesi bulunan oluşumların imha edilmesi çağrısında bulundu. İstihbaratı CIA sağlayacak, tutuklamaları yerel servisler yapacaktı. Körfez ülkelerinde ve İtalya'da bir avuç terör şüphelisi hapse tıkıldı. Tenet, bunun bir başarı olup olmadığından kuşkuluydu; "Bu tutuklamalar sayesinde birkaç elçiliğimize yapılacak saldırıyı önlemiş olabiliriz ama bundan emin olmamız mümkün değil tabii" dedi.

Direktör, şimdi bir başka ölüm kalım kararı vermek durumundaydı. Bir sene kadar önce, üzerinde video kameraları ve casus sensörler bulunan insansız hava araçlarının Afganistan semalarında uçurulmaya hazır hale getirildiği açıklanmıştı. Şimdi de, Predatör ismi verilen bu küçük pilotsuz uçaklara tank savar füzeler monte edilebiliyordu. Teorik olarak, birkaç yüz milyon dolarlık bir harcamayla, bu uçakların Washington'daki genel merkezden yönetilmesi de mümkün olabilirdi. Yani bir ekran ve joy-stick yardımıyla genel merkezdeki bir CIA elemanı oturduğu yerden, Afganistan'daki Bin Ladin'i vurabilirdi. "İyi de, komuta zinciri nasıl oluşacak" diye düşündü Tenet, "Kim vur emrini verecek, düğmeye kim basacak?". Tenet bir öldürme yetkisine sahip olduğunu düşünmüyordu, geçmişte yaşanmış hedef saptama hataları onu çok endişelendiriyordu.

1 Ağustos 2001 tarihinde, Ulusal Güvenlik Ajansının bir alt birimi olan dairenin verdiği karar göre, CIA'nın ulusal meşru müdafaa kapsamında, Predatörlerle Bin Ladin'i öldürmesi yasallaştırıldı. Bu karar, CIA'nın başka sorularına yol açtı; Operasyonun parasını kim ödeyecek? Uçağı kim füzelerle donatacak, hava trafik kontrolünü kim yapacak, pilot rolünü, füzeci rolünü kim üstlenecek? Ulusal Güvenlik Konseyi karşı terör danışmanı Richard Clarke patladı: El Kaide, ya bir tehdittir, ya değil! Buna karar verecek olan da CIA'nın liderleridir".

6 Ağustos'taki Başkanlık brifinginde Bin Ladin'in ABD'yi vurmaya kararlı olduğu dile getirildi ama Başkan Bush tatilini 4 Eylül'e kadar sürdürdü. Döndüğünde Clarke adeta yalvarırcasına CIA'nın harekete geçirilmesi gerektiğini söyledi. Ne yazık ki, lâf üretip iş üretmeyen bu teşkilât, Bin Ladin'i durdurma işini yabancı istihbarat servislerine havale etmiş, Amerika, 'Büyük Saldırı'yı, acz içinde beklemek zorunda kalmıştı.

Tenet'in üç yıl önce uyarısını yaptığı "katastrofi" 11 Eylül'de gerçekleşti. Bu olay, Amerikan devlet düzeneğinin sistemik bir başarısızlığı idi; Ulusal Güvenlik Konseyi, FBI, Federal Havacılık Dairesi, Mültecilik ve Vatandaşlık İdaresi, Kongre İstihbarat Komisyonları.... Bu bir siyaset ve diplomasi başarısızlığıydı, ayrıca medyanın başarısızlığıydı çünkü devlet mekanizmasındaki dağınıklık teşhis edilip kamu oyu bilgilendirilmemişti. Fakat hepsinin üstünde, bu bir 'düşmanı anlama' başarısızlığıydı. CIA, bu ve benzeri Pearl Harbor'lar olmasın diye vardı ve işini yapamamıştı.

Ertesi gün Başkan Bush, Tenet'e yazılı olarak şu talimatları verdi: "Dünyanın neresinde olursa olsun, CIA şüphelileri izleyecek, ele geçirecek, tutuklayacak ve sorgulayacaktır. Uygulama yapılırken hiçbir sınırlama dikkate alınmayacaktır". Cheney'in ifadesiyle CIA o sabah, **işin karanlık tarafına** geçmişti. Bu emirler, CIA yetkilileri ve taşeronları için gizli hapisaneler kurarak işkenceye varan tekniklerle insanları alakoyma uygulamalarını devreye sokmak konusunda yeşil ışık yakıldığı anlamına geliyordu.

CIA daha önce de gizli sorgulama merkezleri kurmuştu; 1950 başlarında Almanya’da, Japonya’da ve Panama’da, sonrasında Vietnam’da... Fakat bu kez Bush, CIA’ya çok sıra dışı bir yetki veriyordu; kaçırılan şüpheliler yabancı istihbarat teşkilâtlarına teslim edilecek, onların işkence yaparak aldıkları ifadeler de CIA’nın soruşturmalarına dayanak teşkil edebilecekti. Üstelik, bu ifadelerin hangi yolla elde edildikleri konusunda, avukatların sorduğu türden sorular da sorulmayacaktı. Bush’un emriyle CIA, küresel bir polis teşkilâtına dönüşmüştü. Afganistan, Tayland, Polonya ve Guantanamo’daki gizli hapishanelere yüzlerce şüpheli tıkıldı, yüzlercesi daha Mısır, Pakistan, Ürdün ve Suriye gizli örgütlerine, sorgulanmaları için teslim edildi.

Bush, 20 Eylül’de Kongre’de yaptığı konuşmada şunları söyledi: “Teröre karşı savaşımız El Kaide ile başlıyor. Ancak bununla yetinmeyeceğiz. Bu savaş, faaliyetlerini dünyanın neresinde sürdürürlerse sürdürsünler, tüm terör örgütleri bulunup yenilgiye uğratılıncaya kadar devam edecek”,

11 Eylül saldırısından sonra ABD hükümeti içinde yeni bir tartışma başladı. CIA, tüm Amerikan yurttaşlarına yeni bir kimlik çıkartılmasını önerdi. Kart, ilgilinin parmak izinden, retina taramasına kadar her türlü bilgiyi içerecek, üzerindeki bir çip yardımıyla da kart hamilinin bulunduğu yer tespit edilebilecekti. Sonra kartın kaybedilebileceği düşünülürdü ve çipin insanların damarlarına yerleştirilmesi önerildi. Bu güvenlik paranoyası nereye kadar gidecekti? CIA, bir KGB’ye, Gestapo’ya mı dönüşüyordu? Neyse ki öneri kabul görmedi ama Kongre, CIA’nın ABD vatandaşları hakkında casusluk yapabilmesi için yeni ve geniş yetkiler verdi. Artık CIA, kişi ve kurumların mahkeme kayıtlarından, banka hesaplarına kadar her türlü özelini araştırabilecek, bunu yaparken hiçbir resmi makamdan izin almak zorunda kalmayacaktı. Bu çerçevede, şüphelilerin dinlenmesi de yasal olmasa bile ‘sıcak takip’ kapsamına alınıyor ve iş kılıfına uyduruluyordu. Plân 4 Ekim 2001 tarihinde Bush tarafından onaylandı.

Amerikan karşı terör birlikleri, C. Black’ın “Bin Ladin’in kafasını bir kutuya koyup getirin” emriyle Afganistan’a gönderildi. Afgan kabile reislerine dağıtılmak üzere yanlarındaki yüzlerce milyon dolar nakitle ülkeye giren özel kuvvet elemanları, Amerikan ordusu işgali gerçekleştirinceye kadar zemini hazırladılar. Amerikan ordusu Kasım 2001’de Taliban siyasi liderliğini devirdi ve Kabil’de yeni bir hükümet kuruldu ama Taliban’a sadık on binlerce Afganlı, bir çizik bile almadan, fırsat çıktığında yeniden savaşmak üzere halkın arasına karıştı.

Usame Bin Ladin’i bulmak ve avlamak amacıyla 11 hafta boyunca Hacı Abdülkadir isimli bir Paştun liderle çalışıldı. Nihayet 24 Kasım’da beklenen bilgi geldi. Bin Ladin ve El Kaide’nin Arap savaşçıları ıssız bir dağ köyü olan Tora Bora’da gizleniyorlardı. 5 Aralık sabahı B-52’ler düşman mevzilerine bomba yağdırırken ben de gelişmeleri bir kaç kilometre uzaktan izliyordum ve tabii adamın kellesini bir sırığın ucunda görmeye can atıyordum. Ne var ki, Bin Ladin belki CIA’nın ateş menzili içindeydi ama ‘durumu kavrama’ menzilinin dışında kalıyordu. Bir kuşatma olmadan ele geçmesi mümkün değildi ve CIA bunu gerçekleştiremedi. Teröristin peşindekiler, teşkilâtın en yeteneklileri arasından seçilmişti ama sayıca çok az idiler. Dağıtılacak bol paraları olsa da istihbaratları çok eksikti. Bin Ladin, kendisi için canını vermeye hazır binlerce Arap savaşçısı ve Paştun müridinin koruması altında dağ başlarında, mağaradan mağaraya gizlenerek, onca aptal bombanın yağmuru altında, burnu bile kanamadan izini kaybettirdi.

Tenet’in adamları, Amerikan ordusunun özel kuvvetleriyle birlikte, Afganistan’da, Pakistan’da, Suudi Arabistan’da, Yemen ve Endonezya’da, Bin Ladin’in adamlarının peşine düştü, kimilerini yakaladılar, kimilerini öldürdüler. Bu arada tekrar yanlış hedefleri vurmaya başladılar. 2002 yılının Ocak ve Şubat ayları boyunca Predatörler en az 24 masum Afganlının ölümüne neden oldu, tazminat olarak ailelerine biner dolar ödendi. CIA, 11 Eylül’ü takip eden bir yıl içinde tüm dost ülkelerin istihbarat servisleriyle işbirliği yaparak yüzü aşkın ülkeden, üç bini aşkın insanı yakaladı. Tenet bu konuda şöyle bir beyanat verdi: “Yakalananların hepsi terörist değildi, bir kısmı da serbest bırakıldı zaten. Ama bu tutuklamaların, El Kaide’nin bazı faaliyetlerini fena halde aksattığı

şüphe götürmez". Tutuklanan üç bin kişiden sadece 14 tanesinin üst düzey El Kaide mensubu olduğu açıklık kazandı, kalanlar birer 'hiç kimse' idiler ve teröre karşı savaşın hayalet mahkûmları olarak kaldılar.

Tora Bora saldırısından sonra Bin Ladin'e karşı girişilen savaşın temposu düştü, Başkan, CIA'nın yönünü Irak'a çevirmesini emretmişti. CIA öyle bir fiyaskoyla bu emri yerine getirdi ki sonuçları 11 Eylül saldırılarından çok daha ölümcül oldu.

49. "Ölümcül Bir Hata"

Başkan Yardımcısı Dick Cheney, 26 Ağustos 2002 tarihinde, "Saddam Hüseyin'in kitle imha silâhlarına sahip olduğuna ilişkin artık herhangi bir şüphemiz kalmamıştır" açıklamasını yaptı. Bu sözlere Savunma Bakanı D. Rumsfeld'de katıldı. CIA Direktörü Tenet de, 17 Eylül'de yaptığı açıklamayla bu bu iç karartıcı ifadelere yeni bir boyut kattı; "Irak, El Kaide'ye muhtelif alanlarda – savaş, bomba yapımı, kimyevi, biyolojik ve nükleer konular – eğitim vermişti". Direktör bu bilgiyi tek bir kaynağa dayandırıyor: İbn el Şak el Libi. El Libi, bu ifadeyi 17 saat süren işkence sonrasında vermişti, işkence tehdidi kalkınca da ifadesini geri çekmişti ama Tenet kayıtlarını düzeltmedi.

Kongre'nin Irak'la savaşa girilip girilmeyeceğini karara bağlayacağı 7 Ekim tarihinden bir gün önce Başkan Bush, Irak'ın kimyasal ve biyolojik silâhlara sahip olduğunu ve bunları üretmeye devam ettiğini açıkladı, üstelik bunları her an teröristlere verebilirlerdi. Oysa Tenet'in yardımcısı John McLaughlin Senato İstihbarat Komisyonuna bunun aksini söylemişti. Başkanın emri üzerine Tenet, bu çelişkiyi gidermek maksadıyla yazılı bir açıklama yapmak zorunda kaldı; "Saddam'ın giderek büyüyen bir tehdit olduğuna ilişkin görüşümüzle Başkan'ın açıklamaları arasında bir tutarsızlık yoktur". Direktör 4 yıl sonra verdiği ifade "Söylemem gereken en son şeydi, yanlış yaptım" diyecekti.

Tenet aslında düzgün bir insandı ama 11 Eylül felaketinden sonra yaşadığı baskı, gerçekleri saptırmak pahasına da olsa amirlerini memnun etme eğilimini öne çıkartmıştı, bu işgüzarlığı, itibarının zedelenmesine neden oldu. Onun döneminde CIA, tarihindeki en berbat istihbarat değerlendirme raporuna imza attı: Irak'ın Sürmekte Olan Kitleli İmha Silâhları Programı. Rapor, Senato İstihbarat Komisyonu tarafından, savaşa girilmesinden önce delillerin bir kez daha incelenmesi maksadıyla talep edilmişti. Ekim 2002'de teslim edilen rapor, Saddam'ın füze teknolojisini geliştirdiğini, ölümcül silâh stoklarını artırdığını, nükleer programını yeniden başlattığını ve dışardan yeterli füzyon maddesi elde edebilirlerse bir kaç ay içinde nükleer silâh üretebileceklerini yazıyordu. En ürkütücüsü de, ABD sınırları içinde kimyasal ve biyolojik saldırılarda bulunabilecek yetenekte oluşlarıydı.

CIA bildiğinden fazlasını rapor ediyordu. İki yıl sonra Gizli Servisin Şefi Jim Pavitt şunları söyleyecekti: "Irak içinde fazlaca bir bilgi kaynağımız yoktu. Bir gram istihbarattan, bir ton varsayım üretildi. Eğer eldeki o tek gram, saf altın olsaydı mesele yoktu belki ama o da saf değil, altının cürufundan ibaretti". CIA büyük bir kumar oynuyordu. Hesaplarına göre bir kere Irak'ın işgali gerçekleşirse, askerler ve casuslar yeterli delili nasıl olsa bulurdu.

CIA'nın kitle imha silâhlarının bulunduğunu nasıl iddia edebildiğini anlamak için, birinci Körfez Savaşının bittiği 1991 yılına dönmek gerekiyor. Savaşın sona ermesi BM'in uluslararası uzmanları, 7 yıl boyunca bütün ülkeyi tarayarak Saddam'ın gizli cephanelerini didik didik aradı. 1990 ortalarında Saddam, bir ABD saldırısından çok, ülkesine uygulanabilecek uluslararası ekonomik yaptırımlardan korkuyordu. BM kararlarına uyarak kitle imha silâhlarını yok etmişti ama bunların üretilebileceği tesisleri korudu ve bu konuda yalan söyledi. ABD ve BM de Saddam'ın yalan söylediğini biliyordu. Bundan sonra CIA ve BM uzmanları Irak resmi ağzlarının söylediği hiçbir şeye inanmama saplantısına girdiler. 1995 yılında, Saddam'ın damadı General Hüseyin Kemal bir kaç yardımcısıyla birlikte Batı'ya iltica etti ve Saddam'ın silâhları yok ettiğini teyit etti. CIA buna inanmadı. Kemal'in ülkesine dönüp kayın pederi tarafından öldürülmesinden sonra bile CIA inancını değiştirmede.

Irak'ın el telsizi işlerini Ericsson yapıyordu. CIA, Ulusal Güvenlik Ajansı, Ekeus ve Ericsson, Irak telekomünikasyon ağına girerek dinleme yapabilecek bir sistem geliştirdi. Sistem, *kimyevî, füze* gibi kelimeleri yakalıyordu. Harika bir casusluk işi başarılıymıştı ama kitle imha silâhlarının varlığına dair bir bulguya rastlanmamıştı. BM silâh denetçileri ile Iraklı yetkililer arasında sinir gazı üretimi konusunda çıkan tartışma bir dönüm noktası oldu. Denetçilerin varlığını iddia ettikleri VX maddesinin silâha dönüştürülmediği kesinleşince Irak, denetçilere olan güvenini yitirdi. 1998 yılının Aralık ayında BM denetçilerini geri çekti ve ABD bir kez daha Bağdat'ı bombalamaya başladı.

Saddam'ın kitle imha silâhlarına sahip olmadığı konusundaki sözleri genel olarak doğru olmakla birlikte davranışları yeterli netlikte değildi. Hiç bir şeye sahip olmadığını net biçimde açıklarsa düşmanları ve özellikle kendi ordusu karşısında çırıl çıplak kalacağını düşünüyordu. Yanıltma yoluyla düşmanlarına karşı caydırıcılığını sürdürmek istedi. Bu onun, bir saldırıya karşı kullanabileceği son savunma yöntemiydi.

CIA'nın yeterli ve güvenilir istihbarat sıkıntısı çektiği 2002 yılında, aniden çok değerli gibi görünen bir bilgi kaynağı ortaya çıktı. Alman istihbarat örgütünün elindeki Curveball kod adlı bir Iraklı, ülkede mobil biyolojik silâh laboratuvarları olduğu bilgisini vermişti. Üst düzey bir CIA yetkilisinin ifadesiyle, Irak'tan kaçıp Batı'ya iltica edenlerin hepsi iki şeyi çok iyi biliyordu; birincisi, ABD'nin de kendileri gibi rejimi devirmek istediğini, ikincisi ABD'nin kitle imha silâhları konusunda çok duyarlı ve endişeli olduğunu. "Bizi Saddam'a karşı tekrar harekete geçirtceğini bildikleri için silâhlar konusunda bilgi sağlıyorlardı. Newton fiziği gibi; 'yeterli büyüklükte levye ver dünyayı yerinden oynatayım' hesabı".

Hiçbir bilgi kaynağına sahip olamamaktan daha kötü bir şey varsa o da yanlış bilgi veren bir kaynağa sahip olmaktır. Gizli servis, Irak hakkında yeterli bilgi sağlayamıyordu, analistler ise gelen bilgilerden sadece savaşı destekler mahiyette olanları kullanıyordu. Mantıkları şöyle çalışıyordu: Saddam bir zamanlar kitle imha silâhlarına sahipti, ilticacılar onun hâlâ bu silâhlara sahip olduğunu söylüyorlardı, o halde sahipti! CIA, kurum olarak hep Başkan'ın duymak istediklerini söyleme geleneğini sürdürüyordu.

Bush 28 Ocak 2003 tarihinde yaptığı ulusa sesleniş konuşmasında Saddam'ın tehditlerine ilişkin olarak yine kesin ifadeler kullandı. Ayrıca Irak'ın, nükleer silâh imâlatında kullanılan güçlendirilmiş alüminyum borular almaya çalıştığı ayrıntısını verdi. Tüm bu tehditler çok korkunçtu ama hiçbiri doğru değildi. Savaşın başlamasından kısa süre önce, 5 Şubat 2003 tarihinde, Bush yönetiminin uluslararası itibarı en yüksek üyesi, Dışişleri Bakanı Colin Powell BM'de bir konuşma yaptı. Saddam'ın, yüzbinleri öldürüp muazzam tahribat yaratacak kapasitede silâhlara sahip olduğuna ilişkin bilgilerin, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar sağlam olduğunu, altını kalın çizgilerle çizerek söyledi. Mobil biyolojik silâh laboratuvarları konusunu yeniden gündeme getirdi. Kimyasal silâhlarıyla 16 füze başlığı hazırlanabileceğini, en kötüsü de Irak ile El Kaide arasında meşum bir ilişkinin varlığının ortaya çıkarıldığını anlattı.

Savaş, yanıltıcı bir tüyo yüzünden plânlanan tarihten önce, 20 Mart 2003'te başladı. Saddam Bağdat'ın güneyindeki bir çiftlikte gizleniyordu. Başkan "Vurun" emri verdi. Çiftliğe Cruise'ler ve sığınak delici bombalar yağdırıldı ama tüyo yanlış çıktı. 7 Nisan 2003 tarihinde, Saddam'ın bu kez Mansur mahallesindeki bir evde oğullarıyla toplantı halinde olduğu haberi geldi. Hava kuvvetleri evin üzerine tam bir ton ağırlığında bir bomba bıraktı ama ihbar gene yanlış, 18 masum sivil öldü.

CIA, Kuveyt sınırı üzerinden bir saldırı başlatılması halinde, işgal yolu boyunca binlerce Irak askerinin komutanlarıyla birlikte teslim olacağını öngörmüştü. Ancak Amerikan güçleri, Bağdat'a kadar olan yolda geçtiği tüm köy ve kasabalarda direnişle karşılaştı. Nasiriye'ye girildiği anda da bölgeyi korumakla görevli birlik, hesapça teslim olacaktı. Şehre giren ilk timler tuzağa düşürüldü, 18 deniz piyadesi yaşamını yitirdi. Amerikan ordusunun halk tarafından ABD bayrakları ve çiçeklerle (bayrak ve çiçekler gizli servişçe dağıtılacaktı) karşılanacağı söylenmişti ama mermi ve bombalarla karşılandılar.

CIA kitle imha silâhlarının depolandığından şüphelendiği tam 946 yer belirlemişti. Amerikan askerleri, olmayan bu silâhları bulmak uğruna yaralandılar ve öldüler. Teşkilât, Saddam'ın oğlu Uday tarafından yönetilen Fedayeen adlı militan gücünü atlamıştı. Bu güç, Amerikan birliklerine beklenenden çok daha büyük zararlar verdi.

Teşkilât, harp sırasında ve sonrasında sabotajlar düzenlemesi için Iraklılardan oluşan Scorpions (Akrepler) isimli paramiliter bir örgüt kurmuştu. Bu örgüt, Ebu Gureyb hapisanesinde insanlara büyük acılar çektirdi, cinayetler işledi. Acımasız sorgulamalar, Beyaz Saray tarafından CIA'ya verilmiş yetkiler doğrultusunda yapılıyordu.

CIA, işgalden üç yıl sonra geçmişe dönük şöyle bir tespitte bulunacaktı: Amerika'nın Irak'ı işgali, cihadı meşrulaştırmıştır. Müslüman dünyasına müdahale, ABD'ye büyük kızgınlık duyulmasına neden olmuş ve küresel cihat davasına muazzam bir taraftar kitlesi kazandırmıştır.

Gizli Servis Şefi J. Pavitt, harpten sonra Irak'ın, diktatöryal yönetimden kendi kendini yönetme sürecine geçerken ülkenin CIA ajanlarının istilâsına uğradığını söyler. Bağdat, Vietnam savaşından sonraki en büyük CIA istasyonu haline gelmiştir. Bağdat'taki CIA mensupları, özel kuvvet birlikleriyle ortaklaşa yürüttükleri çalışmalarla Irak'ta yeni bir siyasal iklim oluşturmaya uğraşırlar. Yeni yerel siyasetçiler belirlenir, politikacılar parayla beslenir, toplum, sıfırdan başlanarak yeniden şekillenme sürecine sokulur. İngiliz istihbaratıyla birlikte çalışılarak Irak'a yeni bir haber alma örgütü kurulmaya çalışılır ama pek başarılı olunmaz. Amerikan işgaline karşı çıkan isyancılar yüzünden teşkilât giderek zayıflar.

Bu ortamda CIA çalışanları, ABD Büyükelçiliğini tel örgülerle takviye edilmiş yüksek duvarlarının arkasından çıkamaz hale gelirler. Artık Yeşil Bölgenin mahkûmlarıdır. Hiçbir CIA mensubu Irak'ta üç ayı aşan bir görevi kabul etmemekte, görev süresini tamamlayarak dönenlerin yerleri doldurulamamaktadır. Savaş durumu devam ederken olağan üstü bir lider boşluğu yaşanmaktadır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Tenet CIA'nın arkasında durmaya çalışsa da Irak Araştırma Heyetinin başı ve kıdemli silah denetçisi David Kay, Senato Silahlı Kuvvetler Komisyonunun karşısına çıkarak gerçeği söyledi: "Yapılan işlerin neredeyse tamamı yanlış".

Irak'ın silâhları konusunda CIA'nın söylediklerinin hayal ürünü olduğu ortaya çıktıktan sonra teşkilâtın, ne Pentagon, ne de Dışişleri nezdinde dinlenirliği kaldı. Bush bile aşağılayıcı bir tavırla "CIA'nın inanırılığı yok olursa, varlık nedeni ortadan kalkar" dedi.

Başkan Bush 6 Şubat 2004 tarihinde, CIA'nın, silâhlar konusundaki hatalı değerlendirmelerinin nedenlerinin araştırılmasını istedi. Komisyon Başkanlığına atanan Yargıç L. Siberman'ın sözleri: "Eğer ABD ordusu, çalışmaları sırasında istihbaratçılar kadar ciddi hatalar yapmış olsalardı, bütün generallerin rütbeleri sökülürdü. CIA, Başkan'a ve Kongre'ye, Saddam'ın geçmişte kitle imha silâhlarını kullanmış olması nedeniyle, şimdi de kullanabileceğini, adamın davranışlarının inandırıcı olmadığını söylemekle yetinmiş olsaydı haklı görülebilirdi. Saddam'ın yüzde doksan ihtimalle kitle imha silâhlarına sahip olduğunu söyleyerek **büyük ve ölümcül bir hata** yaptılar. İstihbaratları gevşek ve yeterli dayanaktan yoksundu, kurum içi iletişimleri ise berbattı, sağ elin yaptığından, sol elin haberi olmuyordu."

CIA, Irak'ta kimyevi silâh olduğu sonucuna sadece uzaydan çekilmiş karayolu tankerlerine bakarak varmıştı. Biyolojik silâhlar konusundaki yargısı ise Curveball kod adlı tek bir kaynağa dayanıyordu. Nükleer silâh yapımında kullanılacağı söylenen güçlendirilmiş alüminyum borular ise konvansiyonel roket yapımı içindi.

Yargıç Silberman'a göre Colin Powell'in BM üyelerine, kendinden o denli emin bir şekilde Irak'ın kitle imha silâhlarına sahip olduğunu söylemesi de hataydı. Gerçeğin iyice aydınlatılması için Siberman'a çok geniş yetkiler

verilmişti. O kadar ki, yargıç, daha önce Başkan dışında kimsenin göremediği günlük CIA istihbarat raporlarını dahi inceleyebiliyordu. Silberman bu raporların daha da yanıltıcı olduğu kanaatine vardı. CIA adeta müşterilerini, daha doğrusu, en önemli müşterisini memnun etmek maksadıyla istihbarat 'satıyordu'.

George Tenet, kendisi için zamanın dolduğunu anlamıştı. Vaktiyle, Irak'ta kitle imha silâhlarının varlığına ilişkin deliller konusunda rakibin potasına 'smaç' yapma deyimini kullanmıştı. İlerleyen yıllarda bunu, "Hayatımda sarfettiğim en aptalca lakırdıydı" diye değerlendirecekti. Yapılan hatalar konusunda kendi teşkilâtına hazırlattığı bir raporda şunlar yazıyordu: Soğuk savaşın bitmesiyle CIA'da bitmiştir. Sovyetlerin dağılması da teşkilâtın sonunu getiren önemli bir etkidir."

Gizli Servisin sıklıkla başvurduğu bir yöntem, aynı kaynaktan aldığı bilgiyi, farklı kaynaklardan alınmış gibi göstererek inandırıcılığı artırma çabalarıydı. Bu bir sahtekârlık değilse bile ona yakın bir şeydi. Tenet'in hatalı bilgilere gerçekmiş süsü vererek Bush'u ve Powel'i ikna çabaları da, benzer şekilde, suç değilse bile ona yakın bir şeydi.

Tenet ne yazık ki böyle bir miras bıraktı. Amaç bir ülkeyi savaşa sürüklemek olmasa bile beceriksizlik yüzünden işler başarılammıştı. Başarısızlığın tarifini yapmak CIA'nın silâh denetim ekibi şefi D. Kay'a kaldı: "İstihbaratın savaşların kazanılmasında önemli rol oynadığını biliyoruz ama savaşlar istihbaratla değil, meydanlara gönderdiğiniz gençlerin kanı ve cesaretiyle kazanılır... İstihbaratın yararı, eğer iyi yapılabılırsa, savaşları önlemektir."

50. "Cenaze Merasimi"

George Tenet, 8 Temmuz 2004 tarihinde, görevinin yedinci yılında istifasını sundu ve kişisel hatıralarını kaleme almak üzere köşesine çekildi. CIA'yı dağınıklığından kurtarıp bir dinamo haline getirdiğine inanıyordu ama o dinamo büyük baskılara dayanamayı bozulmuş, 11 Eylül'den önce El Kaide'yi vurmaya başaramamıştı. "Sağlam istihbarat yoksa, gizli operasyonlar ahmakça bir oyundur" diye yazmıştı hatıralarında. Belirsizliğin pençesindeyken hem kendisi hem tüm teşkilâtı Irak'ta kitle imha silâhlarının varlığına gerçekten inanmıştı ama hatıratında şunları yazmaktan geri durmadı: "Sahip olduğumuz en sağlam bilgiler dört yıllıktı, kendi tarihimizin mahkûmları haline gelmiştik". Adeta bir aklanma arayışı içinde hatalarını itiraf etmekteydi ama Beyaz Saray'ın savaşa girme konusunda sadece kendisini sorumlu tutar bir tavır almasına dayanamamıştı.

Şimdi eleştiri zamanıydı. Sahneye Porter Goss çıktı. Goss 1959 yılında Yale öğrencisiyken CIA'nın gizli servisine katılmıştı. Lâtin Amerika'da bazı görevler yaptıktan sonra Londra istasyonun tayin oldu. Burada yakalandığı bir hastalık yüzünden ölümün eşliğinden döndü, emekli oldu. İyileştikten sonra Florida'da küçük bir gazeteyi satın alarak medya dünyasına girdi ve bu iş sayesinde hem 14 milyon dolarlık bir servet, hem de Kongre'de bir koltuk sahibi oldu (1988). Kongre'nin istihbarat komisyonu başkanı olunca da CIA üzerinde söz sahibi bir kişilik haline geldi. "Bugün olsa CIA'ya giremezdim, bunun için gerekli yeteneklere sahip değilim" diyecek kadar mütevazı idi ama merkezî istihbaratın başına gelmeye kararlıydı. Tenet'i korkunç bir salvo altına aldı. Silâhları ise İstihbarat Komisyonunun CIA ile ilgili yıllık raporlarında değinilen saptırmalardı.

Tenet, "Ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikte bir gizli servise sahip olunabilmesi için beş yıllık bir çalışmaya ihtiyaç var" demişti. Goss bu acıklı açıklamaya göndermede bulunarak, "Yeniden yapılanmanın sekizinci yılına girdik, hâlâ sağlıklı bir yapının beş yıl uzağındayız. Bu trajik bir durum" dedi.

Bundan sonra silâhlarını CIA'nın istihbarat birimine çeviren Goss, müdürlüğü, sınırlı değerleri olan spot haberler üretmek ve teşkilâtın ana varlık sebebi olan uzun erimli stratejik istihbarat sağlayamamakla suçladı. Bir tespit de Dışişleri Bakan Yardımcısı C. Ford, Jr.'dan geldi: "Edinilen istihbaratı niteliği ile değil de niceliği ile değerlendirmeye devam edersek, ünümüzü haklı çıkarırcasına 40 milyar dolarlık tezek üretmeyi sürdürürüz".

Ford, teşkilâtın Saddam'ın hayalî silâhlarına takılıp kalmasına ve bu yüzden Bush'un şer eksenindeki İran ve K. Kore gibi yerlerdeki nükleer programlarından habersiz oluşuna müthiş öfkeliydi.

Goss, gizli servisin işlevsizliğini şu sözlerle ifade etti: "İşleri güçleri beklemektir. Soğuk savaş süreci boyunca umuyorlardı ki, Sovyetlerden kopanlar kendilerine gelecek ve casusluk hizmetlerini sunacaklar. Teröre karşı savaş boyunca da, Pakistan, Ürdün ve Endonezya'daki meslektaşlarının gelip istihbarat satmasını beklediler". Çözümün CIA'yı baştan aşağı elden geçirmekten geçtiğini biliyor ve bunu yapabileceğine inanıyordu.

Kongre tarafından oluşturulan 11 Eylül Komisyonu, nihaî raporunu sunmak üzereydi. Çalışmalar, Amerika'yı 11 Eylül'e getiren olaylar dizisini güzel derlemişti ama geleceğe dönük bir perspektif getirmiyordu. Komisyon, 11 Eylül sonrasında CIA'daki aksaklıkları giderme anlamında da fazla bir öneri sunmuyordu. Ancak Kongre'nin, CIA üzerindeki gözetiminin –aynen Goss'un tabiriyle- 'işlevsiz' olduğunun altını çiziyordu.

11 Eylül Komisyonunun, yeni bir Ulusal İstihbarat Direktörlüğü pozisyonu önereceği anlaşılıyordu. Çok eskiden beri tartışılmakta olan bu fikir, hükümetin organizasyon şemasındaki bazı kutuların yer değiştirmesinden başka, gerçek anlamda bir çözüm getirmiyordu. Bu değişimin de CIA'nın yönetilmesini kolaylaştıracağı yoktu. Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi Başkanı John Hamre'nin sözleri: "Gelişip başarılı olma yolundaki gıdasını hileden, aldatmadan alan bir kurum bu. Böyle bir organizasyonu nasıl yönetirsiniz?" CIA ve Kongre, bu soruyla birlikte şu soruları da hiçbir zaman cevaplayamadı: Açık demokratik ortamda gizli istihbarat işleri nasıl yürütülür? Yalan söyleyerek gerçeğe nasıl hizmet edilir? Demokrasinin hileler yoluyla yaygınlaştırılması nasıl mümkün olur?

CIA'nın yetenekli ve cesaretli elemanlardan ve yurt dışı ajanlardan oluşan bir kadro kurmadan başarılı olması mümkün değildi, teşkilât da bunu gerçekleştiremiyor. CIA'nın saflarına katması gereken insanlar, ülkenin askeri kadrolarındaki en disiplinli ve en cesaretli subaylara, Dışişlerindeki kültürel birikimi en geniş ve tarih bilincine sahip diplomatlara ve medya dünyasındaki, merak ve macera tutkusu en gelişmiş muhabirlere benzemeliydi. Ne yazık ki bu niteliklere sahip Amerikalı bulmak zordu. İşlerin gereğini yerine getiremeyen ve kalıplarının adamı olmaktan uzak yetkilileri işten uzaklaştırmak da, yerlerine getirilecek adam bulunamaması yüzünden mümkün olamıyordu. Uygun nitelikli insanlar, hükümetin verdiği maaşları cazip bulmadıklarından teşkilâttan uzak duruyorlardı. Goss, atanmasıyla ilgili olarak Senato onay sürecinden geçerken bütün bu personel sorunlarını tam ve kesin olarak çözeceğini taahhüt etti. Atama 77 olumlu oya karşı 17 ret oyuyla Senato'dan geçti.

Teşkilâta dönen Goss, üç ay önce ağır eleştiriler getirdiği personeline, Başkanlık emriyle yetkilerinin genişlediğini açıkladı; Bush'a brifingleri bizzat verecekti, CIA'nın da üzerinde bir konumlanma elde ederek merkezî ve ulusal istihbaratın direktörü olacaktı ayrıca, yeni kurulacak bir karşı terör merkezine başkanlık edecekti. Selefleri gibi iki değil tam beş şapkası olacaktı.

Goss, teşkilâttaki en kıdemli çalışanları kapı dışarı ederek işe hızlı bir giriş yaptı. Etrafını, Bush yanlısı, siyasileşmiş bürokratlarla doldurdu. Bunlar, Beyaz Saray tarafından -ya da daha yükseklerden- CIA'yı solcu bozgunculardan, yıkıcılardan kurtarmak için özel olarak görevlendirilmiş olduklarını düşünen kimselerdi. CIA'ya getirilen eleştiriler haklı olarak yetenek/beceri meseleleriyle ilgiliydi ama şimdi iş, bir ideoloji meselesi haline dönüşüyordu. Direktör, Başkan'ın politikalarına aykırı işlere girilmemesini emretti, mesaj açıktı; programa ayak uydur, ya da teşkilâtı terk et!

Washington'da, uzmanlık gerektiren işleri taşeronlara yaptırma anlayışı mevcuttu. Bu yüzden şehirde ulusal güvenlik endüstrisi gelişmeye başlamıştı. Direktörün mesajındaki ikinci alternatifi seçen bir çok yetişmiş eleman CIA'dan ayrılarak bu özel şirketlere geçti. 2005 yılına gelindiğinde CIA'da beş yıldan kıdemli eleman kalmamıştı.

Başkan'ın, Irak uzmanlarının söylediklerini "Sadece tahminden ibaret" diye küçümsemesini kendilerine yediremeyen CIA mensupları, Beyaz Saray'ı eleştirmeye başladı; Başkan'ın Irak'ta izlediği politikalar felâkete yol açacaktı, ABD anlamadığı ülkeyi yönetemezdi. Beyaz Saray bu eleştirileri duymazdan geldi. Sarayın mukimleri, politikaları inanca dayalı bir yönetimin, aymazlık içindeki bürokratlarından başka bir şey değildiler.

Goss'un Beyaz Saray'a yaranmak ve CIA'yı yeniden yapılandırmak adına yaptıkları, teşkilâtı içerden yıkıyordu ve durum basın tarafından da eleştirilmeye başlamıştı. O güne kadar CIA'nın başına getirilen 19 direktörden hiçbiri Eisenhower tarafından hayâl edilen standardı tutturamamıştı. Teşkilâtın kurucuları, Kore ve Vietnam'da kendi cehaletlerinin kurbanı olmuşlar, onların halefleri Sovyetlerin dağılmasıyla hedefsiz kalmışlar, Amerikan gücünün sembollerine yapılan terör saldırılarına hazırlıksız yakalanmışlar, bu yüzden Pentagon ve Dışişlerince aşağılanmışlardı. Madem ki görevin başarılamayacağı anlaşılmıştı, o halde görev ortadan kaldırılmalıydı.

2004 yılının Aralık ayında, 11 Eylül Komisyonunun önerisi ve Başkan'ın onayıyla Ulusal İstihbarat Direktörlüğü kuruldu. Aceleye getirilmiş olan bu oluşum, değişiklik maskesiyle statükonun sürdürülmesinden başka bir şey değildi. Goss, bu pozisyona kendisinin getirileceğini umuyordu ama olmadı. Göreve, daha önce CIA'da hiç çalışmamış, aşırı muhafazakâr bir diplomat olan Irak Büyükelçisi John D. Negroponte atandı. 1947'de olduğu gibi, kendisine gerekli yetkiler verilmeden büyük sorumluluklar yüklendi. Pentagon, yıllık 500 milyar doları bulan ulusal güvenlik bütçesinin büyük bölümünü kontrol etmeye devam ediyordu, CIA'nın bu bütçedeki payı kabaca % 1 civarındaydı. Yeni düzen, sadece eski düzenin yürümediği hükmündeydi.

Başkan, casusluk, gizli görev, dinleme, keşif ve gözetleme işlerinin bir çoğunu Pentagon'un istihbarat müsteşarlığına kaydırды, bu pozisyonun, Savunma Bakanlığı hiyerarşisi içindeki yerini de üç numaraya yükseltti. Bazılarına göre bu bir Kremlin yaklaşımıydı. Pentagon, giderek CIA'nın görev alanlarını daha da daralttı. İstihbarat sivillerin işi olmaktan çıkıp askerleşiyordu.

30 Mart 2005 tarihinde, CIA ruhu adına ne kaldıysa onu da yerle bir eden salvo geldi. Yargıç Silberman'ın 600 sayfalık raporuydu bu. Rapor, CIA'nın daha önce belirtilen zafiyetlerinin teyidi mahiyetindeydi. 21 Nisan 2005 tarihinde Merkezî İstihbarat Direktörlüğü makamı tarihe karıştı. Goss, Negroponte'nin yemin törenini teşkilâtın **cenaze merasimine** benzetti. CIA'nın tüm eski tüfeklerinin hazır bulunduğu tören çok görkemliydi. Konuşmalar yapıldı, madalyalar verildi. CIA tarihçilerinden biri uzun konuşmasında Eisenhower'ın şu sözlerine yer verdi: "Savaş zamanında hiçbir şey bir komutan için, düşmanın gücü, tabiatı ve niyetlerine ilişkin bilgiler ve o bilgilerin gerçekçi yorumları kadar önemli değildir. Barış zamanında, güvenliğimizi ve çıkarlarımızı uzun vadeli olarak koruyacak politikaların geliştirilmesinde de bilgiye ve bunların doğru biçimde analiz edilmelerine ihtiyaç vardır. Hiçbir görev bundan daha önemli olamaz."

Kapanış konuşmasını Bush yaptı ve yeni yapılanmanın Amerika'ya ve barışa hizmet etmesini diledi. Törene katılanlar nazikçe vedalaşıp, günlük yaşamlarına döndüler. Deneyimli asker Eisenhower'ın çok önceleri kaygı içinde belirttiği gibi, **arkalarında miras olarak külden başka bir şey bırakmadılar.**

CIA'da kesintisiz olarak, 19 ay süren 'arkadan bıçaklama' süreci sonunda Bush, 5 Mayıs 2006 tarihinde P. Goss'un işine son verdi. Goss, arkasında CIA tarihinin en zayıf casus ve analist kadrosunu bırakarak Tiffin / Ohio Üniversitesinde hocalık yapmaya başladı. İlk konuşmasında öğrencilerine şöyle seslendi: "Eğer burada CIA elemanlarına mezuniyet konuşması yapıyor olsaydım sizlere tavsiyem şu olurdu; hiçbir şeyi kabul etmeyin, her şeyi inkâr edin, karşı suçlamalarda bulunun."

Goss'un ayrılmasından bir hafta sonra FBI müfettişleri CIA genel merkezini bastı. Teşkilât hiyerarşisinin üç numaralı ismi Dustin Foggo'nun ofisi tepeden tırnağa arandı ve bazı delillere ulaşıldı. Bu kitabın yazıldığı

sıralarda Foggo, savcılığın, sahtekârlık, komplo düzenleme ve para aklama suçlamalarıyla mücadele etmekteydi. Suçlu bulunursa 20 yıl hapis cezasına çarptırılacaktır.

Foggo iddianamesinin mahkemeye sunulduğu günlerde bir başka sembol niteliğindeki dava sonuçlanıyordu. Kuzey Carolina Federal Yargıcı, Afganistan'da bir Afganlıyı döverek öldürmekten, CIA'ya taşeron olarak iş yapan bir firmanın David Passaro isimli elemanını 8 yıl 4 ay hapis cezasına çarptırdı. Öldürülen adam Abdul Veli isminde, yöresinde tanınmış bir çiftçiydi. Amerikan üslerine roket saldırısı faaliyetlerine karıştığı şüphesiyle arandığını duyunca üsse gelerek teslim olmuş ve masum olduğunu söylemişti. Yargıç, ortada bir otopsi raporu olmaması nedeniyle Passaro'ya daha ağır bir ceza verilmediğini söyledi, yoksa olay bir cinayetti. Olayın geçtiği Kunar bölgesinin valisi, mahkemenin yargıcına yazdığı mektupta, yaşananların El Kaide'nin eline güçlü bir propaganda malzemesi verdiğini dile getirecekti. Yöre halkının Amerika'ya olan güveni sarsılmış, Passaro'nun davranışı, El Kaide'nin dışında kimsenin işine yaramamıştı.

Buna benzer hadiselerin artmasıyla, CIA'nın hapisane uygulamaları sürdürülemez hale geldi çünkü artık işlerin gizli kapaklı bir yanı kalmamıştı. CIA, her ne kadar bu uygulamaların ABD'yi önemli saldırılardan koruduğunu savunsa da bu görüşü destekleyen delil yok denecek kadar azdır. Büyük ihtimalle gerçeğin ne olduğunu hiç bilemeyeceğiz.

P. Goss'un yerine atanan General Michael Hayden, yetkileri kırılmış bir direktör olarak CIA'nın başına getirildiğinde teşkilâta amatörlük sürecinin sona ereceğini söyledi ama durum böyle değildi. Gizli servis, siyasi savaş, propaganda, gizli operasyon gibi eskinin taktiklerini terk etmek zorunda kaldı çünkü serviste bu işleri yapabilecek yetenekte insan kalmamıştı. Çalışanlar arasında, Arapça, Farsça, Korece ve Çince bilen eleman yok denecek kadar azdı. Orta Doğu'da hâlâ akrabaları olabilir endişesiyle, Arap kökenli vatansever Amerikalılara iş verilemiyordu. CIA, sıfırı tüketmişti. Amerika'nın lider kadrosu, ihtiyaç duydukları istihbaratı edinebilmek için gözlerini başka kaynaklara çevirmek zorunda kaldılar; Pentagon'a ve Özel Sektör'e.

18 Aralık 2006 tarihinde Pentagon'un başına Bob Gates geçti. Gates'in ilk tespiti, Amerikan istihbarat dünyasının askerlerin eline geçmiş olduğuydu. Savunma Bakanlığının, istihbarat çevrelerindeki hâkimiyetine son vermeyi, Guantanamo Bay'deki hapisaneyi kapatmayı, buradaki mahkûmları Amerika'ya getirip yargılamayı, suçsuz olanları serbest bırakmayı ve CIA'nın Amerikan devlet mekanizması içindeki itibarını yükseltmeyi çok arzu ediyordu ama yapabilecekleri kısıtlıydı.

Yükselen manevi değerler üzerine bina edilmiş dış politikaları beş yıl boyunca savunan Dışişleri Bakanlığı, bu akımın etkisiyle oradan oraya sürüklenmiş, demokratik değerleri seslendiremez hale gelmişti. 2005 ve 2006 yıllarında CIA'nın yıllık stratejisini ve harcamalarını düzenleyen yasanın Kongre'den geçmemesi, istihbarat işlerini hepten çıkmaza sürüklemişti. İstihbarat konusundaki hâkimiyet şimdi çok farklı bir gücün etki alanına girmişti: Amerikan Özel Sektörü.

11 Eylül sonrasında, ulusal güvenlik konularında yapılan gizli harcamalar, istihbarata endüstriyel bir boyut kazandırmış ve bu sektör alabildiğine büyümüşü. CIA'nın klonlarından ortaya bir yığın şirket çıkmış, 'kâr amaçlı vatanperverlik' işi yıllık 50 milyar dolarlık bir büyüklüğe erişmişti ki bu da aşağı yukarı, ABD'nin istihbarat bütçesi kadardı. Bu eğilim, yaklaşık 15 yıl kadar önce tomurcuklanmaya başlamıştı. Soğuk savaştan sonra, 1992 yılından itibaren getirilmeye başlanan bütçe kısıtlamaları, CIA'nın yüzlerce işi taşeronlara yönlendirmesine sebep olmuştu. CIA çalışanları emekliliklerini isteyip mavi kimlik belgelerini teşkilâta teslim ediyor, ardından yolun karşısına geçip daha iyi bir maaşla Lockheed Martin veya Booz Allen Hamilton gibi askere iş yapan müteahhit firmalara intisap ederek, bu kez yeşil kimlik kartlarıyla CIA'nın bir başka kapısından gene içeri giriyorlardı.

2001 Eylül'ünden sonra taşeronluk işi iyice zıvanasından çıktı. Özel şirketler artık CIA'nın kafeteryasından açıkça adam ayartır olmuşlardı. Gizli servis işlerinin nerdeyse tamamı özel sektöre devredilmişti. 2006 yılında, ülkenin en büyük askerî müteahhidi olan Lockheed Martin, gazete ilanıyla Guantanamo hapishanesindeki mahkûmları sorgulayacak eleman arıyordu. İstihbarat işlerinin, dışardan hizmet alımı yoluyla yaptırılması, 11 Eylül'den sonra yalnız başına bırakılan CIA'nın temel işlevlerini dahi yapamaz hale gelişinin kesin belirtisiydi. Bu haliyle, Irak'ta silâh tehdidiyle demokrasi dayatmaya çalışan orduya hizmet etmesi de artık mümkün değildi. Bilgiye dayanmayan eylemin tehlikeli bir iş olduğunu Amerikalılar acı çekerek öğreneceklerdi.

CIA, soğuk savaş sırasında yaptıkları nedeniyle Amerikan solu tarafından kınanmıştı. Aynı CIA, teröre karşı savaş sırasında, bu kez yapamadıkları sebebiyle Amerikan sağının saldırısına uğradı. Suçlamalar, "beceriksizlik/yeteneksizlik" nedenlerine dayandırılıyordu. Suçlamayı yapanların başını, Dick Cheney, Donald Rumsfeld gibi isimler çekiyordu. Bu kişilerin liderlik yetenekleri hakkında çok şey söylenebilir ama büyük tecrübeleri sayesinde, bu kitabın okuyucularının şimdi öğrendiği gerçekleri, onların çoktandır bildikleri yadsınamaz; o gerçek, CIA'nın, Amerika'nın istihbarat servisi olarak yüklendiği rolün gereğini yapamamış olmasıdır.

CIA'nın her şeyi halledebilen, dünyayı değiştirecek kudrete sahip bir oluşum görüntüsü vermesi, 1950'lerde Allen Dulles tarafından gerçekleştirilen siyasi propaganda ve kamu oyu oluşturma çabalarının bir sonucudur ve bir ölçüde, teşkilâtın değişime neden bu kadar kapalı olduğunu izah eder. CIA şimdilerde, Amerika'nın en başarılı savunma mekanizması olduğu masalını tezgâhlamaktadır. Binlerce yeni elemanı istihdam etmek, eğitmek, onları bünyede tutmakla görevlendirilmiş bir kurum olarak, yaşamını devam ettirebilmesi için başarılı olduğu imajını diri tutması gerekmektedir.

On binlerce gizli servis görevlisi, altmış yıldan bu yana gerçek anlamda büyük önem taşıyan pek az istihbarat elde edebildi ki bu da CIA'nın en derin sırlarından biridir. Çalışanlarının görevleri olağan üstü derecede zordur. Ama biz Amerikalılar, kontrol etmek ve dizginlemek durumunda olduğumuz halkları ve siyasi güçleri hâlâ anlayabilmiş değiliz. CIA da, kurucularının öngördüğü vasıfları taşımanın çok uzağında bulunuyor.

Richard Helms, bundan on yıl önce, "Bir casusluk teşkilâtı kurup bunu düzgün biçimde çalıştırarak, dünyada olup bitenleri anlama konusuna yeterli ilgiyi göstermeyen tek süper güç Amerika'dır" demişti. Umulur ki, teşkilât bundan on yıl sonra, bünyesine aşılana milyarlarca dolar, yeni bir nesil ve yeni bir önderlik sayesinde, üzerini örten küllerin içinden yeniden doğabilsin, analistler dünyayı daha berrak biçimde görebilsin, ajanlar Amerika'nın düşmanlarına karşı daha etkili çalışmalar yapabilsinler. Buna ihtiyacımız var. Çünkü şu an, içinde bulunduğumuz savaş, soğuk savaş kadar uzun sürebilir ve bunun kazanılıp kazanılmayacağını belirleyecek olan da istihbarat yeteneklerimizdir.

SON